

Fremtidsvisioner

for det **socialfaglige arbejde** i
krisecenterkontekst

EN UNDERSØGELSESRAPPORT

**Med fokus på den socialfaglige indsats
i arbejdet med voldsudsatte kvinder og børn
under og efter endt ophold på et krisecenter**

Dansk Socialrådgiverforening
Faggruppebestyrelsen
Socialrådgivere ansat på Kvindekrisecentre

LOKK
Videns & Udviklingsgruppen
Socialrådgivergruppen

Indholdsfortegnelse

Forord

Indledning

Kapitel 1. Om Rapporten og tilhørende undersøgelse

Formål med Rapporten

Om undersøgelsen

Overordnede undersøgelsespunkter

Målgruppe

Afgrænsning

Metode

Kapitel 2. Den socialfaglige indsats på krisecenterområdet.

Socialrådgivere og socialfagligt arbejde.

Tilgang af socialrådgivere ansat på landets krisecentre – beskrivelse af udviklingen på området.

Juridisk gennemgang af Krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1 og tilhørende vejledning.

Socialrådgivernes rolle og funktioner i arbejdet med de voldsudsatte kvinder og børn under ophold på et krisecenter. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

Den socialfaglige indsats i arbejdet med de voldsudsatte kvinder og børn under ophold på et krisecenter. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

Den socialfaglige indsats der udføres og varetages i forbindelse med de voldsudsatte kvinder/familiers forberedelse til udflytning fra et krisecenter. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

Del konklusion

Kapitel 3. Kommunernes tilbud om familierådgivning jf. SL§109stk4. **Et supplement til voldsudsatte kvinder og børn, efter endt ophold på et krisecenter.**

Beskrivelse af intentionerne og formålet med den koordinerende familierådgiverfunktion.

Fordele og ulemper ved de lovgivningsmæssige ændringer.

Juridisk gennemgang af SL§109stk4 og tilhørende vejledning – tilbud om familierådgivning.

Definition af udslusnings- og udflytningsfasen, under en voldsudsat kvinde/families ophold på et krisecenter.

Den socialfaglige indsats, der indgår i den kommunale familierådgiverfunktion, sammenlignet med den eksisterende praksis som udføres og varetages af krisecentrene.

Del konklusion

Kapitel 4. Vurdering af de voldsudsatte kvinder og børns behov for tilbud om familierådgivning og efterværn. Ud fra et socialrådgiverperspektiv.

Vurdering af tilbuddet om kommunal familierådgivning med udgangspunkt i målgruppens behov. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

Fordele og ulemper ved tilbuddet om kommunal familierådgivning. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

Krisecentrenes tilbud om efterværn til voldsudsatte kvinder og børn kontra formål med tilbuddet om kommunal familierådgivning. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

Del konklusion

Kapitel 5. Kommunernes implementering af tilbuddet om familierådgivning.

Gennemgang af resultater, fokuspunkter og konklusioner fra Servicestyrelsens procesevaluering af implementeringen af SL§109stk4.

Konklusion *"Fremtidsvisioner for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst"*

Bilag

Bilag 1

Spørgeskema til undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet"

Bilag 2

Resultaterne fra undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet" Udskrift af præsentationen.

Bilag 3

Forslag til "Grundpakken", som udarbejdet af LOKK.

Grundpakken er et forslag til optimering af tilbuddet til voldsudsatte kvinder og børn, under deres ophold på et kvindekrisecenter. Forslaget medfører ændringer i krisecenterområdets foranstaltningsparagraf og tilhørende vejledning jf. SL§109.

Bilag 4

Servicebogen§109 og tilhørende vejledning

Forord

Denne rapport indeholder en undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet. Undersøgelsen tager udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer, socialrådgivernes rolle og funktioner, herunder de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som varetages og udføres på landets krisecentre – i arbejdet med målgruppen "Voldsudsatte kvinder & børn".

Rapporten, og tilhørende undersøgelse, skal være medvirkende til at få belyst, defineret og dokumenteret den socialfaglige indsats under målgruppens ophold på et krisecenter, og rette fokus på at få tydeliggjort og præciseret denne indsats i vejledningen til SL§109stk1.

På nuværende tidspunkt er den socialfaglige indsats kun benævnt, som et *kan* tilbud til den voldsudsatte kvinde/familie – i form af tilbud om rådgivning, jf. vejledningen til SL§109stk1.

Det er vores erfaring at det særligt de seneste 10 år, i arbejdet med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", har vist sig at være en tiltagende nødvendighed, at der udover den kvalificerede socialpædagogiske indsats, også ydes en høj kvalificeret socialfaglig indsats.

I 2008 blev foranstaltningsparagraffen til krisecenterområdet udvidet og suppleret med SL§109stk4 – tilbuddet om kommunal koordinerende familierådgivning. Hensigten med rapporten og tilhørende undersøgelse er samtidigt at afdække, om der er ensartede funktioner/arbejdsområder for den kommunale familierådgiver og socialrådgiverne ansat på krisecentrene, i hvilken udstrækning og på hvilke områder.

Rapporten er et bidrag til debatten om fremtidsvisionerne for det socialfaglige arbejde med voldsudsatte kvinder og børn, både i krisecenterkontekst og i forhold til den kommunale familierådgivning. Udfærdiget ud fra socialrådgiverperspektiv og med udgangspunkt i målgruppens behov, både under og efter endt ophold på et krisecenter.

Rapporten er udarbejdet i samarbejde mellem Dansk Socialrådgiverforenings faggruppebestyrelse "Socialrådgivere ansat på landets kvindekrisecentre" og Videns & Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen", under LOKK.¹

Videns & Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" er en arbejdsgruppe, som blev nedsat i 2010 med det formål: At arbejde målrettet på at være medvirkende til forbedre og påvirke gældende lovgivning til fordel for målgruppen "Voldsudsatte kvinde og børn".

Dansk Socialrådgiverforenings faggruppebestyrelse bliver involveret af D.S., når der fx skal være høringer ift. kommende ændringer i lovgivningen, der berører målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", da erfaringerne fra praksis altid er et vigtigt afsæt i de fremadrettede politiske debatter og beslutninger.

Dansk Socialrådgiverforening er et af de politiske organer, som sætter fokus på vores område, og viderebringer målgruppens problemstillinger og særlige behov på et overordnet politisk niveau.

¹LOKK står for Landsorganisationen af Kvindekrisecentre.

Da udarbejdelsen af rapporten og tilhørende undersøgelse er foregået i samarbejde mellem faggruppebestyrelsen under Dansk Socialrådgiverforening og Videns & Udviklingsgruppen af socialrådgivere i LOKKs regi, har vi i undersøgelsen af den socialfaglige indsats, med udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer, udelukkende haft fokus på de krisecentre, som har ansat socialrådgivere.

Faggruppen af socialrådgivere er repræsenteret på ca. 75 % af landets krisecentre, hvilket har gjort det muligt at få tilstrækkelig indsigt i det socialfaglige arbejde, som socialrådgiverne på landets krisecentre er medvirkende til at udføre.

Det skal pointeres, at rapporten ikke belyser den socialfaglige indsats på de krisecentre, hvor der ikke er ansat socialrådgivere, eller de krisecentre, som samtidigt har mulighed for at tilbyde ophold via SL§110.

Formålet med rapporten og den tilhørende undersøgelse, hvor fokus har været socialrådgiverens rolle og funktioner, har medført ovenstående afgrænsning.

Det er vigtigt at understrege, at selvom rapporten ikke belyser den socialfaglige indsats på de krisecentre, hvor der ikke er ansat socialrådgivere, er rapporten ikke et udtryk for, at dér ikke udføres socialfagligt arbejde.

Indledning

De fleste krisecentre i Danmark er medlem af Landsorganisationen af Kvindekrisecentre /LOKK.
LOKK's medlemmer er kvindekrisecentre med foranstaltningsparagraf efter SL§109.

Serviceoven§109: Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte.

Medlemmerne af LOKK har igennem den seneste årrække haft særligt fokus på "Fremtidens Krisecentre".

Overskriften "Fremtidens Krisecentre" er et vigtigt opmærksomhedspunkt, som både Videns & udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" under LOKK og Dansk Socialrådgiverforenings faggruppebestyrelse har været særligt optaget af. Med udgangspunkt i netop denne overskrift har vi indledt et samarbejde, hvor vi har haft fokus på det socialfaglige arbejde på krisecenterområdet, med udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer, socialrådgiverens rolle og funktioner i arbejdet med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn".

I LOKK har der været tiltagende fokus på målgruppens særlige behov, herunder at den gældende lovgivning - på næsten samtlige områder, hvor kvinderne/familierne er afhængige af at søge råd, vejledning, hjælp, støtte og behandling - ikke altid efterlader mulighed for at tage hensyn til deres særlige situation og behov.

Der arbejdes derfor målrettet på at optimere tilbuddet til målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", både under og efter endt ophold på et krisecenter. En sådan optimering vil medføre forslag om ændringer i krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109 og tilhørende vejledning.

Visionerne for fremtidens krisecentre, herunder optimeringen af tilbuddet til målgruppen, afspejles i et forslag om en "Grundpakke".²

Et forslag, som Videns & Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" støtter op om, og understøtter i en Årsrapport, som arbejdsgruppen har udfærdiget i 2011.

Det er vigtigt, at både de overordnede handleplaner og de nationale strategier afspejles i gældende lovgivning, herunder at de lovgivningsmæssige hensigter og formål afspejler forståelse for målgruppens situation og problemstillinger, deres livsvilkår, mulige fremtidsperspektiv, voldens vilkår og konsekvenser.

Det er hertil af afgørende betydning at lovgivningen efterlader mulighed for en praksis, der er til fordel for voldsudsatte kvinder og børn.

² På LOKK's Generalforsamling 2011 blev der nedsat en Ad Hoc arbejdsgruppe, som har arbejdet intensivt med at færdiggøre et forslag til "Grundpakken". Grundpakken skal være medvirkende til at optimere tilbuddet til de voldsudsatte kvinder og børn, under og efter endt ophold på et krisecenter. Grundpakken er vedlagt som bilag 3.

Organisationen LOKK´s hovedformål er at sikre de voldsudsatte kvinder og deres børn de bedst mulige vilkår, både lovgivningsmæssigt, og i forhold til de sociale og personlige problemstillinger, som voldens konsekvenser medfører, både under og efter endt ophold.

Med udgangspunkt i LOKK´s hovedformål har "Socialrådgivergruppen" under LOKK indledt et samarbejde med Dansk Socialrådgiverforenings faggruppebestyrelse. Begge grupper arbejder ud fra en intention om at være medvirkende til at sikre, at lovens formål tilgodeser og afspejler målgruppens særlige behov, og har i samarbejde udført undersøgelsen " Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet", som indgår i rapporten.

Med udgangspunkt i ovenstående har vi bl.a. ønsket at udarbejde en rapport, som kunne belyse og dokumentere den allerede eksisterende socialfaglige indsats og praksis – som argumentation for at præcisere den socialfaglige indsats, der ydes på landets krisecentre, og samtidigt understøtte forslaget til "Grundpakken".

Vi har, som de øvrige involverede faggrupper i arbejdet med de voldsudsatte kvinder og børn, været optaget af supplementet til krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk4.

Tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk4 har eksisteret siden 2008. I starten og frem til august 2010 var det kommunalbestyrelsen i de beliggenhedskommuner, hvor krisecentrene er placeret, der var forpligtiget til at yde tilbuddet.

I august 2010, blev der vedtaget ændringer i Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service.

Det medførte væsentlige ændringer i forhold til både handle- og betalingsforpligtigelsen i kommunerne, og resulterede i, at alle kommunalbestyrelser er forpligtet til at tilbyde familierådgivning til de voldsudsatte kvinder og børn, der har været nødsaget til at søge ophold på et krisecenter.

Intentionerne i loven og formålet med tilbuddet om kommunal familierådgivning er et godt supplement til at sikre den voldsudsatte kvinde/familie en mere helhedsorienteret og tværgående indsats efter endt ophold på et krisecenter. Det er af afgørende betydning, at de voldsudsatte kvinder/familiers sårbarhed og udsatte position tages alvorligt, så de bliver støttet i de behov de har, når de udskrives fra et krisecenter.

I de seneste ændringer i vejledningen er den kommunale familierådgiverfunktion jf. SL§109stk4 fortolket. Fortolkning af gældende vejledning sendes ikke til høring, så det har ikke været muligt at kommentere eller påvirke de præciseringer og udvidelser af funktionen, som det har medført.

Efter vores opfattelse indeholder fortolkningerne i vejledningen både ensartede funktioner og overlapninger i forhold til den nuværende socialrådgiverfaglige indsats og praksis. Vi oplever, at der er risici for, at fortolkningerne kan være medvirkende til at usynliggøre den socialfaglige indsats og praksis, som allerede udføres på krisecentrene. En socialfaglig indsats som, vi mener, er af afgørende betydning for de voldsudsatte kvinder/familier.

Ovenstående opmærksomhedspunkt skal forstås i den sammenhæng, at vejledningen til krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1, som beskriver formålet og tilhørende tilbud under ophold på et krisecenter, kun har benævnt den socialfaglige indsats via *kan* tilbuddet om rådgivning.

Med udgangspunkt i målgruppens særlige behov ønsker vi at være medvirkende til, at den del af den socialfaglige indsats, som allerede udføres i praksis under opholdet på et krisecenter, tydeliggøres ved at blive benævnt, som en integreret del af krisecenterpraksis, og dermed sikre, at den socialfaglige indsats under kvindens ophold optimeres og synliggøres.

Vi er på ingen måde interesseret i at udvande muligheden for at få tilført de voldsudsatte kvinder og børn en vigtig ressource i forbindelse med udskrivningen fra krisecentret, og er overordnet set begejstret for tilbuddet om kommunal familierådgivning, som et supplement til krisecenteropholdet.

Vi ønsker blot at bidrage til, at opretholde fokus på målgruppens særlige behov, og belyse, hvordan man både lovgivningsmæssigt og i praksis kan sikre, at der ydes en tilstrækkelig og helhedsorienteret indsats til fordel for målgruppen.

På LOKK's Socialrådgiverseminar 2012 var der fokus på den socialfaglige indsats, med udgangspunkt i socialrådgiverens rolle og funktioner, de socialrådgiverfaglige kernekompetencer og ydelser, som bl.a. socialrådgiverne på krisecentrene varetager i arbejdet med målgruppen af voldsudsatte kvinder og børn - kontra udviklingen i henhold til de sidste års ændringer i den kommunale familierådgiverfunktion, skismaet/fremtidsvisionerne.

Erfaringsudvekslingen under årets seminar forstærkede hypotesen om, at den kommunale familierådgiverfunktion ikke fungerer efter henvisningerne i vejledningen, og at praksis er meget differentieret.

Kapitel 1.

Om Rapporten og tilhørende undersøgelse

Formål med Rapporten

Rapporten "***Fremtidsvisionerne for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst***", er en rapport, som tager udgangspunkt i de voldsudsatte kvinder og børns behov og de socialrådgiverfaglige kompetencer.³

Rapporten er baseret på resultaterne af den tilhørende undersøgelse "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet", som er udført i samarbejde mellem Videns & Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" under LOKK, og Dansk Socialrådgiverforenings faggruppebestyrelse "Socialrådgivere ansat på landets Kvindekrisecentre".

Formålet med rapporten er at belyse og dokumentere den socialfaglige indsats, og eksisterende praksis på krisecenterområdet.

Rapporten, og tilhørende undersøgelse, skal være medvirkende til at få defineret den socialfaglige indsats under målgruppens ophold på et krisecenter, og rette fokus på at få tydeliggjort og præciseret denne indsats i vejledningen til SL§109stk1.

Dette ud fra en antagelse om, at den socialfaglige indsats allerede er eksisterende i praksis. En praksis der i krisecenterkontekst har udviklet sig i takt med målgruppens behov.

Rapporten skal være medvirkende til at sikre optimering af tilbuddet til de voldsudsatte kvinder og børn, under og efter endt ophold på et krisecenter.

Rapporten har derfor samtidigt til formål at støtte op om de ændringer, der via "Grundpakken" stilles forslag om ift. SL§109stk1 og tilhørende vejledning – for at optimere tilbuddet til de voldsudsatte kvinder og børn.

Formålet er ligeledes at afdække, om der er områder i den socialfaglige indsats, hvor der er ensartede funktioner/arbejdsområder for den kommunale familierådgiver og socialrådgiveren ansat på krisecentret, i hvilken udstrækning og på hvilke områder.

Afslutningsvis er formålet med rapporten, at den skal indgå i debatten om fremtidsvisionerne for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst.

Rapporten indeholder forslag til, hvordan man kan sikre den bedst mulige socialfaglige og helhedsorienterede indsats – med udgangspunkt i de voldsudsatte kvinder og børns behov – både under og efter endt ophold på et krisecenter.

³ Overordnet bygger socialrådgiverens faglige kompetence på teoretisk, grundlæggende viden primært hentet fra videnskabelige discipliner som fx sociologi, politologi, psykologi, medicin, jura og økonomi og socialt arbejdes egen teoridannelse. Den faglige kompetence bygger endelig på et fagligt og etisk grundlag i form af et helhedssyn på mennesket og respekt for menneskets integritet og rettigheder jf. den internationale etikvejledning for socialt arbejde IFSW: The International Declaration of Ethical Principles for social work

Om undersøgelsen

Undersøgelsen af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet⁴ skal være medvirkende til at belyse de socialrådgiverfaglige kompetencer og kerneydelser, som allerede på nuværende tidspunkt varetages og udføres på landets krisecentre - under en voldsudsat kvinde/families ophold.

Der tages udgangspunkt i socialrådgivernes rolle og funktioner, og de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som varetages og udføres på landets krisecentre – i arbejdet med målgruppen "Voldsudsatte kvinder & børn".

Undersøgelsen skal endvidere afdække, om den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er et generelt tilbud under kvindens/familiens ophold, eller om der er områder, hvor tilbuddet evt. er mere differentieret.

For at afdække ovenstående via undersøgelsen, er den voldsudsatte kvinde/families forløb opdelt i indflytnings-, opholds- og udflytningsfase.⁵

For at kunne belyse og tydeliggøre den allerede eksisterende praksis, og samtidigt minimumskriterierne for den socialfaglige indsats, tager undersøgelsen udgangspunkt i vores viden om målgruppens særlige behov, samt vores erfaringer i forhold til, hvilken form for råd, vejledning, støtte, hjælp og behandling en voldsudsat kvinde/familie kan have behov for at få tilbudt under deres ophold på et krisecenter.

Socialrådgivernes rolle og funktioner er i undersøgelsen belyst ved gennemgang af en række tematiserede rådgivnings- og arbejdsområder, som er besvaret med ansvarlig, medansvarlig eller hverken ansvarlig/medansvarlig.

Spørgeskemaet til undersøgelsen har indeholdt mulighed for uddybelse og individuelle besvarelser på udvalgte områder.

Undersøgelsen skal yderligere være medvirkende til at indhente viden om socialrådgivernes erfaring, med forvaltningen/varetagelsen af den kommunale familierådgiverfunktion SL§109stk4, og samtidigt synliggøre, i hvilken udstrækning den socialfaglige indsats på krisecenterområdet overlapper eller er ensartet med de funktioner, som den seneste vejledning til SL§109stk4 præciserer, at den kommunale familierådgiver skal udføre og varetage.

Undersøgelsen indeholder en vurdering af tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk4 – ud fra et socialrådgiverperspektiv i krisecenterkontekst.

I rapporten vil resultaterne fra undersøgelsens afsnit om udslningsfasen særligt blive benyttet til at sammenligne de rådgivnings- og arbejdsområder, der p.t. indgår i vejledningens beskrivelse af den kommunale familierådgiverfunktion jf. SL§109stk4.

⁴ Præsentationen af undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet" er vedlagt som bilag 2.

⁵ Det er samme opdeling, som benyttes i forslaget om "Grundpakken". Grundpakken er vedlagt som bilag 3.

Overordnede undersøgelsespunkter

Rapporten skal overordnet være medvirkende til at synliggøre og dokumentere de voldsudsatte kvinder og børns behov for en helhedsorienteret og socialfaglig indsats under og efter endt ophold på et krisecenter.

Rapportens formål er samtidigt at bidrage med et fagligt kvalificeret bud på, hvordan de socialrådgiverfaglige erfaringer fra praksis kan være medvirkende til at justere i den gældende lovgivning og tilhørende vejledning til fordel for målgruppen.

Med udgangspunkt i ovenstående er spørgeskemaet til undersøgelsen udarbejdet ud fra følgende undersøgelsespunkter:

- **At få belyst socialrådgivernes rolle og funktioner i arbejdet med målgruppen, og undersøge om der er forskellige funktioner alt efter, hvilken stillingsbetegnelse socialrådgiveren har.**
- **At undersøge om den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er differentieret eller om der er tale om en ensartet praksis.**
- **At få belyst og dokumenteret den socialfaglige indsats, som allerede er eksisterende praksis på krisecenterområdet.**
- **At undersøge i hvilken udstrækning socialrådgiverne på krisecentrene udfører / varetager ensartede funktioner med den kommunale familierådgiver.**
- **At vurdere tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk4, ud fra formålet og hensigterne i loven, og udførelsen af funktionen i praksis – ud fra et socialrådgiverperspektiv.**

Målgruppe

Rapporten udfærdiges til fordel for målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", og tager udgangspunkt i deres behov. Det er den målgruppe, der benævnes, som målgruppen undervejs i rapporten.

Rapporten henvender sig til både interne og eksterne interessenter.

Til de politiske beslutningstagere og øvrige med ansvars- og interesseområder, som er optaget af, hvordan man sikrer en helhedsorienteret indsats overfor målgruppen af "Voldsudsatte kvinder og børn", og som har mulighed for at være medvirkende til at sikre de bedst mulige vilkår, forbedre fremtidsperspektivet og opretholde fokus på målgruppens behov og sårbarhed.

Rapportens fokusgruppe er socialrådgiverne ansat på landets kvindekrisecentre, som indgår i det daglige arbejde med målgruppen. Det er den socialrådgiverfaglige praksis, som undersøgelsen har taget udgangspunkt i for at belyse den socialfaglige indsats på krisecenterområdet.

Fokusgruppen af socialrådgivere rummer også socialformidlere, som har en tilsvarende uddannelsesmæssig baggrund.

Definition: Rapporten er udarbejdet i samarbejde mellem Videns & Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" i LOKK's regi og Dansk Socialrådgiverforenings faggruppebestyrelse " Socialrådgivere ansat på landets krisecentre.

I de afsnit i rapporten, hvor det ikke har betydning at adskille, hvilken af disse grupper der er tale om, vil begge grupper blive omtalt som faggruppen af socialrådgivere.

Afgrænsning

Rapporten belyser ikke den socialfaglige indsats på de krisecentre, hvor der ikke er ansat socialrådgivere, hvilket på ingen måde er et udtryk for, at der ikke udføres socialt fagligt arbejde på de krisecentre.⁶

Det handler om en nødvendig afgrænsning, da undersøgelsen har til formål at belyse den socialfaglige indsats med udgangspunkt i socialrådgivernes kerneydelser og faglige kompetencer.

Der er 4 henholdsvis specialkrisecentre og rådgivningstilbud, som er medlem af LOKK, men som er valgt fra i undersøgelsen, grundet deres særlige tilbud, og fordi der ikke er ansat socialrådgivere.⁷

Vi har valgt kun at undersøge praksis på de krisecentre, som har socialrådgiver ansat og samtidigt er boformstilbud efter foranstaltningsparagraffen SL§109, hvilket betyder, at de socialrådgivere, der er ansat på krisecentre, som samtidigt er boformstilbud efter SL§110 ikke har deltaget i undersøgelsen, selvom de tilhører samme faggruppe.

De krisecentre, som har begge boformtilbud, og som samtidigt er medlemmer af LOKK har dog deltaget i undersøgelsen. Der er tale om 2 krisecentre, som har adskilte afdelinger ift. de to forskellige boformtilbud.⁸

⁶ Der er 6 krisecentre, som er medlemmer af LOKK, hvor der ikke er ansat socialrådgivere, yderligere er der 1 af Københavns kommunes særskilte tilbud "Den åbne dør", hvor der ikke er ansat socialrådgiver.

⁷ Det er opholdstedet Rosenly, som endnu ikke er godkendt boforms tilbud efter SL§109, og specialkrisecentrene Hanne-Marie hjemmet og Reden, samt rådgivningstilbuddet Medusa.

⁸ De to krisecentre, som er medlemmer af LOKK, og som samtidigt rummer boforms tilbud efter SL§110 er Jagtvejens Krisecenter og Egmontgården i København.

Der er yderligere 3 krisecentre, som rummer boforms tilbud efter både SL§109 og SL§110, og hvor der er ansat socialrådgivere, som ikke indgår i undersøgelsen.⁹

Vi har samtidigt været nødt til at fravælge de krisecentre, hvor eneste ansatte socialrådgiver er lederen, fordi undersøgelsen er målrettet de socialrådgivere, der indgår i det daglige arbejde med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn". Det har medført, at 3 krisecentre, som har boformstilbud efter SL§109 ikke har deltaget i undersøgelsen.¹⁰

Metode

Da undersøgelsen er udført i samarbejde med faggruppebestyrelsen i Dansk Socialrådgiverforening, er spørgeskemaerne sendt direkte ud til de faggruppemedlemmer, som blev udvalgt som fokusgruppe. Fokusgruppen er socialrådgivere, som er ansat på et krisecenter – efter SL§109 jf. ovenstående afgrænsning.

Størstedelen af de socialrådgivere, der er ansat på de danske krisecentre, er medlemmer af Dansk Socialrådgiverforening, hvilket også gør sig gældende for de medlemmer, der er i LOKK's Videns & Udviklingsgruppe "Socialrådgivergruppen".¹¹

Undersøgelsesmetoden er en kombination af kvalitativ og kvantitativ metode.

Den kvantitative del af undersøgelsen består af et spørgeskema, som er besvaret af socialrådgiverne fra fokusgruppen.

Da undersøgelsen tager udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer, og skal være medvirkende til at belyse socialrådgivernes rolle og funktioner, er det kun socialrådgivere ansat på krisecentre med boformstilbud efter SL§109, og som indgår i det daglige arbejde med målgruppen, der har kunnet besvare spørgeskemaerne. Besvarelsene fra spørgeskemaerne analyseres, og inddrages i form af statistisk databehandling.

Undersøgelsesmetoden er samtidigt delvis kvalitativ, selvom den ikke består af deciderede individuelle interviews med personer i fokusgruppen, men vores selektion af de personer, der skulle besvare spørgeskemaerne blev foretaget via personlig kontakt til hvert enkelt krisecenter, samt en kort samtale om undersøgelsens formål.

⁹ Det er Københavns kommunes særskilte krisecenter tilbud: Garvergården og Baltic, samt Svendbjerggård i Hvidovre.

¹⁰ Det er Esbjerg, Horsens og Frederikssund Krisecenter, som ikke har deltaget i undersøgelsen, da eneste ansatte socialrådgiver er lederen. Frederikssund Krisecenter er ikke medlem af LOKK, men er registreret krisecenter efter boforms tilbud efter SL§109, som de to øvrige.

¹¹ Videns & Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" under LOKK, består af socialrådgivere, som samtidigt er medlem af Dansk Socialrådgiverforening. Medlemmerne af LOKK's arbejdsgruppe, arbejder ud fra LOKKs interesseområder, med afsæt i det arbejdskommissorium, som gruppen har fået godkendt på Generalforsamlingen. Når der opstår særlige problemstillinger, som med fordel skal belyses i en både faglig og politisk kontekst er det væsentligt at inddrage Dansk Socialrådgiverforening, hvilket er begrundelsen for samarbejdet med faggruppebestyrelsen af socialrådgivere ansat på landets krisecentre.

Spørgeskemaet er samtidigt tematiseret, så hvert undersøgelsesområde bliver besvaret i mere varieret grad, end ja og nej. Der er flere steder i spørgeskemaet, som har givet mulighed for uddybende besvarelser, som efterfølgende analyseres i sammenlignelig grad med individuelle interviews.

Vi valgte at kontakte alle landets krisecentre, og afdække hvilke krisecentre, der havde ansat socialrådgivere, som indgik i det daglige arbejde med målgruppen, enten i en stilling, som socialrådgiver, kontaktperson eller anden stillingsbetegnelse, hvori man benytter sig af sine socialfaglige kompetencer.

Det er kun én socialrådgiver fra hvert af de krisecentre, som indgår i undersøgelsen, der har besvaret spørgeskemaet, men i skemaet indgår besvarelse af, om der er andre socialrådgivere ansat, og om de har samme eller andre funktioner.

Derfor har det været muligt at få et overblik over, hvor mange socialrådgivere, der er ansat på landets krisecentre.

Det har samtidigt været muligt at få belyst, om der er forskel på, hvilke opgaver man varetager, alt efter hvilken stillingsbetegnelse/funktion man, som socialrådgiver er ansat i.

Metodevalget til undersøgelsen betyder, at det er socialrådgiveren, der alene har udtalt sig i denne undersøgelse, og undersøgelsesresultaterne er derfor udelukkende baseret på socialrådgiverperspektivet, og kan være divergerende fra det øvrige personales opfattelse, vurdering og holdning. Socialrådgiverne indgår i det tværfaglige arbejde, og det er vores erfaring, at der er en meget ensartet holdning blandt de forskellige faggrupper, der er ansat på krisecenterområdet.

Efter vores kontakt til samtlige krisecentre, og efterfølgende afgrænsning, var der 30 krisecentre, som opfyldte kriterierne for at deltage i undersøgelsen.

Én socialrådgiver fra 29 af disse krisecentre deltog i undersøgelsen, hvoraf 28 har svaret på spørgeskemaet, en enkelt har svaret på halvdelen af spørgeskemaet.

Det krisecenter, som ikke deltog i undersøgelsen, havde ikke mulighed for at besvare spørgeskemaet, da kontakten opstod for sent i processen.¹²

Rapporten indeholder beskrivelser og vurderinger, som er baseret på vores viden og erfaring fra det daglige socialfaglige arbejde med målgruppen

"Voldsudsatte kvinder og børn", samt erfaringsopsamling fra arbejds møder i de respektive socialrådgiverfaggrupper.

Erfaringsopsamlingerne er på flere områder sammensat med resultaterne af undersøgelsen, og danner sammenlagt vurderingsgrundlaget i flere af rapportens konklusioner.

¹² Københavns kommunes krisecentertilbud Klostermosegård er boformstilbud efter SL§109, og har ansat 3 socialrådgivere, hvoraf den ene er lederen. Socialrådgiverne indgår i tværfagligt team med øvrige faggrupper, og socialrådgiverne er ansat, som kontaktpersoner. Men de indgår ikke i undersøgelsen, da kontakten opstod for sent i processen.

Om Spørgeskemaet¹³

Forud for udsendelse af spørgeskemaet blev samtlige krisecentre kontaktet. Dette for at sikre, at den socialrådgiver, der udfyldte skemaet var tilhørende fokusgruppen. Hvis lederen eller fx den person, der varetager børnearbejdet er socialrådgiver, kunne personen ikke besvare spørgeskemaet, men tæller med i det samlede antal af ansatte socialrådgivere på landets krisecentre. De bliver nævnt, når man besvarer, om der er ansat socialrådgivere i andre stillinger.

Det samme gør sig gældende, hvis der er socialrådgivere ansat, som varetager den kommunale familierådgiverfunktion jf. §109stk4, eller er ansat udelukkende til at udføre efterværn. De skal benævnes, som antal ansatte socialrådgivere, men kan ikke besvare spørgeskemaet.

Efter kontakt til de socialrådgivere, som tilhørte fokusgruppen, og som havde indvilliget i at deltage i undersøgelsen, blev der fremsendt en mail, som indeholdt oplysninger om formålet med undersøgelsen, og et link til spørgeskemaet. Spørgeskemaet til undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet" blev udsendt elektronisk, undervejs fremkom informationsbokse med retningslinjer og vejledning til besvarelsenerne.

Spørgsmålene, som havde til formål at belyse den socialfaglige indsats, var tematiserede rådgivningsområder, og havde tilhørende underspørgsmål. Spørgsmålene tog udgangspunkt i specifikke rådgivnings- og arbejdsopgaver, og havde til formål at afdække, hvorvidt socialrådgiveren var involveret i afklaringen/udførelsen af disse, herunder at yde råd, vejledning, støtte og hjælp.

Spørgsmålene blev præsenteret med vejledning om, at spørgsmålene skulle besvares med ansvarlig, medansvarlig eller hverken ansvarlig eller medansvarlig.

I spørgeskemaet fremgik det af vejledningen, at "ansvarlig" betyder, at det udelukkende er dig, der har ansvaret for opgaven, mens "medansvarlig" betyder, at opgaven ligger inden for de fællesfaglige opgaver eller er placeret i teamet og at det derfor varierer hvem, der varetager opgaven. Svarer du "hverken ansvarlig eller medansvarlig" betyder der, at du ikke varetager opgaven.

I en informationsboks fremkom oplysninger om, at hvis andre faggrupper varetog samtalerne med familierne, og man ikke som socialrådgiver indgik i disse samtaler, så skulle man se bort fra, at der i alle spørgsmål stod kvinden/familien, og fortsat svare med udgangspunkt i kvinden.

På baggrund af en formodning om, at der ydes rådgivning ud fra en helhedsorienteret indsats, med udgangspunkt i familien i helhed.

¹³ Spørgeskemaet er vedlagt, som bilag 1.

Kritik

Da undersøgelsen skulle publiceres, var der registreret 49 deltagerere i præsentationen af undersøgelsen.

Deltagerne modtog link til undersøgelsens spørgeskema. Når de åbnede linket blev de informeret om, at deres besvarelse ikke ville blive registreret før de havde afsluttet besvarelsen. Besvarelsen skulle afsluttes ved valg af "afsend".

Flere af deltagerne har været inde på linket og åbnet det flere gange, uden at besvare, hvilket ved en fejl har ført til flere registreringer uden besvarelser. De tæller dog ikke med i undersøgelsen, da den blev afsluttet med optælling af de registrerede besvarelser.

På baggrund af ovenstående problemstilling er der 3 af deltagerne i undersøgelsen, som har opstartet besvarelse 2 gange, hvilket har medført, at der i det første undersøgelsesspørgsmål er flere besvarelser end antal deltagere i undersøgelsen, hvorfor vi har lavet en redigeret beregning.¹⁴

En enkelt deltager har ved en fejl besvaret spørgeskemaet 2 gange, dog uden at afslutte anden gang, men hendes svar er registreret.

Vi har ikke lavet en ændret beregning, da svarprocenten er meget høj og tåler en lille fejlkvotient uden, at det får betydning for resultaterne i undersøgelsen.

Vi har dog valgt at redigere i besvarelserne under analysen af de grundlæggende kerneydelser under opholdet på et krisecenter.

Det er efter gennemgang af undersøgelsesresultaterne blevet tydeligt, at undersøgelsens spørgsmål 4, har givet anledning til misforståelser, da der var skrevet kvinderådgiver i feltet, hvor der skulle have stået pædagog.¹⁵

Spørgsmålet gik ud på, at den enkelte deltager i undersøgelsen skulle besvare, hvilken personalesammensætning ud fra faggrupper, der var ansat på det krisecenter, som de er ansat på. Dette for at kunne lave en optælling af antal ansatte i de forskellige faggrupper, og dermed beregning af procentsatsen af antal ansatte socialrådgivere.

Nogle deltagere blev opmærksomme på fejlen, og svarede ud fra intentionerne, mens andre har benyttet feltet med anden faggruppe til at angive antal af ansatte pædagoger. Det har resulteret i at nogle af de socialrådgivere, som er ansat som fx kontaktperson eller kvinderådgiver, i stedet er benævnt i feltet kontaktperson.

Da ovenstående ikke har betydning for resultaterne i undersøgelsen eller rapportens konklusioner har vi ikke foretaget en manuel optælling.

¹⁴ I det første undersøgelsesspørgsmål skulle man angive, om det krisecenter man er ansat på er kommunalt eller selvejende.

¹⁵ Se bilag 1 Spørgeskema til undersøgelsen.

Kapitel 2.

Den socialfaglige indsats på krisecenterområdet

Da vi, som indledningsvist beskrevet, er optaget af overskriften "Fremtidens Krisecenter" og gerne vil deltage i debatten om "Fremtidsvisionerne for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst", har det været nærliggende for os at sætte fokus på sidstnævnte overskrift i netop denne rapport.

Det socialfaglige arbejde på krisecenterområdet foregår på tværs af faggrupperne, målrettet de voldsudsatte kvinder og deres børn, som har brug for, at der ydes en særlig indsats med udgangspunkt i deres behov.

Både den pædagogiske og socialfaglige indsats er væsentlig og af afgørende betydning, for at sikre de voldsudsatte kvinder og børn en helhedsorienteret indsats under deres ophold på et krisecenter.

Der ydes også frivilligt socialt arbejde. Det frivillige sociale arbejde er et uundværligt supplement, og har stor betydning for driften på flere af landets krisecentre.

Det er på ingen måde hensigten at anfægte værdien af den nuværende socialfaglige indsats eller praksis. Hensigten er at være medvirkende til at synliggøre og dokumentere den allerede eksisterende praksis – og dermed de voldsudsatte kvinder og børns behov for socialfaglig indsats.

Vi vil i dette kapitel vurdere om beskrivelserne af den socialfaglige indsats i krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1 afspejler den eksisterende praksis.

I dette kapitel af rapporten er formålet samtidigt at belyse, definere og afslutningsvis dokumentere den socialfaglige indsats på krisecenterområdet – med udgangspunkt i målgruppens behov og de socialrådgiverfaglige kompetencer.

Socialrådgiver og socialfagligt arbejde

I arbejdet med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", bliver socialrådgiverens overordnede funktion at yde råd, vejledning, støtte og hjælp til kvinderne – indenfor stort set hele det socialrådgivermæssige spekter, og på de fleste af områderne med det særlige fokus, at der har været vold i familien, herunder voldens karakter, betydning og konsekvenser for kvinden, børnene og familien i helhed.

I forlængelse heraf bliver en af de vigtigste opgaver oftest at være medvirkende til at sikre, at kvinden/familien får den hjælp, støtte og behandling, som hun/de er berettiget til, herunder at være behjælpelig med at udarbejde fx ansøgninger målrettet de foranstaltninger, som kvinden, børnene eller familien har behov for. Målgruppen er oftest familier med særlige behov, grundet deres psykisk og socialt belastede situation. Kvinden/familiens situation og problemstillinger medfører oftest behov for hjælp, støtte, råd og vejledning til at navigere rundt i hele det offentlige system og øvrige involverede instanser.

Socialrådgiverne indgår, som udgangspunkt, i det daglige arbejde med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", men deres "titel" kan godt variere, idet nogle er ansat i en funktion, som socialrådgiver, andre som kontaktperson, kvinderådgiver e.l. Nogle arbejder helt eller delvist alene i en isoleret funktion, andre i flerfaglige, og/eller tværfaglige teams.

Der er flere områder i lovgivningen, hvor der ikke er mulighed for at tage særlige hensyn til, at kvinden/familien er voldsudsat, og de særlige konsekvenser og problemstillinger det medfører, hvilket ofte kræver socialrådgiverfaglige kompetencer for at støtte kvinden/familien bedst muligt.

De gråzoner og manglende hensyn, der er i lovgivningen, medfører ofte risici for at påføre kvinden/familien yderligere problemstillinger, eller fastholder dem i volden, frem for at støtte dem i at adskille sig herfra.

Det komplekse og relationsbaserede socialfaglige arbejde er socialrådgivernes kerneydelse. Helhedssynet er et vigtigt udgangspunkt i socialrådgiverens forståelsesramme og faglige tilgang, og dermed omdrejningspunktet i vores praksis. Det faglige fundament for socialrådgiverne går "hånd i hånd" med socialfagligt arbejde, og rummer en tankegang, som spænder over individ, gruppe og samfundsniveau.

Det er derfor implementeret i vores faglige tilgang og forståelse, at det er nødvendigt, at vi som faggruppe forholder os til den målgruppe vi arbejder med, både på individ, gruppe og samfundsniveau. Vores erfaringer fra praksis skal være medvirkende til at rette opmærksomhed på målgruppen, deres situation og problemstillinger – de behov det medfører – om de afspejles i gældende lovgivning, om loven forvaltes efter hensigten m.m.

Socialrådgivernes erfaringer fra praksis har gennem tiden været medvirkende til at belyse, ændre og forbedre særlige udsatte gruppers vilkår. Dansk Socialrådgiverforening er løbende opmærksom på tilbagemeldinger fra faggrupperne, når der skal rettes videre henvendelser til de politiske beslutningstagere, hvorfor vi anser det som vigtigt, at vi er medvirkende til at synliggøre den socialfaglige indsats på krisecenterområdet, herunder de voldsudsatte kvinder og børns behov for en målrettet og helhedsorienteret indsats.

Tilgang af socialrådgivere ansat på landets krisecentre – beskrivelse af udviklingen på området

Faggruppen af socialrådgivere ansat på landets krisecentre har gennem de sidste 10 år været en voksende faggruppe. Tilgangen har resulteret i en fordobling på 10 år. Faggruppen har særligt været optaget af den stigende tendens til, at de socialfaglige vurderinger sættes under pres, fordi de bliver trumfet af økonomiske hensyn og argumenter. Vi oplever i den forbindelse, at det ofte er vanskeligt for de voldsudsatte kvinder og børn at få tilbudt den rette og nødvendige hjælp, støtte eller behandling, herunder iværksættelse af tiltag og foranstaltninger, som de har behov for, og er berettiget til.¹⁶

Når økonomien styrer, forringes den socialfaglige indsats, og resulterer i, at målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn" bliver endnu mere sårbar og udsat. Særligt denne problemstilling er samtidigt medvirkende til at vanskeliggøre den socialfaglige indsats i det daglige arbejde med målgruppen i krisecenterkontekst. De socialrådgiverfaglige ressourcer bliver ofte brugt på faglige juridiske diskussioner med kommunerne for at opretholde målgruppens rettigheder og sikre, at deres situation ikke medfører yderligere problemstillinger.

Som socialrådgiver på et krisecenter er en af vores vigtigste kerneydelser at sikre, at de voldsudsatte kvinder og deres børn modtager den hjælp, støtte og behandling, som de er berettiget til indenfor de lovgivningsmæssige områder.

Det kan vi være medvirkende til, selvom vi ikke er myndighedspersoner med beslutningskompetencer, fordi vi har indgående kendskab til lovgivningen. Den daglige kontakt med den voldsudsatte kvinde/familie giver mulighed for at skabe en faglig relation, som er af afgørende betydning for, at kvinden/børnene føler, at deres situation og problemstillinger bliver taget alvorligt. Det er ofte første gang, at de sætter ord på, at der har været vold i de nære relationer.

De socialrådgiverfaglige kompetencer - sammenholdt med den markante stigning af kommuner med økonomien øverst på dagsordenen, frem for borgerens behov - afspejler måske den stigende tilgang af socialrådgivere ansat på landets krisecentre.

Vi har i undersøgelsesfasen været i kontakt med alle landets krisecentre.

Der er én socialrådgiver fra 29 ud af 30 krisecentre, hvor der er ansat socialrådgivere i det daglige arbejde med målgruppen, der har deltaget i undersøgelsen.¹⁷

På de 29 krisecentre, er der i alt ansat 59 socialrådgivere, som indgår i forskellige funktioner.¹⁸

¹⁶ Dansk Socialrådgiverforening lavede i sep. 2011 en undersøgelse i samarbejde med LOKK, som havde overskriften "Økonomi og faglighed på kvindekrisecentre"

¹⁷ Der er 30 krisecentre, der efter SL§109, har ansat socialrådgivere i det daglige arbejde med de voldsudsatte kvinder og børn. (se afgrænsning)

¹⁸ I undersøgelsespunkt 8 i undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenter området" har deltagerne angivet, hvor mange socialrådgivere, der er ansat i alt.

Hvis de socialrådgivere, der ikke indgår i undersøgelsen tælles med, er der ansat 70 socialrådgivere på landet krisecentre. ¹⁹

Gennemgang af LOKKs medlemsliste – Krisecentre efter SL§109

Der er 41 Kvindekrisecentre/tilbud, der er medlem af LOKK.

Heraf har 29 af kvindekrisecentrene ansat socialrådgivere i det daglige arbejde med de voldsudsatte kvinder og børn.

Rosenly er endnu ikke godkendt som krisecenter efter SL§109. De tilbyder efterværn og modtager ikke kvinder i akut krise.

Medusa er et rådgivningstilbud, Reden og Hanne-Marie Hjemmet er specialkrisecentre. De 4 tilbud indgår ikke i undersøgelsen, og har ikke ansat socialrådgiver.

Der er 2 kvindekrisecentre, som har ansat socialrådgiver i ledelsesfunktionen.

Der er 6 kvindekrisecentre i LOKKs regi, som ikke har ansat socialrådgiver.

Krisecentre udenfor LOKK's regi, og som ikke deltog i undersøgelsen, grundet afgrænsningen

I parentes er angivet, hvor mange socialrådgivere, der er ansat på disse steder. Svendbjerggård (2), Frederikssund (1), Den åbne dør (0), Garvergården (1), Baltic (2) og Klostermosegård (3)

Sammenlagt er der 6 krisecentertilbud, der ikke indgår i undersøgelsen.

Dvs. at der på landsplan er i alt 47 tilbud til voldsudsatte kvinder og børn.

Heraf er der i alt 10 tilbud, som ikke har ansat socialrådgiver i LOKK's regi, og 1 tilbud uden for LOKK's regi.

Dvs. 11 tilbud ud af i alt 47 tilbud har ikke ansat socialrådgiver.

Der er ansat socialrådgiver på 76,5 % af landets krisecentertilbud til voldsudsatte kvinder og deres børn. Hvis rådgivningstilbud og specialkrisecentrene modregnes, er tallet endnu højere.

Resultaterne i undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet" afspejler den socialfaglige indsats på 29 ud af 43 krisecentre, svarende til 67,44 % af de krisecentre, som har foranstaltningsparagraf efter SL§109. ²⁰

¹⁹ Der er 3 krisecentre, hvor lederen er socialrådgiver: Horsens, Esbjerg og Frederikssund Krisecenter.

Yderligere er der 3 Krisecentre, som samtidigt er boforms tilbud efter SL§110, og som derfor ikke indgår i undersøgelsen: Svendbjerggård, som har 2 socialrådgivere ansat, Københavns kommunes tilbud Baltic og Garvergården har tilsammen 3 socialrådgivere ansat.

Yderligere har Klostermosegård, som også er Københavns kommunes krisecentertilbud, ansat 3 socialrådgivere – Klostermosegård burde have indgået i undersøgelsen, da de er boforms tilbud efter SL§109, men grundet for sen kontakt med stedet lykkedes det ikke at få besvaret spørgeskemaet af én af socialrådgiverne. Sammenlagt er det 11 socialrådgivere udover, dem der fremgår af undersøgelsen.

²⁰ Udregningen er baseret på alle de krisecentre, som tilbyder ophold efter SL§109 og tilbud efter §109stk4.

Juridisk gennemgang af Krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1 og tilhørende vejledning²¹

Vi har valgt at koncentrere os om krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1 i forhold til at undersøge, hvordan den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er beskrevet i gældende lovgivning og tilhørende vejledning. SL§109stk1 beskriver formålet med opholdet, og tilbuddet til de voldsudsatte kvinder og børn under ophold på et krisecenter

Vi har samtidigt valgt at sammenholde gældende lovgivning og tilhørende vejledning med de forslag om lovgivningsmæssige ændringer, som godkendelse af de forslag, der er fremstillet i form af "Grundpakken", vil medføre.²²

"Grundpakken" skal være medvirkende til at optimere tilbuddet til de voldsudsatte kvinder og børn og sikre dem bedre vilkår, både under og efter endt ophold på et krisecenter. Herunder at sikre, at målgruppen tilbydes den hjælp, støtte og behandling, som de har behov for.

Formålet med de lovgivningsmæssige ændringer er yderligere, at det skal fremgå, i både foranstaltningsparagraffen jf. SL§109.stk.1 og tilhørende vejledning, at der under opholdet på et krisecenter, udover den kvalificerede pædagogiske indsats, samtidigt ydes en kvalificeret socialfaglig indsats.

Vi har i denne rapport primært fokuseret på den socialfaglige indsats, men understreger, at alle de andre områder, som er præciseret i "Grundpakken" er afgørende og nødvendige ændringer, hvis målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", skal sikres en mere helhedsorienteret indsats, bedre vilkår og fremtidsperspektiv.²³

²¹ Servicelovens §109 og tilhørende vejledning er vedlagt som bilag 4.

²² Forslaget til "Grundpakken" er vedlagt, som bilag 3.

²³ Videns og Udviklingsgruppen "Socialrådgivergruppen" under LOKK, har udarbejdet en Årsrapport 2011, en rapport som bl.a. understøtter "Grundpakken" og behovet for de ændringer i krisecenterområdets foranstaltningsparagraf og tilhørende vejledning jf. SL§109, som der er stillet forslag om.

SL§109 stk.1

Gældende lovgivning:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og ***de modtager under opholdet omsorg og støtte.***

Grundpakken / forslag:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde akutte og midlertidige ophold på kvindekrisecentrene til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og **de tilbydes under opholdet** sikkerhed, krisehjælp, **rådgivning** og behandling, samt efterværn.

Vejledning til SL§109 stk.1

Gældende vejledning:

Boformer efter servicelovens §109 er et midlertidigt døgntilbud til kvinder og børn, som har været udsat for....

Under opholdet ydes støtte og omsorg, samt **evt.** sikret ophold, **rådgivning** og efterværn.

Grundpakken / Forslag:

Kvindekrisecentrene efter servicelovens §109 er et midlertidigt døgntilbud til kvinder og børn, som har været udsat for...

Under opholdet ydes kvinden og børn støtte og omsorg, sikret ophold, **faglig specialiseret** krisehjælp og **rådgivning**, samt efterværn.

Kvindekrisecentrene tilbyder voldsudsatte kvinder ambulant rådgivning v personlig eller telefonisk henvendelse.

I gældende lovgivning står der, at de voldsudsatte kvinder kan være ledsaget af børn, og at de modtager omsorg og støtte under opholdet.

Beskrivelsen efterlader ikke indtryk af en socialfaglig indsats målrettet de voldsudsatte kvinder og børn.

I tilhørende vejledning indikerer beskrivelsen, at der ydes omsorg, støtte og evt. rådgivning og efterværn. Det er i sætningen evt. rådgivning, at vi skal lede efter et udtryk for den socialfaglige indsats.

I forslaget til "Grundpakken" er foranstaltningsparagraffens formål og tilbud præciseret, og ordet rådgivning er her benævnt, som en del af tilbuddet, og ikke som i gældende lovgivning et evt. tilbud.

I forslaget til "Grundpakken" er tilhørende vejledning udvidet og præciseret. Her beskrives den socialfaglige indsats, som en ydelse under opholdet med ordene faglig specialiseret rådgivning.

I de følgende afsnit vil vi via undersøgelsesresultaterne belyse og præcisere den eksisterende socialfaglige indsats på krisecenterområdet med udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer, for senere at vurdere om den eksisterende socialfaglige indsats er tilstrækkeligt præciseret, og om den afspejles i gældende lovgivning og tilhørende vejledning.

Socialrådgivernes rolle og funktioner i arbejdet med de voldsudsatte kvinder og børn under ophold på et krisecenter

Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne

I dette afsnit vil vi belyse socialrådgiverens rolle og funktion i arbejdet med de voldsudsatte kvinder og børn under opholdet på et krisecenter, og undersøge om der er forskellige funktioner og betydningen heraf, alt efter hvilken stillingsbetegnelse socialrådgiveren har.

I afsnittet inddrages resultaterne fra undersøgelsen "Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet".

Resultaterne analyseres undervejs og indgår afslutningsvis i en delkonklusion.

I undersøgelsen er de 29 socialrådgivere, der har deltaget i undersøgelsen, blevet bedt om at svare på, hvilken funktion og stillingsbetegnelse de har. Nogle socialrådgivere er ansat som socialrådgiver, mens andre er ansat som kontaktperson, kvinderådgiver eller andet.

6	Hvad er din stillingsbetegnelse?	Antal	Procent
	1. Socialrådgiver	21(20)	70,00%
	2. Kontaktperson eller kvinderådgiver	5	16,67%
	3. Andet (skriv stillingsbetegnelse)	4	13,33%
	Total	30	100,00%

I besvarelsen til spørgsmål 6 er der 21, der har angivet, at de er ansat som socialrådgiver (tallet er 20, da der er en af deltagerne, der har svaret 2 gange). Der er 5 deltagere, der er ansat som kontaktperson eller kvinderådgiver. Af de 4 deltagere, der har angivet anden stillingsbetegnelse, er 2 tilfælde sammenlignelige med dem i punkt 2. Etagerådgiver og døgnmedarbejder er angivet som andre stillingsbetegnelser. Socialformidler er også angivet, som anden stillingsbetegnelse, og er at sammenligne med stillingsbetegnelsen socialrådgiver i punkt 1.

Dvs. at der er 21 ansat i en socialrådgiverfunktion, og 7 ansat i en funktion, som svarer til kontaktpersonfunktionen.

7	Er du den eneste ansatte socialrådgiver?	Antal	Procent
	1. Ja	13	43,33%
	2. Nej	17 (16)	56,67%
	Total	30	100,00%

Ud af de 29 deltagere, som samtidigt afspejler 29 krisecentre, er der 13 steder, hvor der kun er ansat en enkelt socialrådgiver.

De resterende 16 steder (der står 17 pga. 1 dobbeltbesvarelse) er der ansat flere socialrådgivere.

9	Har de andre socialrådgivere samme stillingsbeskrivelse/funktion som dig?	Antal	Procent
	1. Ja	9	52,94%
	2. Nej	8(7)	47,06%
	Total	17(16)	100,00%
10	Hvilken anden stillingsbeskrivelse/funktion har de øvrige socialrådgivere?	Antal	Procent
	1. Ledelse	5(4)	45,45%
	2. Souschef	1	9,09%
	3. Børneperson	0	0,00%
	4. Familierådgiver (§109, stk. 4)	1	9,09%
	5. Efterværn	1	9,09%
	6. Kontaktperson eller kvinderådgiver	1	9,09%
	7. Andet	2	18,18%
	Total	11(10)	100,00%

Ud af de 16(17)deltagere, som har besvaret, at der er ansat andre socialrådgivere, svarer 9 ja til, at de andre socialrådgivere er ansat i samme stillingsbetegnelse, mens 7(8) svarer nej til, at de andre er ansat i samme funktion.

De 7 deltagere, som har svaret, at den/de andre socialrådgivere, der er ansat ikke har samme funktion, har i alt indgivet oplysninger om 10 øvrige ansatte socialrådgivere – fordelt på 7 forskellige krisecentre.

Ud af de 10 socialrådgivere i andre stillinger, er 4 af dem ledere.

De 4 ledere er altså fra 4 ud af 7 steder.

Ud af de 16(17) deltagere, der svarer, at de ikke er eneste ansatte socialrådgiver, er der 9 der svarer ja til at de øvrige har samme stillingsbetegnelse, som de selv, mens 7 som sagt svarer, at den/de øvrige har anden stillingsbetegnelse.

Men som det fremkommer af skemaet med besvarelserne til spørgsmål 6, hvor man skulle angive sin stillingsbetegnelse, så fremgår det, at 21 deltagere er ansat, som socialrådgivere, og at de resterende 7 er ansat, som kontaktpersoner e.l.

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at ca. 1/3 af de socialrådgivere der har deltaget i undersøgelsen er ansat i en kontaktpersonfunktion.
2 /3 er ansat i socialrådgiverfunktion.

11	Er du involveret i alle de indskrevne kvinder/familiers forløb, under deres ophold?	Antal	Procent
	1. Ja	18	60,00%
	2. Nej	12	40,00%
	Total	30	100,00%

Besvarelserne til undersøgelsesspørgsmål 11 viser, at 60 % af deltagerne er involveret i alle de indskrevne kvinder/familiers forløb under deres ophold.

Hvorvidt den enkelte er involveret i alle de indskrevne familiers forløb under opholdet, handler ikke nødvendigvis om, hvorvidt man er ansat i socialrådgiver- eller kontaktpersonfunktionen, men er samtidigt afhængig af, hvor mange kvinder/familier der er plads til, om der er lavet opdeling af, hvor mange kvinder/familier den enkelte socialrådgiver er involveret i, og også i forhold til, om man arbejder i teams eller isoleret i sin funktion.

13	Hvordan er dit arbejde organiseret?	Antal	Procent
	1. Jeg har ansvaret for og varetager alle mine arbejdsopgaver alene	5	17,24%
	2. Jeg har ansvaret for og varetager alle mine arbejdsopgaver alene, men jeg har kolleger med lignende opgaver.	5	17,24%
	3. Jeg varetager nogle af mine opgaver alene og nogle af mine opgaver i et team	14	48,28%
	4. Jeg arbejder i et flerfagligt team	3	10,34%
	5. Jeg arbejder i et tværfagligt team	2	6,90%
	Total	29	100,00%

Til spørgsmål 13 har deltagerne i undersøgelsen skulle angive, hvordan deres arbejde er organiseret. De har kun kunne angive 1 besvarelse.

Besvarelserne viser, at 10 ud af 29 har ansvaret for og varetager alle sine arbejdsopgaver alene, herudaf har 5 kollega med lignende opgaver. Det er de tilfælde, hvor der er ansat flere socialrådgivere i socialrådgiverfunktion, men hvor antallet af indskrevne kvinder medfører, at de ikke er involveret i alle kvinder/familiers forløb.

Der er 14 ud af de 29, som har besvaret, at de varetager nogle af deres opgaver alene, og andre i fællesansvar med et team.

Sammenlagt giver det et billede af at 24 ud af de 29, svarende til 82,76 %, af deltagerne, som minimum varetager nogle rådgivnings- og arbejdsopgaver, som de er alene er ansvarlige for.

De sidste deltagere arbejder henholdsvis i flerfagligt og tværfagligt team. Ved det flerfaglige team forstås, at alle indgår i alt, hvor der ved det tværfaglige forstås, at man supplerer teamet med netop den faglighed, som man selv repræsenterer.

14	Er du involveret i hele kvinden/familiens forløb fra indskrivning til udslusning?	Antal	Procent
	1. Ja	29(28)	96,67%
	2. Nej	1	3,33%
	Total	30	100,00%

I besvarelsene til spørgsmål 14, har 28(29) angivet, at de er involveret i hele kvinden/familiens forløb fra indskrivning til udslusning. Kun 1 enkelt har svaret nej. Resultaterne viser at 96,67 % er involveret i hele forløbet.

Denne ene deltager har i spørgeskemaets spørgsmål 15 udspecificeret sin besvarelse, og det fremgår, at det er opholdsforløbet, at netop denne socialrådgiver er involveret i.

Ved at gå ind i de enkelte besvarelser er det muligt at undersøge årsagen til opdelingen nærmere. I dette tilfælde handler det om, at der er et af landets krisecentre, der har ansat socialrådgiver på krisecentret, som varetager den kommunale familierådgiverfunktion, hvorfor ansvaret for udslusningsfasen er placeret hos den kommunale familierådgiver.²⁴

15	Hvilke dele af forløbet er du da involveret i?	Antal	Procent
	1. Indskrivningsforløb	0	0,00%
	2. Opholdsforløb	1	100,00%
	3. Udslusnings/udskrivningsforløb	0	0,00%
	4. Efterværn	0	0,00%
	Total	1	100,00%

²⁴ Odense Krisecenter er kommunalt, og har en socialrådgiver ansat på krisecentret til at varetage familierådgiverfunktionen. Det er det eneste sted i landet, at familierådgiveren er fysisk placeret på krisecentret i daglig virke.

Den socialfaglige indsats i arbejdet med de voldsudsatte kvinder og børn, under ophold på et krisecenter.

Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne

I dette afsnit vil vi belyse den socialfaglige indsats under målgruppens ophold på et krisecenter.

I afsnittet inddrages resultaterne af undersøgelsen

"Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet".

Resultaterne analyseres og indgår afslutningsvis i en delkonklusion.

Med spørgeskemaets spørgsmål 17 – 20, har der i undersøgelsen været fokus på de overordnede kerneydelser under en voldsudsat kvinde/families ophold på et krisecenter. Det er de ydelser, som fremgår i foranstaltningsparagraffen og tilhørende vejledning til SL§109.

17	Modtager du nyankomne kvinder/familier, og deltager ved indskrivningen af kvinden/familien?	Antal	Procent
	1. Ja	30	100,00%
	2. Nej	0	0,00%
	Total	30	100,00%

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at alle socialrådgiverne, som har deltaget i undersøgelsen er medvirkende til at modtage de voldsudsatte kvinder og børn og deltage ved indskrivningen.

Modtagelsen af kvinder og børn sker ud fra en faglig grundlæggende viden om partner vold, krisereaktioner og voldens konsekvenser.

Der foretages sikkerhedsvurdering af både kvinder og børn.

18	Indeholder din funktionsbeskrivelse, at du er ansvarlig/medansvarlig for løbende at yde støttende omsorgssamtaler med kvinden/familien?	Antal	Procent
	1. Ja, jeg er ansvarlig	5	16,67%
	2. Ja, jeg er medansvarlig	25	83,33%
	3. Nej, jeg er hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	30	100,00%

19	Tilbyder du krisesamtaler til de voldsudsatte kvinder og deres børn?	Antal	Procent
	1. Ja, jeg er ansvarlig	3	10,34%
	2. Ja, jeg er medansvarlig	26	89,66%
	3. Nej, jeg er hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%

Resultaterne fra undersøgelsesspørgsmål 18, 19 og 20 viser at størstedelen er medansvarlig i forhold til at tilbyde både krisesamtaler og løbende omsorgssamtaler om volden og voldens konsekvenser.

Her er det de socialrådgivere, der er ansat som kontaktpersoner eller i lignende stillingsbetegnelse, der primært er ansvarlige for disse opgaver.

Der er samtidigt forskel på krisecentrenes organisering, idet nogle krisecentre har ansat både socialrådgiver og pædagoger i kontaktpersonfunktionen, mens andre har ansat socialrådgiver i socialrådgiverfunktionen, hvorved socialrådgiveren er indover flere familier, og har en anden funktion end kontaktpersonen.

20	Indeholder din funktionsbeskrivelse, at du er ansvarlig/medansvarlig for løbende samtaler om volden og voldens konsekvenser?	Antal	Procent
	1. Ja, jeg er ansvarlig	5	16,67%
	2. Ja, jeg er medansvarlig	24	80,00%
	3. Nej, jeg er hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%

Spørgeskemaets spørgsmål 22- 31 handler om indflytnings- og opholdsfasen, og har til formål at belyse den socialfaglige indsats, og dermed den specialiserede rådgivning, som indikerer den socialfaglige indsats i forslaget til "Grundpakken".

Spørgsmålene har tematiserede overskrifter og underspørgsmål, som beskriver de mangeartede rådgivnings- og arbejdsopgaver, som vi har erfaret, at der er behov for under en voldsudsat kvinde/families ophold på et krisecenter.

Temaerne tager udgangspunkt i målgruppens behov, og afspejler de socialrådgiverfaglige kompetencer. Temaerne giver endvidere indblik i socialrådgivernes rolle og funktion på de krisecentre, hvor der er ansat socialrådgivere til at udføre det socialfaglige arbejde i samarbejde med det pædagogiske personale.

22	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med indskrivning/indflytning?	Antal	Procent
	22.1 Sikkerhedsvurdering		
	1. Ansvarlig	6	20,00%
	2. Medansvarlig	24	80,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	30	100,00%
	22.2 Henvendelse til bopælskommune med orientering om indskrivningsårsag/familiens problemstillinger		
	1. Ansvarlig	15	50,00%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	30	100,00%
	22.3 Indhentning af EAN-nummer/faktureringsadresse, kontakt til socialfaglig sagsbehandler.		
	1. Ansvarlig	8	26,67%
	2. Medansvarlig	11	36,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	11	36,67%
	Total	30	100,00%
	22.4 Afklaring af hvorvidt beboeren allerede har sagsbehandler(e) i bopælskommunen		
	1. Ansvarlig	18	60,00%
	2. Medansvarlig	12	40,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	30	100,00%
	22.5 Afklaring ift. hvilken kommune, der er handlekommune, opholds og bopælskommune, og betalingskommune på de forskellige områder		
	1. Ansvarlig	16	53,33%
	2. Medansvarlig	13	43,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%

Resultaterne af undersøgelsen viser, at samtlige socialrådgivere er enten ansvarlige eller medansvarlige for at varetage de opgaver, der er forbundet med en kvinde/families indskrivning/indflytning på et krisecenter.

Herunder at 60 % er ansvarlige for afklaring af, hvorvidt kvinden/familien allerede har aktiv sag/sager i bopælskommunen.

Vi vurderer, at netop varetagelsen af denne opgave, i højere grad end de øvrige, handler om, at der her er direkte kontakt til kommunen, og at det oftest er på dette område, at de ansatte socialrådgivere har et særligt ansvar.

Til undersøgelsesspørgsmål 22.3, som handler om indhentning af ean.nummer fra handlekommunen, har 36,67 % af deltagerne besvaret "hverken ansvarlig eller medansvarlig". Det er det eneste område under undersøgelsespunkt 22, hvor der er fremkommet svar i denne kategori.

Det handler om, at det på nogle krisecentre er et ledelsesmæssigt ansvar at indhente disse oplysninger, og på andre krisecentre er der ansat kontorphersonale, som varetager denne opgave.

23	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens/familiens boligsituation?	Antal	Procent
	23.1 Vurdering af evt. opsigelse af bolig		
	1. Ansvarlig	11	36,67%
	2. Medansvarlig	17	56,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	23.2 Ændring af folkeregisteradresse		
	1. Ansvarlig	13	43,33%
	2. Medansvarlig	16	53,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%
	23.3 Opskrivning på den akutte boligliste i bopælskommune		
	1. Ansvarlig	9	30,00%
	2. Medansvarlig	13	43,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	8	26,67%
	Total	30	100,00%
	23.4 Opskrivning i boligselskaber		
	1. Ansvarlig	13	43,33%
	2. Medansvarlig	13	43,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	4	13,33%
	Total	30	100,00%
	23.5 Afhentning/opmagasinering af møbler, evt. afhentning af personlige ejendele, evt. via hjælp fra politiet		
	1. Ansvarlig	7	23,33%
	2. Medansvarlig	17	56,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	6	20,00%
	Total	30	100,00%

Undersøgelsespunkt 23 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, der er forbundet med kvindens/familiens boligsituation.

Resultaterne viser, at der i alle de tilhørende undersøgelsespunkter i høj grad er tale om medansvarlighed varierende fra 43,33 % til 56,67 %.

Størstedelen af besvarelsesprocenten er fordelt på medansvarlig og ansvarlig, som indikerer, at der er tale om et område, hvor der er en eksisterende socialfaglig indsats.

24	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens/familiens indkomstgrundlag?	Antal	Procent
	24.1 Afklaring af indkomst (løn, dagpenge, sygedagpenge, kontanthjælp, pension eller andet)		
	1. Ansvarlig	17	56,67%
	2. Medansvarlig	11	36,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	24.2 Ansøgning om ydelse/forsørgelsesgrundlag jf. ovenstående		
	1. Ansvarlig	17	56,67%
	2. Medansvarlig	11	36,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	24.3 Eventuel sygemelding til arbejdsgiver/jobcenter		
	1. Ansvarlig	14	46,67%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%
	24.4 Kontakt til A-kasse, afklaring af rådighedsbegrebet		
	1. Ansvarlig	15	50,00%
	2. Medansvarlig	12	40,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	3	10,00%
	Total	30	100,00%

Undersøgelsespunkt 24 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som er forbundet med kvindens/familiens forsørgelsesgrundlag.

I 3 ud af 4 undersøgelsesspørgsmål er der angivet størst procentvis besvarelse i kategorien ansvarlig, hvor minimum 50 % af deltagerne er alene ansvarlige for varetagelsen af de rådgivnings- og arbejdsopgaver, der er i forbindelse med kvindens forsørgelsesgrundlag.

Resultaterne af undersøgelsen viser, at der i overvejende grad er tale om både ansvar og medansvar i varetagelsen af disse opgaver. Det er således et af de ansvarsområder, som fortrinsvis hører under den socialrådgiverfaglige indsats.

25	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens/familiens økonomi?	Antal	Procent
	25.1 Hjælp til budgetlægning		
	1. Ansvarlig	13	43,33%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	25.2 Egen konto/ophør af fælles økonomi		
	1. Ansvarlig	15	50,00%
	2. Medansvarlig	14	46,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%

25.3 Ansøgning om enkeltydelser til fx overlevelsesshjælp, flytning, opmagasinering mm		
1. Ansvarlig	17	56,67%
2. Medansvarlig	12	40,00%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
Total	30	100,00%
25.4 Ansøge om fondsmidler		
1. Ansvarlig	11	36,67%
2. Medansvarlig	16	53,33%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	3	10,00%
Total	30	100,00%

Undersøgelsespunkt 25 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, der er i forbindelse med kvindens økonomi.

Resultaterne af undersøgelsesspørgsmålene viser, at der ligesom i forrige undersøgelsespunkt vedr. forsørgelsesgrundlaget, i overvejende grad er besvaret med både ansvarlig og medansvarlig.

Besvarelsenerne til undersøgelsespunkt 25.3, som handler om varetagelsen af opgaven vedr. ansøgning om enkeltydelse til fx overlevelsesshjælp, flytning m.m. viser, at der på netop dette punkt, som handler om en ansøgning til kommunen, er en variant i forhold til de øvrige undersøgelsesspørgsmål, i det 56,67 % har besvaret, at de er ansvarlige i forhold til varetagelsen af rådgivning eller udførelsen af denne opgave. Det er således et af socialrådgivernes primæransvarsområder, idet kun én enkelt ikke har dette som ansvarsområde.

26	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens/familiens opholdstilladelse?	Antal	Procent
	26.1 Afklaring af opholdsgrundlag		
	1. Ansvarlig	12	42,86%
	2. Medansvarlig	16	57,14%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	28	100,00%
	26.2 Råd og vejledning om mulighederne for ansøgning om ophold		
	1. Ansvarlig	13	43,33%
	2. Medansvarlig	16	53,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%
	26.3 Kontakt til Udlændingesservice og Statsforvaltningens Udlændinge afdeling		
	1. Ansvarlig	15	50,00%
	2. Medansvarlig	14	46,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%
	26.4 Anmodning om nyt opholdsgrundlag		
	1. Ansvarlig	14	46,67%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%

26.5 Udfærdigelse af Krisecentererklæring		
1. Ansvarlig	15	50,00%
2. Medansvarlig	14	46,67%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
Total	30	100,00%
26.6 Anmodning om indkomst/dækning af udgifter for familiesammenførte		
1. Ansvarlig	11	36,67%
2. Medansvarlig	13	43,33%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	6	20,00%
Total	30	100,00%

Undersøgelsespunkt 26 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, der er forbundet med kvindens opholdstilladelse. Resultaterne viser, at der også her i overvejende grad er tale om ansvar eller medansvar for varetagelsen af disse opgaver.

27	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens/familiens beskæftigelses- og uddannelsessituation?	Antal	Procent
	27.1 Afklaring af uddannelse/jobsituation		
	1. Ansvarlig	9	30,00%
	2. Medansvarlig	17	56,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	4	13,33%
	Total	30	100,00%
	27.2 Hjælp til indskrivning på uddannelse		
	1. Ansvarlig	8	26,67%
	2. Medansvarlig	17	56,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	5	16,67%
	Total	30	100,00%
	27.3 Hjælp til jobsøgning		
	1. Ansvarlig	6	20,00%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	9	30,00%
	Total	30	100,00%
	27.4 Sygemelding hos arbejdsgiver/nedsat tid		
	1. Ansvarlig	8	26,67%
	2. Medansvarlig	20	66,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	27.5 Forberedelse til og/eller støtte under sygesamtale med arbejdsgiver		
	1. Ansvarlig	8	26,67%
	2. Medansvarlig	17	56,67%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	5	16,67%
	Total	30	100,00%

Undersøgelsespunkt 27 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, der er forbundet med kvindens beskæftigelses- og uddannelsessituation.

Resultaterne viser, at der også på dette område er en eksisterende socialfaglig indsats. Men resultaterne viser en større grad af medansvarlighed, og mindre grad af ansvarlighed, som efter vores vurdering er et udtryk for, at der på dette område er tale om et ansvarsområde, som i større grad indgår i teamet.

På netop dette område er der i større grad, end de forudgående undersøgelsespunkter, besvaret med "hverken ansvarlig eller medansvarlig". Fordelt på de 5 undersøgelsesspørgsmål er der mellem 6,67 % og 30 % af deltagerne i undersøgelsen, der har angivet, at de ikke yder en socialfaglig indsats på dette område.

Resultatet af undersøgelsesspørgsmålene på dette område kan samtidigt være et udtryk for, at de socialrådgivere, som er ansat i socialrådgiverfunktion, har besvaret med hverken ansvarlig eller medansvarlig, fordi funktionsopdelingen der hvor de er ansat medfører, at netop rådgivning på dette område indgår i de løbende omsorgssamtaler, som også har fokus på kvindens ønsker for fremtidsperspektivet, og ofte varetages af den ansvarlige kontaktperson, som er knyttet til kvinden/familien. De socialrådgivere, der er ansat i den funktion varetager derfor opgaven.

Vi vurderer, at det samtidigt er udtryk for, at den socialfaglige sagsbehandler fra jobcenter tit er koblet på kvindens sag, og yder den nødvendige rådgivning på området.

Det er også vigtigt at nævne, at kvinderne ofte er "fredet" i den periode de har ophold på et krisecenter.

Det er oftest i udslningsfasen eller ved længerevarende ophold, at kvinderne er parate til at starte på uddannelse eller være jobsøgende.

Det er samtidigt et udtryk for, at det er et indsatsområde, som vi i fremtiden skal have fokus på, og støtte op om, da det er vores gentagne erfaring, at kvindernes tilknytning til arbejdsmarked er meget sporadisk eller decideret dårlig.

28	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens børn?	Antal	Procent
	28.1 Søge ordinært/ekstra børnetilskud		
	1. Ansvarlig	14	46,67%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,33%
	Total	30	100,00%
	28.2 Søge om andre tilskud (eks. enlig forsørger)		
	1. Ansvarlig	13	44,83%
	2. Medansvarlig	14	48,28%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
	Total	29	100,00%
	28.3 Orienterer om retten til psykologhjælp til børn jf. § 109 stk. 5, hjælpe med at iværksætte tilbuddet		
	1. Ansvarlig	3	10,00%
	2. Medansvarlig	19	63,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	8	26,67%
	Total	30	100,00%

28.4 Underrette kommunen ved bekymring		
1. Ansvarlig	8	26,67%
2. Medansvarlig	19	63,33%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	3	10,00%
Total	30	100,00%
28.5 Oplyse politi om barns ophold på Krisecenter		
1. Ansvarlig	3	10,00%
2. Medansvarlig	20	66,67%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	7	23,33%
Total	30	100,00%
28.6 Fastholde skolepligten, søge taxaordning, eller etablere kontakt til nærliggende Skole/ sikkerheds vurdering		
1. Ansvarlig	3	10,00%
2. Medansvarlig	17	56,67%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	10	33,33%
Total	30	100,00%
28.7 Daginstitutions tilbud/ sørge for bevilling af den kommunale andel		
1. Ansvarlig	4	13,33%
2. Medansvarlig	14	46,67%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	12	40,00%
Total	30	100,00%
28.8 Økonomisk/ pædagogisk friplads		
1. Ansvarlig	7	23,33%
2. Medansvarlig	16	53,33%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	7	23,33%
Total	30	100,00%
28.9 Forberedelse til og/eller støtte under indledende samtale med skole/institution		
1. Ansvarlig	2	6,90%
2. Medansvarlig	13	44,83%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	14	48,28%
Total	29	100,00%

Undersøgelsespunkt 28 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver der varetages i forbindelse med kvindernes børn.

Resultaterne viser, at der til samtlige undersøgelsesspørgsmål hovedsageligt er besvaret i kategorien medansvarlig, i de 9 undersøgelsesspørgsmål repræsenterer medansvarlighed for disse rådgivnings- og arbejdsopgaver mellem 44,83 % og 66,67 %.

Resultaterne viser, at der særligt i undersøgelsesspørgsmål 28.1 og 28.2, som handler om ansøgninger til kommunen er en højere grad af besvarelser i ansvarlig end de øvrige, hvilket tydeliggør at det oftest er en opgaver, der varetages af socialrådgiverne.

Undersøgelsesspørgsmål 28.1 som handler om ansøgning om børnetilskud, hvortil 46,67 % har svaret, at de er ansvarlige for varetagelsen af denne opgave.

Undersøgelsesspørgsmål 28.2 som handler om øvrige ansøgninger vedr. børnene, hvortil 48,28 % har svaret, at de er ansvarlige for varetagelsen af denne opgave.

Resultaterne viser, at flere af de øvrige undersøgelsesspørgsmål er besvaret med "hverken ansvarlig eller medansvarlig".

Resultaterne angiver ikke hvem, der i disse tilfælde varetager opgaven, men det er praksis på krisecentrene, at børnepædagogerne, som har et indgående kendskab, en særlig specialiseret viden og en faglig relation til børnene i de voldsudsatte familier, med fordel varetager disse opgaver.

Dette område belyser det tværfaglige samarbejde på tværs af faggrupper på krisecentrene.

Resultaterne viser, at der i praksis er en tendens til, at socialrådgiveren er medansvarlig, og indover de processer, hvor der er tale om ordinært socialrådgiver arbejde. Dette i forhold til ansøgninger, kontakt til øvrige instanser, som fx politi, samt medansvarlig for udarbejdelsen af underretninger.

29	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med statsforvaltningen og retten i spørgsmål om forældremyndighed og samvær?	Antal	Procent
	29.1 Afklaring af forældremyndighed (fælles/ene)		
	1. Ansvarlig	12	40,00%
	2. Medansvarlig	13	43,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	5	16,67%
	Total	30	100,00%
	29.2 Rådgivning i forhold til forældremyndighed/bopæl		
	1. Ansvarlig	13	43,33%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	29.3 Rådgivning i forhold til samvær		
	1. Ansvarlig	9	30,00%
	2. Medansvarlig	19	63,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	29.4 Kontakt til advokat		
	1. Ansvarlig	9	31,03%
	2. Medansvarlig	19	65,52%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%
	29.5 Rådgivning og støtte i forbindelse med møder i Statsforvaltning		
	1. Ansvarlig	13	43,33%
	2. Medansvarlig	15	50,00%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%
	29.6 "Oversættelse" af skrivelser fra Statsforvaltningen		
	1. Ansvarlig	9	30,00%
	2. Medansvarlig	19	63,33%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
	Total	30	100,00%

29.7 Krisecentererklæring		
1. Ansvarlig	11	36,67%
2. Medansvarlig	16	53,33%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	3	10,00%
Total	30	100,00%
29.8 Udtalelse til Statsforvaltningen		
1. Ansvarlig	10	33,33%
2. Medansvarlig	18	60,00%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
Total	30	100,00%
29.9 Ansøgning om børnebidrag		
1. Ansvarlig	13	43,33%
2. Medansvarlig	15	50,00%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
Total	30	100,00%
29.10 Hjælp til at indhente den rette dokumentation i forbindelse med ansøgninger i Statsforvaltningen		
1. Ansvarlig	13	43,33%
2. Medansvarlig	15	50,00%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,67%
Total	30	100,00%

Undersøgelsespunkt 29 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, der er forbundet med kvindens/familiernes sager i Statsforvaltningen og Retten, og som varetages i forbindelse med forældremyndighed og samvær.

Resultaterne viser, at besvarelseserne i overvejende grad er i kategorien medansvarlig og dernæst i ansvarlig, men dokumenterer at der ydes en socialfaglig indsats inden for området – en tværfaglig indsats.

Undersøgelsespunkt 30 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som der varetages i forbindelse med separation/skilsmissе og bodeling. Resultaterne viser, at besvarelserne til de 8 undersøgelsesspørgsmål stort set alle er placeret i en næsten lige fordeling mellem ansvarlig og medansvarlig, men dokumenterer samtidigt, at der ydes en socialfaglig indsats indenfor området, og som i det forrige undersøgelsespunkt er der tale om en tværfaglig indsats.

30	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med en eventuel skilsmisse/bodeling?	Antal	Procent
	30.1 Afklaring af ægteskab/separation		
	1. Ansvarlig	15	51,72%
	2. Medansvarlig	13	44,83%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%
	30.2 Rådgivning i forhold til separation/skilsmisse		
	1. Ansvarlig	16	55,17%
	2. Medansvarlig	13	44,83%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	30.3 Direkte skilsmisse med begrundelse i vold		
	1. Ansvarlig	14	48,28%
	2. Medansvarlig	15	51,72%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	30.4 Udfyldelse af diverse ansøgninger		
	1. Ansvarlig	14	48,28%
	2. Medansvarlig	14	48,28%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%
	30.5 Indhentning af rette dokumentation		
	1. Ansvarlig	14	48,28%
	2. Medansvarlig	14	48,28%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%
	30.6 Støtte i overlevering af sagens oplysninger til advokat		
	1. Ansvarlig	12	41,38%
	2. Medansvarlig	16	55,17%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%
	30.7 Rådgivning ift. familieretlige problemstillinger		
	1. Ansvarlig	10	34,48%
	2. Medansvarlig	19	65,52%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	30.8 Rådgivning og støtte i forbindelse med møder i Statsforvaltningen		
	1. Ansvarlig	11	37,93%
	2. Medansvarlig	18	62,07%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%

31	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med anmeldelse af vold til politiet?	Antal	Procent
	31.1 Afklaring i forhold til anmeldelse af volden		
	1. Ansvarlig	7	24,14%
	2. Medansvarlig	22	75,86%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	31.2 Rådgivning i forhold til anmeldelse af volden		
	1. Ansvarlig	7	24,14%
	2. Medansvarlig	22	75,86%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	31.3 Hjælp til udfærdigelse af skrivelse/anmeldelse		
	1. Ansvarlig	7	24,14%
	2. Medansvarlig	20	68,97%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
	Total	29	100,00%
	31.4 Rådgivning og støtte ved eventuel anmeldelse		
	1. Ansvarlig	7	24,14%
	2. Medansvarlig	22	75,86%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	31.5 Rådgivning og støtte ved retsmøder		
	1. Ansvarlig	7	24,14%
	2. Medansvarlig	22	75,86%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%
	31.6 Rådgive/ hjælpe ift. ansøgning om polititilhold, samt overfaldsalarm		
	1. Ansvarlig	9	31,03%
	2. Medansvarlig	20	68,97%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	0	0,00%
	Total	29	100,00%

Undersøgelsespunkt 31 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som er forbundet med anmeldelse af volden.

Resultaterne viser, at der i alle de tilhørende undersøgelsesspørgsmål er angivet flest besvarelser i kategorien medansvarlig, svarende til at 75 % af deltagerne er medansvarlige i forhold til 4 ud af 6 undersøgelsesspørgsmål, og på de øvrige 2 spørgsmål er besvarelsen 69 %.

De resterende besvarelser er stort set alle placeret i kategorien ansvarlig.

Det er kun i undersøgelsesspørgsmål 31.3, hvor 2 deltagere, svarende til 6,90 %, har svaret hverken ansvarlig eller medansvarlig. Resultaterne viser, at det er et område, hvor der indenfor det tværfaglige samarbejde ydes en høj socialfaglig indsats.

I undersøgelsespunkt 32 havde deltagerne mulighed for at angive funktioner, som de varetager, men som ikke fremgik af undersøgelsesspørgsmålene.

Deltagerne i undersøgelsen har i deres individuelle besvarelse bl.a. haft fokus på:

- Den socialfaglige indsats, som handler om samarbejdet med de kommunale forvaltningsenheder, og øvrige involverede instanser.
- Familiesamtaler, børnesamtaler, relationsopbyggende arbejde mellem mor og barn. Kontakt til børn, der ikke er med på krisecentret.
- Støtte til sygdomsafklaring, støtte og deltagelse ved samtaler med psykolog, læge og hospital.
- Miljøpædagogisk funktion, som handler om livet, relationer, konflikter og rengøringsstandard på fx den etage eller afdeling, som man er tilknyttet og er ansvarlig for.
- Tværfagligt samarbejde med andre faggrupper.
- Deltagelse i kvindemøder, gruppeforløb, og socialt gruppearbejde.

De ovenstående funktioner udvider billedet af den socialfaglige indsats, som ydes på krisecenterområdet, hvor socialrådgiverne indgår i tværfagligt samarbejde med andre faggrupper med det formål at være medvirkende til at sikre en helhedsorienteret indsats til fordel for voldsudsatte kvinder og børn.

Det tværfaglige samarbejde med de øvrige faggrupper er vigtigt at understrege, som værende helt centralt for det arbejde der udføres på krisecentrene, da faggrupperne netop med hver deres særlige kompetencer bidrager til, at indsatsen er specialiseret og kvalificeret og sikrer at kvinden/familien bliver mødt i deres mangeartede behov for råd, vejledning, støtte og hjælp.

Samarbejdet med sagsbehandlerne i kommunernes forskellige forvaltningsenheder er af afgørende betydning for arbejdet med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn". Det er socialrådgiverne i kommunerne, der har beslutnings- og bevillingskompetencen, men vi kan være medvirkende til at sikre, at de træffer afgørelserne ud fra de rigtige grundlag, og medvirkende til at sikre, at de har de rette oplysninger om kvinden/familiens situation og problemstillinger.

Ved gennemgang af alle de tematiserede spørgsmål fremkommer et tydeligt billede af den socialfaglige indsats, der ydes på alle områderne under en kvinde/families ophold på et krisecenter. Rådgivningsområderne og de tilhørende rådgivnings- og arbejdsopgaver er mangeartede, og varierer fra familie til familie. Omfanget og mulighederne afhænger bl.a. af varigheden af kvindens/familiens ophold.

Den socialfaglige indsats tager afsæt i de behov, som målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn" har, og tager altid udgangspunkt i den enkelte kvindes situation.

Det er gennem de tematiserede spørgsmål lykkedes at belyse den socialfaglige indsats på krisecenterområdet. Under bearbejdelsen af undersøgelsesresultaterne sammenholdt med den høje svarprocent, tillader vi os at konkludere, at de tematiserede rådgivnings- og arbejdsopgaver definerer og beskriver den eksisterende socialfaglige praksis.

Vi kan hermed dokumentere, at den socialfaglige indsats er en nødvendighed og afspejler målgruppens behov.

I LOKK's forslag til **"Grundpakken"** er der rettet fokus på, at tydeliggøre og præcisere formålet med den pædagogiske og socialfaglige indsats, der udføres og varetages under indflytnings- og opholdsfasen.

Nedenstående er uddrag fra forslaget om "Grundpakken".²⁵

I indflytningsfasen modtager kvinden og hendes eventuelle børn krisehjælp, foruden hjælp til afdækning af aktuelle problemstillinger, og til afklaring af ønsker og behov for rådgivning og støtte under opholdet.

Under opholdsfasen er målet for kvindekrisecentrenes indsats at afhjælpe følgerne af volden og støtte kvinderne til en udvikling, der gør det muligt for dem og deres børn at leve et liv fri af vold.

Kvindekrisecentrene

- Har metodefrihed og arbejder ud fra forskellige teoretiske referencerammer.
- Har ansatte med en faglig specialiseret viden om volden og dens konsekvenser, om kriser og traumer.
- Kan, som en del af deres metodefrihed, supplere den faglige ydelse med omsorg- og eventuelle andre funktioner varetaget af frivillige.

Kvinden modtager omsorg, **faglig specialiseret** krisehjælp, **rådgivning og støtte omkring socialfaglige og familieretlige problemstillinger**, samt evt. behandling.

Ved gennemgang af beskrivelserne i "Grundpakken" bliver den faglige specialiserede rådgivning og støtte omkring socialfaglige og familieretlige problemstillinger tydeliggjort og præciseret. Den eksisterende og kvalificerede socialfaglige indsats på krisecenterområdet afspejles dermed i forslaget til "Grundpakken".

Vi mener, at præciseringen er vigtigt for visionerne for "Fremtidens krisecenter".

²⁵ "Grundpakken" er vedlagt som bilag 3

Den socialfaglige indsats, der udføres og varetages i forbindelse med de voldsudsatte kvinder / familiers forberedelse til udflytning fra et krisecenter

Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne

I dette afsnit vil vi belyse den socialfaglige indsats, der udføres og varetages i forbindelse med de voldsudsatte kvinder/familiers forberedelse til udflytning fra et krisecenter. Det er den fase, som vi i vores daglige arbejde med målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn" omtaler som udslningsfasen.

I afsnittet inddrages resultaterne af undersøgelsen

"Undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet".

Resultaterne analyseres undervejs og indgår afslutningsvis i en delkonklusion.

Med spørgeskemaets spørgsmål 34 har der i undersøgelsen været fokus på de rådgivnings- arbejdsområder, som belyser målgruppens behov for socialfaglig indsats i forbindelse med udslning/udflytning fra et krisecenter.

34	Hvilke opgaver varetager du i forbindelse med kvindens/familiens udflytning fra kvindekrisecenteret?	Antal	Procent
	34.1 Ansøgning om indskudslån		
	1. Ansvarlig	16	55,17%
	2. Medansvarlig	11	37,93%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
	Total	29	100,00%
	34.2 Ansøgning om boligstøtte		
	1. Ansvarlig	16	55,17%
	2. Medansvarlig	11	37,93%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
	Total	29	100,00%
	34.3 Ansøgning om etableringshjælp		
	1. Ansvarlig	16	55,17%
	2. Medansvarlig	11	37,93%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
	Total	29	100,00%
	34.4 Ansøgning om hjælp til flytning		
	1. Ansvarlig	15	51,72%
	2. Medansvarlig	13	44,83%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%
	34.5 Ansøgning hos fonde i forbindelse med kvindes/familiens reetablering i egen bolig		
	1. Ansvarlig	11	37,93%
	2. Medansvarlig	17	58,62%
	3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	1	3,45%
	Total	29	100,00%

34.6 Ændring af folkeregisteradresse og postadresse / evt. hemmelig adresse		
1. Ansvarlig	14	48,28%
2. Medansvarlig	13	44,83%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
Total	29	100,00%
34.7 Hjælp til budgetlægning ift. de fremtidige udgifter		
1. Ansvarlig	11	37,93%
2. Medansvarlig	15	51,72%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	3	10,34%
Total	29	100,00%
Gennemsnit	1,72	
34.8 Opfølgning på diverse ydelser/ansøgninger, hvis kvinden overgår til ny kommune		
1. Ansvarlig	11	37,93%
2. Medansvarlig	14	48,28%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	4	13,79%
Total	29	100,00%
34.9 Medvirke ved den første kontakt til den nye bopælskommune, enten i form af netværksmøde, eller sikring af navne på nye sagsbehandlere		
1. Ansvarlig	9	31,03%
2. Medansvarlig	14	48,28%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	6	20,69%
Total	29	100,00%
34.10 Kontakt til skole/daginstitution i fremtidige bopælskommune		
1. Ansvarlig	2	6,90%
2. Medansvarlig	15	51,72%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	12	41,38%
Total	29	100,00%
34.11 Rådgivning ift. kvindens eventuelle fremtidige kontakt til diverse forvaltningsenheder og øvrige instanser		
1. Ansvarlig	8	27,59%
2. Medansvarlig	19	65,52%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	2	6,90%
Total	29	100,00%
34.12 Overlevering / deltagelse i samtale med familierådgiver §109.stk4. i kvindens/familiens fremtidige bopælskommune		
1. Ansvarlig	6	20,69%
2. Medansvarlig	18	62,07%
3. Hverken ansvarlig eller medansvarlig	5	17,24%
Total	29	100,00%

Undersøgelsespunkt 34 handler om de rådgivnings- og arbejdsopgaver der varetages i forbindelse med kvindens/families udslusning/udflytning fra krisecentret.

Resultaterne viser, at der i overvejende grad er tale om opgaver, hvor socialrådgiverne er ansvarlige eller medansvarlige. Besvarelserne fordelt på de to kategorier varierer, så der på nogle områder er angivet størst procentvis besvarelse i kategorien medansvarlig, og på andre størst procentvis besvarelse i kategorien ansvarlig.

Resultaterne viser, at hvor der er tale om ansøgninger, er der en større hyppighed af højst procentvis besvarelse i kategorien ansvarlig, og på de øvrige punkter er der højst procentvis besvarelse i kategorien medansvar.

De punkter, hvor der også er en bemærkelsesværdig variant i forhold til besvarelse i kategorien "hverken ansvarlig eller medansvarlig" handler det på nogle af områderne om, at det er faggruppen af børnepædagoger, der alene er ansvarlige, og på andre områder handler det om, at den kommunale familierådgiver varetager netop disse funktioner.

Resultaterne angiver, at der også i forbindelse med udslusning/ udflytning fra krisecentret er en eksisterende socialfaglig indsats, som i overvejende grad varetages af krisecentrene. Resultaterne angiver oplysninger om, at indsatsen på disse områder bliver igangsat, men kan ikke angive oplysninger om hvorvidt indsatsen på ovenstående områder afsluttes af socialrådgiverne på krisecentrene.

Varianten i forhold til om krisecentrene varetager rådgivnings- og arbejdsopgaverne forbundet med kvindens/familiens udslusning/udflytning handler som tidligere nævnt om, at der er forskel på, hvornår i forløbet at den kommunale familierådgiver indgår, og hvilke funktioner vedkommende varetager.

Der vil i praksis være forskel på, hvilke områder krisecenteret har igangsat indsatsen på. Den variant kan handle om varigheden af kvindens ophold, herunder hvor lang perioden er fra kvinden får tilbudt bolig og indtil hun flytter fra krisecentret. På andre områder kan det handle om, hvor i forløbet hun er i forhold til hendes/familiens sager i Statsforvaltningen m.m. Disse forhold og betydningen heraf kommer vi nærmere ind på senere i rapporten.

Med spørgeskemaets spørgsmål 35 har der i undersøgelsen været fokus på at få afdækket, om de rådgivnings- og arbejdsområder, som belyser målgruppens behov for socialfaglig indsats i forbindelse med udslusning/udflytning fra et krisecenter, er en del af krisecentrenes eksisterende tilbud.

35	Er punkterne i forrige spørgsmål om udslusnings- udflytningsfasen overordnet set allerede en del af jeres tilbud på krisecentret?	Antal	Procent
	1. Ja	26	89,66%
	2. Nej	3	10,34%
	Total	29	100,00%

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at 89,66 % af deltagerne har svaret ja til, at rådgivnings- og arbejdsområderne allerede er inkluderet i krisecentret eksisterende tilbud under udslusnings- og udflytningsfasen.

Del konklusion

Et af rapportens formål har været at synliggøre og dokumentere de voldsudsatte kvinder og børns behov for socialfaglig indsats under og efter deres ophold på et krisecenter, samt at undersøge om den eksisterende socialfaglige indsats er differentieret eller om man kan tale om en generel praksis.

Formålet har samtidigt været at undersøge om den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er beskrevet tilstrækkeligt i krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1 og tilhørende vejledning.

I rapportens forrige kapitel er den socialfaglige indsats på krisecenterområdet belyst og præciseret med udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer. Resultaterne af undersøgelsen²⁶ har været medvirkende til, at vi i denne rapport kan dokumentere den eksisterende socialfaglige praksis på krisecenterområdet, under indflytnings, opholds- og udslnings- og udflytningsfasen.

Analysen og gennemgangen af undersøgelsesresultaterne har givet mulighed for:

- o At undersøge, om den socialfaglige indsats på krisecentrene er differentieret eller om der er tale om en generel/ensartet praksis.
- o At få belyst socialrådgivernes rolle og funktion, for efterfølgende at kunne vurdere om det har betydning for omfanget af den socialfaglige indsats, om socialrådgiveren er ansat i en stilling, som socialrådgiver eller kontaktperson.
- o At afdække, hvilke overordnede socialrådgiverfunktioner, der varetages uagtet "titlen", og kan dermed belyse den socialfaglige indsats, som socialrådgiverne i krisecenterregi er medvirkende til at sikre og opretholde.

Ved gennemgangen af alle de tematiserede overskrifter, som afspejler de mangeartede socialfaglige rådgivningsområder i forhold til det daglige arbejde med målgruppen, fremgår det tydeligt, at alle deltagerne i overvejende grad udfører disse rådgivnings- og arbejdsopgaver. De fleste har besvaret med enten ansvarlig eller medansvarlig på samtlige områder.

Vi kan hermed konkludere, at der udføres socialfagligt arbejde indenfor samtlige rådgivnings- og arbejdsområder uanset, hvilken funktion socialrådgiveren er ansat i, men at der kan være en variant i forhold til, om man er ansvarlig eller medansvarlig. En variant som ikke har betydning i forhold til, om der ydes en socialfaglig indsats. Der hvor socialrådgiveren ikke er ansvarlig, handler det om, at der er andre faggrupper, der er ansvarlige.

²⁶ "Undersøgelsen af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet" – udfærdiget af Videns & Udviklingsgruppen under LOKK "Socialrådgivergruppen" i samarbejde med faggruppebestyrelsen under Dansk Socialrådgiver forening "Socialrådgivere ansat på landets kvindekrisecentre". Undersøgelsen er vedlagt som bilag 2.

De områder, hvor der er angivet procentvis højest besvarelser i kategorien ansvarlig, afspejler de særlige socialrådgiverfaglige kompetencer.

Det handler om de særlige rådgivnings- og arbejdsområder, hvor opgaven er særlig socialrådgiverrelateret fx kontakt til kommunen eller øvrige instanser, som kan være involveret under en voldsudsat kvinde/families forløb på et krisecenter, rådgivning på social- og familieretlige områder, samt områder hvor der indgår råd og vejledning eller decideret hjælp og støtte til diverse ansøgninger.

Ved gennemgang af de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som varetages og udføres i forbindelse med målgruppens forberedelse til udslusning/udflytning fra et krisecenter, fremkom en variant.

Resultaterne af undersøgelsen viser, at 3 ud af 29 deltagere, svarende til 10,34 %, har angivet, at de rådgivnings – og arbejdsområder, som indgår i udslnings-udflytningsfasen ikke er et eksisterende tilbud på det krisecenter, hvor de er ansat.

Det er det eneste område under det socialfaglige arbejde på krisecenterområdet, hvor den socialfaglige indsats hverken varetages eller som minimum igangsættes.

Det betyder, at der er 10,34 % af krisecentrene, som har anden praksis i forbindelse med udslnings- og udflytningsfasen.

Det er en relativ lille procentdel, når undersøgelsen dækker 96,66 % ²⁷ af de krisecentre, hvor der er ansat socialrådgivere til i tværfagligt samarbejde med de øvrige faggrupper, at udføre det daglige arbejde med målgruppen.

Ved gennemgang af de enkelte deltageres besvarelser ses her en tydelig sammenhæng med, at der på enkelte krisecentre er et særligt samarbejde med den kommunale familierådgiver i den beliggenhedskommune, hvor krisecenteret er placeret. Denne varetager familierådgivningen for de kvinder, der har ophold på krisecenteret, og laver delegations aftaler med de kommuner, som er handlekommune for kvinderne/familierne.

I denne sammenhæng kan særligt nævnes Odense Krisecenter der, som det eneste sted, har haft familierådgiveren fysisk placeret på krisecentret fra starten.

Vi kan trods varianten konkludere, at der er en eksisterende socialfaglig praksis, og at den socialfaglige indsats er ensartet på krisecenterområdet, både i indhold og udstrækning, og samtidigt afspejler den målgruppens behov for socialfaglig indsats.

Efter den juridiske gennemgang af krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1, sammenholdt med resultaterne og dokumentationen af den eksisterende socialfaglige indsats, kan vi konkludere, at den socialfaglige indsats ikke er beskrevet og defineret i tilstrækkelig grad. Hverken i gældende lovgivning eller i tilhørende vejledning.

De beskrivelser, der indgår i både SL§109stk1 og tilhørende vejledning giver ikke et reelt billede af den socialfaglige indsats, som varetages og udføres på landets krisecentre.

²⁷ De krisecentre, der har haft matchende fokusgruppe for undersøgelsen (30), svarer til 75 % af landets krisecentre, hvoraf (29) 96,66 % fra fokusgruppen har deltaget i undersøgelsen qua besvarelse fra en ansat socialrådgiver.

Visionerne for "Fremtidens krisecenter" er afspejlet i forslaget til "Grundpakken". Vedtagelsen af "Grundpakken" vil medføre ændringer i krisecenterområdet foranstaltningssparagraf jf. SL§109 og tilhørende vejledning.

Ændringerne er til fordel for målgruppen og nødvendige, hvis de skal være bedre sikret. Vedtagelse af ændringerne vil samtidigt medføre en nærmere præcisering af den eksisterende socialfaglige indsats, men fortsat kun, som en overskrift om "faglig specialiseret rådgivning" i selve vejledningen.

Denne faglige specialiserede rådgivning er uddybet og nærmere præciseret i den tilhørende beskrivelse af Grundpakkens indhold og formål, hvor beskrivelsen af indsatsen giver et reelt billede af den socialfaglige indsats og eksisterende praksis.

Vi vurderer, at det på sigt kan være af afgørende betydning at få præciseret og defineret den socialfaglige indsats yderligere i vejledningen, med det formål at sikre, at tilbuddet om socialfaglig indsats bevares som en del af det tilbud, som de voldsudsatte kvinder/familier modtager under deres ophold på et krisecenter.

Kapitel 3.

Kommunernes tilbud om familierådgivning jf. SL§109stk4. Et supplement til voldsudsatte kvinder og børn, efter endt ophold på et krisecenter.

Dette kapitel indledes med en beskrivelse af intentionerne med den koordinerende familierådgiverfunktion for at belyse formål og hensigt med tiltaget. Efterfølgende har vi, ud fra faggruppens erfaringer, valgt at beskrive fordele og ulemper ved de lovgivningsmæssige ændringer.

Tilbuddet om kommunal familierådgivning blev vedtaget i juli 2008. Forpligtelsen til at yde familierådgivning har indtil 1. august 2010 påhvilet krisecentrenes beliggenhedskommuner. Efter ændringen påhviler forpligtelsen alle kommunalbestyrelser.

Vi har gennem de sidste år været optaget af det kommunale tilbud om familierådgivning, intentionerne, ændringerne i lovgivningen og ikke mindst kommunernes forskellige forvaltning af tilbuddet.

Vi har været særlig optaget af de seneste fortolkninger og præciseringer i vejledningen til SL§109stk4, hvor den kommunale familierådgiverfunktion er detaljeret beskrevet. Vi oplever i den forbindelse, at der er mange ensartede rådgivnings- og arbejdsområder i forhold til det socialfaglige arbejde, som allerede er eksisterende praksis på krisecenterområdet.

Kapitlet indeholder en juridisk gennemgang, hvor vi vil synliggøre den kommunale familierådgivers funktioner, som de er beskrevet i henholdsvis lovgivningen og tilhørende vejledningen jf. SL§109stk4, og samtidigt belyse de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer.

Formålet med dette kapitel er yderligere at få belyst i hvilken udstrækning den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er ensartet med den indsats, som den kommunale familierådgiver jf. SL§109stk4 skal varetage. I kapitlet indgår en analyse af de ensartede rådgivningsområder.

Dette kapitel afsluttes med en definition af udslusnings/udflytningsfasen, for at kunne redegøre for hvilken indsats der ydes i disse faser under målgruppens forløb på et krisecenter. Efterfølgende vil vi vurdere på hvilke områder og i hvilken udstrækning den socialfaglige indsats, der ydes af den kommunale familierådgiver, hører under udslusningsfasen, som der står angivet i loven, eller om det er mere præcist, hvis der i lovgivningen fokuseres på selve udflytningen fra krisecentret.

Formålet er yderligere at kunne vurdere om præciseringerne i vejledningen til SL§109stk4 svarer til den praksis, som udføres og varetages af den kommunale familierådgiver.

Beskrivelse af intentionerne og formålet med den koordinerende familierådgiverfunktion (uddrag fra Servicestyrelsens evalueringsrapport, direkte citeret)²⁸

Intentionen med familierådgiverordningen er at støtte kvinder og børn i voldsramte familier til at fastholde en tilværelse uden vold efter ophold på et krisecenter. Familierådgiverens funktion er at være koordinerende og at sikre kvinden og børnene en helhedsorienteret og tværgående indsats, fra de forbereder udflytning fra krisecentret, og indtil de er etableret i egen bolig.

Voldsramte kvinder, der kommer på krisecenter, befinder sig i krise og i en periode af livet fyldt med kaos. Erfaringer fra krisecentrene viser, at det er svært for kvinderne at overskue hverdagens mange udfordringer og selv finde rundt i det sociale system i denne fase, hvor de har nok at gøre med at holde sammen på sig selv. Når kvinden flytter ud i egen bolig fra krisecentret, opstår der ofte en ny krise, hvor kvinderne er ekstra sårbare og ensomme. Nogle krisecentre kalder denne fase i kvindernes liv for "re-traumatiseringsfasen". I denne fase har kvinderne i høj grad brug for støtte til at etablere sig sammen med deres børn og ikke mindst at fastholde et liv uden vold.

Hensigten med familierådgivningen er netop, at den voldsramte kvinde får den nødvendige støtte og hjælp i denne periode. Familierådgiveren skal støtte kvinden og hjælpe med til, at der iværksættes den nødvendige, relevante helhedsorienterede indsats til kvinden og børnene på tværs af forvaltningsgrene og sektorer. Familierådgiveren skal have overblik over kvindens sag, som tovholder og koordinator for de relevante fagpersoner og indsatser, så de praktiske rammer for kvindens og børnenes liv, så vidt det er muligt kommer på plads inden for den tidsperiode, familierådgivningen strækker sig over.

Familierådgivningen er tænkt, som en koordinerende og helhedsorienteret støtte, der skal sikre voldramte kvinder og deres børn opfølgning og relevant hjælp efter krisecenteropholdet til etablering af et nyt liv uden vold.

Familierådgiveren møder kvinderne i en krise- og kaosfyldt periode, hvor ensomhed, uoverskuelighed og afmagt øger risikoen for "tilbagefald" i den voldelige relation. Familierådgivningen til kvinderne er et vigtigt supplement og en forlængelse af krisecentrets indsats og eventuelle efterværn, der skal være med til at forebygge dette.

Intentionen med familierådgivningen er at sikre en forankring af kvindens behov for hjælp og støtte i det kommunale system, og familierådgiveren kan fortsætte med at have kontakt til kvinden efter krisecenteropholdet og tage over dér, hvor krisecentrene giver slip.

Familierådgiverne bygger bro mellem krisecentrene og den kommunale forvaltning og sikrer en let adgang og brobygning mellem de forvaltningsgrene og instanser, der er involveret i den enkelte kvindes og børnenes sager.

²⁸ Servicestyrelsen udgav i juni 2011 rapporten "Familierådgivning til kvinder og børn på krisecenter", en procesevaluering, om implementeringen af SL§109 stk.4 i servicelovens de første 2 år.

Forudgående uddrag er fra servicestyrelsens rapport, som er en procesevaluering af implementeringen af §109stk4 i serviceloven. Procesevalueringen beskriver på flere områder skellet mellem familierådgiveren og krisecentrets indsats.

Vi anser tilbuddet om kommunal familierådgivning, som et vigtigt supplement til krisecenteropholdet, og samtidig en politisk anerkendelse af, at vold i de nære relationer medfører væsentlige problemstillinger og behov, som kræver en særlig indsats.

Vi hæfter os ved, at der på den ene side er lagt vægt på at tilbuddet er tiltænkt, som et supplement og en forlængelse af krisecentrets indsats, mens der på den anden side er angivet, at indsatsen skal iværksættes, når kvinden begynder at forberede udflytning til egen bolig. Senere i rapporten kommer vi nærmere ind på, hvordan funktionsdefinitionens bredde skaber en meget forskelligartet indsats, og ulige rettigheder for målgruppen.

Fordele og ulemper ved de lovgivningsmæssige ændringer

Faggruppen af socialrådgivere og krisecenterområdet i helhed har gennem de sidste par år været meget optaget af implementeringen af den kommunale familierådgivning, og de seneste ændringer i lovgivningen.

I juli 2008 blev foranstaltningsparagraffen på Krisecenterområdet SL§109 suppleret med stk.4 ***et tilbud om familierådgivning til kvinder med børn, der kommer på krisecenter. Et tiltag, som skal være medvirkende til at sikre kvinden og børnene en helhedsorienteret og tværgående indsats, fra de påbegynder at forberede udflytning fra krisecentret, og indtil de er etableret i egen bolig.***

I perioden fra juli 2008 og frem til august 2010 var det kommunalbestyrelserne i krisecentrenes beliggenhedskommuner, der var forpligtet til at yde familierådgivning. Som følge af en ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service (L169 vedtaget som lov nr.550 af 26.maj 2010) blev alle kommunalbestyrelser omfattet af forpligtigelsen.

Hensigten med loven er uden tvivl til fordel for målgruppen.

I krisecenterregi anses tiltaget i loven overordnet som en væsentlig anerkendelse af de voldsudsatte kvinder og børns behov, en mulighed for større indsigt og forståelse af vold i de nære relationer og konsekvenserne heraf.

Før ændringerne i lovgivningen, var der efter vores opfattelse og erfaring større sandsynlighed for, at den enkelte familierådgiver i krisecentrenes beliggenhedskommuner erhvervede og tilegnede sig en særlig ekspertise inden for området. Der var større mulighed for at få familierådgiveren tilknyttet krisecentret, og dermed sikre, at de indskrevne kvinder på de enkelte krisecentre modtog et ensartet tilbud, og samtidigt større mulighed for, at familierådgiveren kunne komme tidligere ind i forløbet.

Før ændringerne kunne det være en ulempe, at familierådgiveren kun havde indgående kendskab til egen kommune, og at tilbuddet derfor alligevel blev differentieret på de områder, hvor det havde en særlig betydning at have indgående kendskab til kommunens forvaltningsenheder, når familierådgiveren skulle varetage funktionen for kvinder/familier, der flyttede udenfor den kommune, hvor krisecentret var fysisk placeret.

Efter ændringerne i lovgivningen er det vores opfattelse og erfaring, at det kan være en fordel, at der er en ansvarlig familierådgiver i alle kommuner, som har konkret kendskab til den lokale forvaltningsmæssige opdeling.

Familierådgiveren har mulighed for at udarbejde en særlig procedure for samarbejde med forskellige forvaltningsenheder, og dermed sikre en helhedsorienteret indsats overfor de kvinder/familie, som kommunen er handlekommune for, herunder også de evt. nye familier, som flytter til kommunen efter endt ophold på et krisecenter.

Krisecentrene har dermed en samarbejdspartner i alle landets kommuner, hos hvem man kan søge orientering om kommunens procedurer. Efterfølgende kan ansvaret for den socialfaglige indsats overdrages til familierådgiveren under selve udflytningsfasen eller efter endt ophold.

Ulemperne efter de lovgivningsmæssige ændringer er, at kvinderne ofte er afhængige af, hvorvidt der kan laves delegationsaftaler for at tilbuddet kan iværksættes efter lovens intentioner og formål. Kvinderne/familierne kan risikere at skulle forholde sig til flere forskellige familierådgivere, hvis de under opholdet skifter handlekommune, hvilket sker, hvis de ikke ønsker eller det sikkerhedsmæssigt ikke er forsvarligt at flytte tilbage til den hidtidige bopælskommune.

Det er samtidigt vores erfaring, at flere kommuner fordeler ansvaret for familierådgivningen, så det for den enkelte rådgiver er en ekstra opgave, som de varetager, når behovet er der for en af kommunens borgere. Der er risici for, at varetagelsen af funktionen bliver en biting frem for en primæropgave, som kræver særlig ekspertise. Endeligt men nok så væsentligt har familierådgiveren ikke nødvendigvis specialviden om voldens vilkår og konsekvenserne.

Gennemgangen af fordele og ulemper ved de lovgivningsmæssige ændringer giver efter vores opfattelse et billede af, at der inden ændringerne var både juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer, som har gjort det svært at få tilbuddet til at fungere i praksis.

En vurdering af det nuværende tilbud om kommunal familierådgivning og indsatsen indgår senere i rapporten, hvor resultaterne fra undersøgelsen²⁹ er inddraget.

²⁹ "En undersøgelse af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet", vedlagt som bilag 2.

Juridisk gennemgang af SL§109stk4 og tilhørende vejledning – tilbud om kommunal familierådgivning

Dette afsnit består af en juridisk gennemgang af tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk 4 og tilhørende vejledning. Vi vil undervejs kommentere og vurdere de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer.

SL§109 stk4

§109stk4

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde støtte og vejledning fra en familierådgiver til kvinder og børn på boformer efter denne bestemmelse. Rådgivningen gives i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.m. og skal understøtte de enkelte dele i kommunalbestyrelsens øvrige tilbud.

Rådgivningen iværksættes, når forberedelsen til udflytning fra boformen påbegyndes, og indtil kvinden og børnene er etableret i egen bolig.

Det fremgår af servicelovens§109 stk4, at målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", som tager ophold på et kvindekrisecenter, skal tilbydes støtte og vejledning fra en familierådgiver.

I loven er rådgivningsområderne beskrevet, og de bliver efterfølgende uddybet i tilhørende vejledning.

Familierådgiverfunktionen rummer socialfaglig indsats på flere væsentlige områder, som alle har afgørende betydning for målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", når de skal udsluses efter endt ophold på et krisecenter.

I loven er angivet, at rådgivningen skal iværksættes, når forberedelsen til udflytning fra boformen påbegyndes, men det er ikke defineret hvornår i processen udflytningen påbegyndes.

Efter ændringer i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område og lov om social service, som har medført at alle kommuner skal tilbyde familierådgivning, kan en kvinde/familie i realiteten skulle i kontakt med 3 forskellige familierådgivere under deres ophold på et krisecenter.

I krisecenterkontekst kalder vi den periode, hvor kvinden forbereder sig til udflytning i egen bolig for "Udslusningsfasen".

Hvornår en kvinde/familie overgår fra opholds- til udslusningsfasen under deres forløb på et krisecenter, kan i princippet variere meget, og nogle befinder sig delvist i begge faser i forhold til den form for råd, vejledning, støtte og hjælp, de har behov for. Det er vores erfaring, og samtidigt dokumenteret tidligere i rapporten, at det er nødvendigt med tidlig indsats på flere områder under en kvinde/families ophold for at sikre en helhedsorienteret indsats både under opholds- og udslusnings/udflytningsfasen.

Når en voldsudsat kvinde/familie har behov for ophold på et krisecenter, er der mange forhold der spiller ind, når der skal findes en ledig plads til kvinden/familien. Sikkerheden er den vigtigste faktor, når der skal findes plads på et krisecenter og kan medføre, at kvinden/familien ikke bliver indskrevet på et nærvædd liggende krisecenter, men på et krisecenter hvor afstanden af sikkerhedsmæssige årsager er langt væk fra handlekommunen. Pladssituationen kan også være baggrunden for, hvor i landet kvinden/familien placeres.

Når en kvinde/familie bliver indskrevet på et krisecenter, udarbejdes en sikkerhedsprofil. I sikkerhedsprofilen indgår en vurdering af hvorvidt kvinden kan flytte tilbage til den kommune, som hun er borger i på indskrivningstidspunktet, eller om hun er nødsaget til at flytte til en ny kommune. Vurdering af kvindens fremtidsperspektiv kan forandre sig under opholdet og revurderes derfor løbende. Det forhold gør, at nogle kvinder/familier ved udflytning fra krisecentret overgår til en ny kommune, og dermed også skal etablere kontakt til en ny familierådgiver.

Oftest er det først, når kvinden får tilbud om bolig, at vi kender hendes udflytningskommune. Kvinderne er nødsaget til at søge bredt efter bolig pga. boligsituationen og fordi opholdet på et krisecenter ikke må forlænges unødigt grundet mangel på bolig. Det forhold gør, at vi ikke kan etablere kontakt til den kommende familierådgiver før vi er bekendt med kvinden/familien fremtidige kommune.

Grundet de ændrede regler, er det ofte ikke muligt for den kommende familierådgiver at være ind over udslusningsfasen, da den nye kommune først stiller familierådgiver til rådighed, når kvinden er tilmeldt folkeregisteret.

I de tilfælde er det muligt at afholde et overleveringsmøde inden udflytning eller telefonisk at overgive oplysninger om kvindens/familiens situation, herunder oplysninger om, hvad der er iværksat under opholdet på krisecentret.

Ny kommune kan søge hidtidige bopælskommune om delegationsaftale, så familierådgivningen kan påbegyndes inden udflytningen, men de fleste kommuner vil ikke betale for ydelsen.

Der er mange rådgivnings- og arbejdsopgaver, der skal varetages i forbindelse med kvindens/familiens udflytning fra et krisecenter, som kræver socialfaglig indsats. Det er en afgørende og nødvendig indsats, som kræver daglig eller kontinuerlig kontakt med kvinden.

De voldsudsatte kvinder har behov for, at der ydes socialfaglig indsats på flere områder i udslusnings- og udflytningsfasen, og at der samtidigt etableres kontakt til deres kommende bopælskommune.

De kommuner, hvor krisecentrene er fysisk placeret, er kommuner, hvor kommunalbestyrelserne siden 2008 har været forpligtet til at tilbyde familierådgivning, og dermed også de kommuner, hvor tilbuddet er bedst implementeret.

På nogle af krisecentrene er der etableret et tæt samarbejde med familierådgiveren i krisecenterets beliggenhedskommune. Familierådgiveren kommer fast på krisecenteret, og skal efter de lovgivningsmæssige ændringer varetage familierådgiverfunktionen for de kvinder, som allerede er borgere i kommunen og for de kvinder/familier, som efter endt ophold flytter til den kommune, hvor krisecentret er fysisk placeret.

Familierådgiveren, som er tilknyttet krisecentret, har også mulighed for at søge om delegationsaftale med den kommune, som har handleforpligtigelsen under kvindens/familiens ophold, og dermed varetage funktionen.

Det er en fordel, hvis kvinden/familien har ophold på et krisecenter, hvor afstanden til egen kommune besværliggør en kontinuerlig kontakt med familierådgiveren.

Ulempen er, at kvinden skifter familierådgiver igen efter endt ophold, hvis hun flytter til anden kommune end den kommune, hvor krisecentret er fysisk placeret.

Der er stor forskel på, hvordan kommunerne forvalter lovgivningen, og hvordan de definerer "forberedelse til udflytning i egen bolig".

De fleste kommuner definerer "forberedelse til udflytning i egen bolig" som, når kvinden er flyttet ud i egen bolig.

Vejledning til SL§109stk4

Beskrivelse af den koordinerende familierådgiverfunktion, en helhedsorienteret indsats

Ved juridisk gennemgang af vejledningen har vi i dette afsnit særligt fokuseret på punkterne 141, 142 og 143, hvor det fremgår, hvornår rådgivningen skal iværksættes og hvad formålet med familierådgivningen er. Det er i vejledningens punkt 143 at de seneste fortolkninger har præciseret familierådgivningsfunktionerne.

Vi vil løbende kommentere på de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer, og vurdere om tilbuddet om kommunal familierådgivning lever op til hensigten, intentionerne og formålet med loven i forhold til hvordan tilbuddet fungerer i praksis.

Vejledning til SL§109 stk.4

141. Handlepligt og målgruppe:

Alle kvinder m børn på KC skal tilbydes en familierådgiver.
Rådgivningen skal iværksættes forud for kvindens udflytning fra KC.

Pligten/ tilbyde tilbuddet påhviler handlekommunen ift. kvindens ophold på KC.

Ved flytning undervejs i forløbet, til anden kommune, end handlekommunen ift. kvindens ophold, overgå forpligtelsen til at yde familierådgivning til denne kommune.

Det fremgår af vejledningens punkt 141, at alle kvinder med børn skal tilbydes en familierådgiver, samt at rådgivningen skal iværksættes forud for kvindens udflytning fra krisecenteret.

Det fremgår af vejledningen, at pligten til at tilbyde familierådgivning påhviler handlekommunen ift. kvindens ophold på krisecenteret, og at pligten overgår til anden kommune, hvis kvinden flytter undervejs i forløbet.

I den juridiske gennemgang af lovteksten til SL§109stk4 har vi problematiseret definitionen af "forberedelse til udflytning fra boformen/krisecenteret".

Vi oplever, at familierådgiveren ikke har mulighed for at tilbyde rådgivningen efter lovens anvisninger, særligt i de tilfælde, hvor kvinden/familien flytter til en ny kommune, og derfor skifter handlekommune.

Det er vores oplevelse, at familierådgivningen oftest først påbegyndes, når kvinden rent fysisk er flyttet ud i egen bolig.

Vejledningens anvisninger henviser til, at rådgivningen skal iværksættes forud for kvindens udflytning fra krisecentret, men det er efter vores opfattelse ikke den generelle praksis.

Vejledning til SL§109 stk.4

142. Familierådgivningsformål:

Kvinder og børn..... udgør ofte en særlig sårbar gruppe, der kan have behov for hjælp til at komme over traumatiserende oplevelser..... Risikoen for, at de falder tilbage i den uholdbare situation, de befandt sig i inden ophold på KC, er stor, hvis de overlades til sig selv. for at undgå tilbagefald, ofte behov for hjælp til en ny start både i ft. bolig.....

Familierådgivningen er en **koordinerende og sammenhængende støtte** ... og har som formål at bidrage til ny og mere stabil tilværelse.

Familierådgivningen skal **yde støtte og gøre kvinderne og børnene parate til udflytning** fra krisecentrene, og **mødrene skal styrkes i deres forælderrolle som eneforsørger.**

I vejledningens punkt 142 er formålet med den kommunale familierådgivning beskrevet, som en koordinerende og sammenhængende støtte, som har til formål at bidrage til en ny og mere stabil tilværelse for de voldsudsatte kvinder og deres børn.

Der står i vejledningen, at familierådgiveren skal yde støtte og gøre kvinderne og børnene parate til udflytning fra krisecentrene, og at mødrene skal styrkes i deres forælderrolle, som eneforsørger.

De i vejledningens angivne formål med den kommunale familierådgivning kan ikke indfries, hvis ikke den kommunale familierådgiver er indover familien allerede undervejs i kvindens/familiens forløb under ophold på et krisecenter.

Familierådgiveren kan uden tvivl være en væsentlig og afgørende støtte for kvinden/familien, når kvinden/familien efter endt ophold er flyttet ud i egen bolig, hvor endnu en sårbar fase begynder.

Tvetydigheden i loven, og den differentierede forvaltning heraf gør det vanskeligt at indføre en ensartet praksis på området. Både i forhold til, hvornår kontakten skabes, og indholdet i tilbuddet.

I vejledningen står der, at familierådgiveren skal yde støtte og gøre kvinderne og børnene parate til udflytning i egen bolig. Generelt er det ikke vores oplevelse, at den kommunale familierådgiver varetager denne funktion i praksis. Familierådgiveren kan være medvirkende til at støtte kvinden og børnene i udflytning i egen bolig, men at støtte kvinden og børnene i processen til at føle sig parate til udflytning i egen bolig er efter vores opfattelse en af kerneydelserne under opholdet på krisecentret.

Det er vores oplevelse, at det er vigtigt at rådgivningen indenfor dette område varetages af en fagperson, som har en kontinuerligt kontakt med kvinden/familien, og som er involveret i familiens forløb. Det er væsentligt at kunne udnytte den relationelle tillid, der er opbygget – en tillid, som tager tid at opbygge grundet konsekvenserne af den vold, som kvinden har været udsat for.

Det vil efter vores opfattelse betyde, at familierådgiveren skal inddrages tidligere i familiens forløb, end blot i forbindelse med udflytningen, hvis denne funktion skal varetages i praksis.

Vejledning til SL§109 stk.4

143. Familierådgivnings funktion:

Familierådgivningen består af flere funktioner:

For det første skal familierådgiveren være **casemanager, et gennemgående bindeled**, som skaber kontakt til relevante myndigheder, og sikre at ingen myndighed el. instans slipper, inden en anden har taget over ift. kvinden og børnene.

For det andet skal familierådgiveren være **koordinerende, en tovholder der følger op** på alle myndigheders indsats, og **varetager nødvendige opgaver** – også de særlige der evt. måtte være ift. fx etniske kvinder.

For det tredje skal familierådgiveren være **tværsektoriel** med mulighed for at sikre tæt myndighedssamarbejde, så kvinden sættes i stand til at kunne benytte det sociale system, uden at blive tabt undervejs.

Endelig skal familierådgiveren være opmærksom på at **være støttende** i forhold til den voldsramte kvinde, herunder **i forhold til behov for behandling**, at **skabe netværk** for kvinderne mv.

Vejledningens punkt 143 giver en detaljeret beskrivelse af, hvilke funktioner den kommunale familierådgiver skal varetage.

Familierådgiveren skal for det første være casemanager, et gennemgående bindeled, som skaber kontakt til relevante myndigheder og sikrer indsatsen overfor kvinden og børnene.

Vi anser det, som en vigtig funktion, og et stort behov hos målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn". Særligt efter udflytning fra krisecentret. Da ordningen blev vedtaget og tilføjet, som et vigtigt supplement til krisecenterområdet foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk4, var det netop de voldsudsatte familiers behov for en helhedsorienteret indsats fra kommunerne, der var fokus på.

- En indsats, som skulle være medvirkende til at sikre målgruppen et liv uden vold efter endt ophold på et krisecenter.
- En indsats, som tog udgangspunkt i målgruppens særlige behov.
- En anerkendelse af, at vold i de nære relationer medfører væsentlige problemstillinger og behov, som yderligere medfører behov for en særlig indsats på både individ, gruppe og samfunds niveau.

En offentlig/kommunal casemanagerfunktion er uden tvivl et godt og vigtigt supplement til de voldsudsatte kvinder og deres børn.

Det er af afgørende betydning, at alle kommuner er forpligtet til at tilbyde støtte og rådgivning, så kvinden/familiens situation ansues ud fra en særlig forståelse af de problemstillinger og konsekvenser, som det kan medføre for kvinden, børnene og familien i helhed, når der har været vold i de nære relationer.

Familierådgiveren skal for det andet være koordinerende, en tovholder der følger op på alle myndigheders indsats, og varetager nødvendige opgaver.

Det er vores erfaring, at indsatsen ofte allerede vil være iværksat under opholdet på et krisecenter, som samtidigt løbende koordinere indsatsen og agerer, som tovholder på de aktive sager under familiens ophold.

Det er efter vores vurdering to forskellige funktioner, alt efter hvordan man tolker vejledningen i forhold til, om familierådgiveren skal ind tidligt i forløbet, eller om beskrivelsen af denne funktion skal forstås, som en funktion, der varetages efter endt ophold. Den koordinerende funktion er altså af afgørende betydning, når vi taler om efter "endt ophold", men vil være ensartet med den støtte, som er en af krisecentrets gennemgående kerneydelser i selve opholdsfasen.

Det er vores vurdering, at der uden tvivl er behov for en koordinerende tovholder, efter kvinden/familiens udflytning fra krisecentret.

En tovholder som fastholder den socialfaglige indsats i kvindens/familiens sag/sager – særligt i forhold til øvrige involverede instanser.

På nuværende tidspunkt er praksis, at kvinderne oftest kontakter krisecentrene og får hjælp til opfølgning på deres sager, hvis de ikke selv kan overskue opgaven.

Familierådgiveren skal for det tredje være tværsektoriel med mulighed for at sikre tæt myndighedsarbejde, så kvinden sættes i stand til at kunne benytte det sociale system uden at blive tabt undervejs.

De voldsudsatte kvinder kan have svært ved at navigere rundt i det offentlige system, når de flytter ud i egen bolig efter endt ophold på et krisecenter. Det kan derfor være af afgørende betydning for kvinderne, at de modtager hjælp, støtte, råd og vejledning med udgangspunkt i deres sårbare situation og behov.

Det er vores erfaring, at det er en fordel for de voldsudsatte kvinder, når der i forbindelse med udflytningen kobles en familierådgiver på deres sag.

En familierådgiver der har indgående kendskab til den sociale og familieretlige lovgivning og til forvaltningsenhederne i den konkrete kommune.

Endvidere er det et godt tilbud, når det fungerer efter hensigten, og familierådgiveren har mulighed og kompetence til at arbejde tværsektorielt.

Familierådgiveren skal ifølge det fjerde og sidste punkt være opmærksom på at være støttende i forhold til den voldsudsatte kvinde, herunder i forhold til behov for behandling, at skabe netværk for kvinderne mv.

Det er efter vores vurdering to forskellige funktioner, alt efter hvordan man tolker vejledningen i forhold til, om familierådgiveren skal ind tidligt i forløbet, eller om beskrivelsen af denne funktion skal forstås, som en funktion, der varetages efter endt ophold.

Det at være støttende i forhold til den voldsudsatte kvinde er efter vores opfattelse en af de vigtige kerneydelser, som varetages under opholdet på et krisecenter.

Det er de forhold, der tidligere i rapporten er beskrevet, som den kvalificerede socialpædagogiske og socialfaglige indsats.

Det er vores erfaring, at de voldsudsatte kvinder oftest ønsker støtte til at genoptage kontakt til det tabte netværk, som tit er en af konsekvenser af volden.

Endvidere tilbyder krisecentrene ofte deltagelse i arrangementer eller deciderede netværksgrupper, som fremmer muligheden for at etablere nyt netværk.

Hvis funktionen skal forstås, som en funktion efter endt ophold, når kvinden/familien er etableret i egen bolig, som ofte er i en ny kommune, så er det en meget relevant og vigtig funktion, idet kvindes/familiens sårbarhed kan resultere i, at de bliver isoleret i den nye kommune.

Det vil også være fremmende for familien, hvis familierådgiveren aktivt støtter dem i at komme ud i den nye kommune ved fx at orientere om arrangementer målrettet børnene, eller hvis der er særlig tiltag til kvinder, der kan være netværks skabende.

Den støttende funktion er altså af afgørende betydning, når vi taler om efter "endt ophold", men vil være ensartet med den støtte, som er en af krisecentrets gennemgående kerneydelser i selve opholdsfasen.

Det andet og fjerde punkt i vejledning 143, som er uddybet i vejledningen efter de seneste ændringer af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, er en præcisering af familierådgiverens funktioner. Det er vores vurdering, at de beskrevne funktioner overlapper de rådgivnings- og arbejdsområder, som udføres og varetages under opholdet på et krisecenter.

Det første og tredje punkt i vejledning 143 beskriver de oprindelige formål med den koordinerende casemanager, som et supplement til de voldsudsatte kvinder/familier efter endt ophold på et krisecenter.

En casemanager, der overtager den socialfaglige indsats, hvor krisecentret slipper, og efterfølgende fungerer som et gennemgående bindeled for kvinden/familien, og dermed medvirker til at sikre en helhedsorienteret socialfaglig indsats.

I vejledning nr. 4 af 24/2-2011 nr. 145 fremgår det, at kvinden skal tilbydes 1-2 timers rådgivning om ugen. Det er vores vurdering, at tilbuddet ikke er tilstrækkeligt, hvis det skal være muligt for familierådgiveren at varetage de i vejledningen angivne funktioner og tilhørende rådgivnings- og arbejdsopgaver.

Vi mener, at det er vigtigt at arbejde med relationsdannelse, når man arbejder med voldsudsatte og kriseramte kvinder. Med udgangspunkt i den nuværende og gældende lovgivning, kan kvinden i princippet skifte familierådgiver helt op til 3 gange. De mange skift danner ikke grundlag for en god relation mellem kvinden og familierådgiveren. Det er vores opfattelse, at det er vigtigt, at der via den daglige og kontinuerlige kontakt skabes tryghed for kvinden/familien, for at kunne hjælpe og støtte bedst muligt i tilværelsen efter endt ophold på et krisecenter.

I de fleste tilfælde etableres kontakten til familierådgiveren, når kvinden er bekendt med sin fremtidige boligsituation og dermed tilflytningskommune, med mindre de skal tilbage i egen bolig. De fleste kommuner definerer at indsatsen først skal/kan iværksættes, når kvinden har fået tilbudt en konkret bolig i den kommune, som skal være handlekommune. Der er flere kommuner, som først vil iværksætte tilbuddet, når kvinden/familien er flyttet ud i egen bolig, da de først er ansvarlig handlekommune fra det tidspunkt, hvor folkeregisteradressen er registeret.

Rådgivningen om bolig er en af familierådgiverens rådgivningsområder, men det fungerer ikke i praksis med mindre familierådgiveren fra kvindens handlekommune kontinuerligt kommer på krisecentret, eller at den familierådgiver, der fx er tilknyttet krisecentret søger delegationsaftale med handlekommunen. Kvinden risikerer fx at miste tilbuddet om boligen, hvis ansøgningerne ikke udfærdiges hurtigst muligt.

Det er generelt meget modstridende, når vejledningens forskrifter angiver, at familierådgivningen skal iværksættes inden kvinden flytter fra krisecenteret og allerede, når kvinden planlægger udflytning fra krisecenteret, og funktionerne samtidigt er målrettet tiden efter udflytning i egen bolig.

Definition af udslusnings- og udflytningsfasen, under en voldsudsat kvinde / families ophold på et krisecenter

Vi oplever, at der er stor forskel på, hvordan familierådgiverfunktionen i de forskellige kommuner bliver forvaltet, og i ligeså stor udstrækning forskel på definitionen af, hvornår tilbuddet skal iværksættes afhængig af, hvordan man definerer "forberedelse til udflytning" fra krisecentret. I lovgivningen står der, at familierådgiveren skal involveres i udslusningsfasen.

I det følgende afsnit vil vi tage udgangspunkt i henholdsvis udslusnings- og udflytningsfasen, som de er beskrevet i forslaget til grundpakken.³⁰

I grundpakken står der, at det er lederen af det enkelte krisecenter, som ud fra en faglig vurdering afgør, hvornår formålet med opholdet er opfyldt. Dvs. at kvinden har gennemgået en proces, hvor hun har fået bearbejdet den akutte vold, og hvor de juridiske og praktiske forhold er faldet på plads, så hun kan være tryk og i sikkerhed i den kommende bolig.

Af hensyn til kvindens muligheder for at få et liv uden vold, vil det ofte være hensigtsmæssigt at opholdslængden er mindst 3 måneder.

Opholdslængden bør ikke forlænges unødigt pga. mangel på boliger, men omvendt må opholdet ikke blive for kort eller forkortes af kommunale økonomiske hensyn, der modarbejder den nødvendige individuelle stabiliseringsproces.

I Grundpakken indgår udslusningsfasen som værende en del af den overordnede udflytningsfase, hvor der arbejdes med at planlægge udflytning og det fremtidige liv udenfor kvindekrisecentret.

I udslusningsfasen kan der opstå ny bekymring og retraumatisering, hvorfor der arbejdes med sikkerhedsplanlægning i den kommende bolig og i den kommende hverdag.

Der er tilsyneladende en ensartethed i, hvordan krisecentrene definerer faserne, og hvordan faserne indgår i lovgivningen.

Loven angiver, at familierådgivningen skal iværksættes, når kvinden/familien påbegynder forberedelse til udflytning. De steder i vejledningen, hvor den fase er nævnt, som udslusningsfasen stemmer overens med Grundpakkens definition af udslusningsfasen som værende en del af udflytningsfasen.

³⁰ "Grundpakken" er vedlagt som bilag 3.

Den socialfaglige indsats der indgår i den kommunale familierådgiverfunktion, sammenlignet med den eksisterende praksis, som udføres og varetages af krisecentrene.

Procesevalueringen fra Servicestyrelsen har evalueret implementeringen af den kommunale familierådgivning i kommunerne.

I rapporten nævnes, at evalueringen ikke kan belyse i hvilket omfang den socialfaglige indsats allerede var igangsat fra krisecentret.

I servicestyrelsens rapport er der fokuseret på at evaluere på implementeringen, men i indledningen står skrevet, *"At krisecentrenes indsats til voldsramte kvinder, mens de bor på krisecentret og under efterværnet, for de krisecentre, der har et tilbud om efterværn, bør særligt betones. Krisecentrene spiller en helt central rolle og yder en meget vigtig indsats til voldsramte kvinder, der benytter sig af krisecentrenes tilbud. Dette gælder både for dem, der henvender sig til rådgivning, og de kvinder, der flytter ind på krisecentrene i en kortere eller længere periode. Familierådgivningen støtter kvinderne i udslusningen og er en forlængelse af krisecentrenes indsats og et supplement til kommunernes generelle indsats i øvrigt."*³¹

Efter de seneste ændringer/fortolkninger indeholder nuværende vejledning til SL§109stk4 en præcisering af den kommunale familierådgiverfunktion, som på mange områder har en vis ensartethed med de funktioner, som allerede varetages af bl.a. socialrådgivere under den voldsudsatte kvindens/families opholds- og udslusningsfase på et krisecenter.

Formålet med dette afsnit er at belyse i hvilken udstrækning den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er ensartet med den indsats, som den kommunale familierådgiver jf. SL§109stk4 skal varetage.

I dette afsnit vil vi sammenligne funktionerne med særligt fokus på udslusnings/udflytningsfasen.

Vi har i forudgående afsnit vurderet, at intentionerne i loven og tilhørende vejledning afspejler målgruppens behov for en socialfaglig og helhedsorienteret indsats, særligt i overgangen mellem udflytning fra krisecentret og indtil kvinden/familien er etableret i egen bolig. Vi har samtidigt problematiseret det forhold, at de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer gør det vanskeligt at få tilbuddet til at fungere efter hensigten i praksis, hvis familierådgiveren skal involveres, når forberedelsen til udflytning påbegyndes. Det er den fase, som vi i krisecenterregi kalder udslusningsfasen.

Som nævnt under den juridiske gennemgang af vejledningen til SL§109stk4, står der i vejledningen, at familierådgiveren skal yde støtte og gøre kvinderne og børnene parate til udflytning i egen bolig. Det er ikke vores oplevelse, at den kommunale familierådgiver generelt varetager denne funktion i praksis. Familierådgiveren kan medvirke til at støtte kvinden og børnene i udflytning i egen bolig, men at støtte kvinden og børnene i processen at føle sig parat til udflytning i egen bolig, er efter vores opfattelse en af kerneydelserne under opholdet på krisecentret.

³¹ Servicestyrelsens rapport "Familierådgivning til kvinder og børn" s.17.

Endvidere giver vejledningens punkt 143 en detaljeret beskrivelse af, hvilke funktioner den kommunale familierådgiver skal varetage. Vejledningen består af 4 punkter, som præciserer bredden i funktionen. Overskrifterne er 1) casemanager, 2) koordinerende tovholder, 3) tværsektoriel og 4) støttende og netværks skabende.

Familierådgiverens rådgivningsområder er præciseret i SL§109stk4, og henviser til at der skal tilbydes rådgivning i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner m.m.

Vi har i den forudgående juridiske gennemgang af vejledningen 143 vurderet, at særligt det andet og fjerde punkt, som er henholdsvis den koordinerende og den støttende/ netværks skabende funktion, er fortolkninger og præciseringer af familierådgiverens funktioner, som bevæger sig ind på de rådgivnings- og arbejdsområder, som udføres og varetages under selve opholdsfasen på et krisecenter.

Gældende for begge funktioner er, at de efter vores vurdering hver især er to forskellige funktioner, alt efter hvordan man tolker vejledningen i forhold til, om familierådgiveren skal indtræde tidligt i forløbet, eller om beskrivelsen af funktionerne skal forstås, som funktioner, der varetages i forbindelse med udflytningen eller efter endt ophold.

Hvis funktionerne skal forstås, som koordinerende og støttende i forbindelse med udflytning eller efter endt ophold, når kvinden/familien er etableret i egen bolig, som oftest er i en ny kommune, så er det meget relevante og vigtige funktioner, men vil ellers være ensartet med de social- og tværfaglige indsatser der ydes under opholdet på et krisecenter.

Det er generelt meget tvetydigt, når vejledningen angiver, at familierådgivningen skal iværksættes inden kvinden flytter fra krisecenteret og allerede, når kvinden planlægger udflytning fra krisecenteret.

Vi kan hermed konstatere at ensartetheden i den socialfaglige indsats, der indgår i den kommunale familierådgiverfunktion, sammenlignet med den eksisterende praksis som udføres og varetages af krisecentrene, er afhængig af hvordan man definere tidspunktet for, hvornår tilbuddet om familierådgivning skal påbegyndes.

Vi vil tillade os at definere udflytningsfasen, som bestående af den forberedende udslusningsfase som starter, når kvinden/familien skønnes parat til at flytte ud i egen bolig, og den varer indtil planlægningen af den kommende udflytning er færdig. Udflytningsfasen afsluttes, når kvinden/familien konkret fraflytter krisecentret.

På det tidspunkt i udflytningsfasen hvor kvinden/familien får tilbudt en bolig eller vurderer, at hun er parat til at vende tilbage til tidligere bolig opstår behovet for igangsættelse af den socialfaglige indsats, som vi i undersøgelsen³² har kaldt for udslusningsfasen, men måske mere korrekt skulle kalde "udflytning fra krisecentret". De fleste af fasens målrettede indsatser kan ikke igangsættes, før kvinden har fået tilbudt en ny bolig.

³² "Undersøgelsen af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet" se Bilag 2

Udslusningsfasen handler om, at kvinden i sit forløb på krisecentret overgår fra opholdsfasen til udslusningsfasen, og dermed vurderes begyndende parat til at komme ud i egen bolig. Mens kvinden befinder sig i udslusningsfasen arbejdes der målrettet med at forberede udflytningen til egen bolig.

I udslusningsfasen arbejdes der fortsat med kvindens indre proces. Fasen tager udgangspunkt i at støtte kvinden i at fastholde den positive forandring og udvikling, der er sat i gang under opholdet på krisecentret, og støtte kvinden/familien i at planlægge udflytningen i forhold til sikkerhed m.m.

Når kvinden er klar til udflytning i egen bolig, og der er fastsat dato for udflytning, eller når hun får tilbudt en lejlighed og dermed kender kommende udflytningskommune, starter den sidste fase under opholdet på krisecentret. Forud for den konkrete planlagte udflytningsdato har kvinden oftest modtaget socialfaglig rådgivning indenfor flere områder, men flere af de praktiske ansøgninger kan ikke ordnes før kvinden kender sin kommende bopælskommune.

Tilbuddet om familierådgivning er meget koncentreret om udflytning i egen bolig, og rådgivningsområder indenfor den socialfaglige indsats, som er forbundet med netop denne begivenhed. Udflytning i egen bolig er samtidig en skelsættende forandring for kvinden/familien, fordi den medfører udflytning fra krisecentret, og ophør af den tryghed og sikkerhed, som kvinden/familien har oplevet under opholdet. Det er en begivenhed i kvindens/familiens liv, som kræver både forudgående og efterfølgende rådgivning og socialfaglig indsats.

Del konklusion

I det forudgående kapitel har formålet været at få belyst og defineret det kommunale tilbud om familierådgivning. Vi har taget udgangspunkt i, at tilbuddet er et supplement til krisecenterområdet foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk4.

I kapitlet blev intentionerne med den koordinerende familierådgiverfunktion beskrevet, efterfulgt af en beskrivelse af fordele og ulemper ved de lovgivningsmæssige ændringer.

Kapitlet indeholdt en juridisk gennemgang af lovgivningen og tilhørende vejledning jf. SL§109stk4, hvor der undervejs var fokus på de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer i forhold til tilbuddet om den kommunale familierådgivning.

Det overordnede hovedformål med familierådgivningen er at medvirke til at forebygge "tilbagefald", styrke og støtte kvinderne i at få et liv uden vold.

Familierådgiverens funktion er at være koordinerende og at sikre kvinden og børnene en helhedsorienteret og tværgående indsats, fra de påbegynder at forberede udflytningen fra krisecentret, og indtil de er etableret i egen bolig.

Det fremgår af servicelovens§109stk4, at målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", som tager ophold på et krisecenter, skal tilbydes støtte og vejledning fra en familierådgiver. I loven er de mangeartede rådgivningsområder beskrevet, og de bliver efterfølgende fortolket og præciseret i tilhørende vejledning.

Det er vores vurdering, at rådgivningsområderne primært skal tage udgangspunkt i de voldsudsatte kvinder/familiers behov under den sidste del af udflytningsfasen og ikke selve udslusningsfasen. Det vil sikre kvinderne et mere ensartet tilbud, og samtidigt tage hensyn til, at det er vigtigt for dem, at kontakten er skabt inden de fraflyttet krisecentret, så de har bedre vilkår for at benytte sig af tilbuddet efterfølgende.

Efter gennemgang af de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer, som er forbundet med tilbuddet om den kommunale familierådgivning, kan vi konkludere, at netop disse dilemmaer har medført, at den eksisterende praksis på området er meget differentieret. Vi kan samtidigt konkludere, at præciseringerne af familierådgiverfunktionen i vejledningen til SL§109stk4 ikke er i overensstemmelse med den eksisterende praksis.

Resultaterne fra undersøgelsen har været medvirkende til, at vi kan dokumentere, at krisecentrene i overvejende grad varetager og udfører de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som er forbundet med forberedelse til udflytning(udslusningsfasen) og oftest også selve udflytningen fra krisecentret.

Det er vores vurdering, at det kun er muligt for familierådgiveren at være involveret i selve udslusningsfasen, hvis familierådgiveren er fysisk placeret på krisecentret, eller som minimum har kontinuerlig kontakt til krisecentret.

Vi tillader os at konkludere, at familierådgiveren skal være involveret i kvindens forløb allerede under opholdsfasen, hvis familierådgiveren skal tilknyttes kvinden/familien under hele udslusningsfasen. Det vil være afgørende for målgruppen, at der er en relationel tillid, hvis familierådgiveren skal involveres i den forberedende fase.

Familierådgiveren kan kun dermed være medvirkende til at forberede kvinden/familien til udflytning i egen bolig, og samtidigt varetage den socialfaglige indsats, som er forbundet med udflytningen fra krisecentret.

Det er netop ovenstående intentioner, der er beskrevet i gældende lovgivning, men som efter vores opfattelse kun eksisterer i praksis ganske få steder.

De få steder hvor det fungerer i praksis er det uden tvivl en ressource tilførsel til krisecentret, og en vigtig indsats til fordel for målgruppen, som understøtter deres behov. Vi anser dog forberedelsen til udflytning fra krisecentret (udslusningsfasen) som en af kerneydelserne under kvindens/familiens forløb på et krisecenter.

Det er vores opfattelse, at tilbuddet om familierådgivning er koncentreret om udflytning i egen bolig, og rådgivningsområder indenfor den socialfaglige indsats, som er forbundet med netop denne begivenhed.

Det er netop i denne fase, at der er mulighed for et overlap med den kommunale familierådgiver, såfremt der er et eksisterende samarbejde og en procedure for overdragelse. Familierådgiveren overtager den koordinerende funktion i forbindelse med kvinden/familiens udflytning fra krisecentret og er tovholder på kvinden/families sag. Familierådgiveren kan dermed være medvirkende til sikring af en helhedsorienteret indsats fra øvrige involverede instanser.

Det er vores erfaring fra praksis, at familierådgiverfunktionen i overvejende grad, fungerer som beskrevet ovenfor, hvor familierådgiveren tager over på den socialfaglige indsats, hvor krisecentret slipper.

Vi oplever hertil, at det første og tredje punkt i vejledning 143 er de oprindelige formål for den koordinerende casemanager, som værende et supplement til de voldsudsatte kvinder og børn efter endt ophold på et krisecenter.

En casemanager der overtager den socialfaglige indsats, hvor krisecentret slipper, og som efterfølgende fungerer, som et bindeled for kvinden/familien, og dermed medvirker til at sikre en helhedsorienteret indsats.

Den socialfaglige indsats i det nuværende tilbud er alt for differentieret og betyder, at lovgivningen og tilhørende vejledning ikke afspejles i praksis.

Vi kan hertil konstatere, at det har en negativ effekt for målgruppen, når den socialfaglige indsats er differentieret, og medfører tab af rettigheder for de voldsudsatte kvinder og børn.

Kapitel 4.

Vurdering af de voldsudsatte kvinder og børns behov for tilbud om familierådgivning og efterværn. Ud fra et socialrådgiverperspektiv.

Det overordnede hovedformål med tilbuddet om kommunal familierådgivning er at medvirke til at forebygge "tilbagefald", styrke og støtte kvinderne i at få et liv uden vold. Kommunernes tilbud om familierådgivning er overordnet set et væsentligt tiltag i den samlede indsats målrette de voldsudsatte kvinder og børn.

Vi har i rapportens forrige kapitel taget udgangspunkt i tilbuddet om familierådgivning, som et supplement til de voldsudsatte kvinder og børn, efter endt ophold på et krisecenter, og belyst de juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer, som medfører en meget differentierede praksis.

Vi har undervejs i rapporten analyseret og vurderet på alle de forskellige forhold og faktorer, som spiller ind i den samlede vurdering af, om præciseringerne i vejledning til SL§109stk4 svarer til den praksis, som udføres og varetages af den kommunale familierådgiver, og om tilbuddet lever op til lovens intentioner om at være et helhedsorienteret tilbud til de voldsudsatte kvinder og børn.

Vi har i dette kapitel inddraget resultaterne fra undersøgelsen, hvori der indgår en vurdering af tilbuddet om kommunal familierådgivning, fordele og ulemper ved tilbuddet, samt en vurdering af målgruppens behov for efterværn. Vurderingerne er foretaget ud fra et socialrådgiverperspektiv.

Resultaterne fra undersøgelsen angiver erfaringer fra 76,5 % af de krisecentre, som har foranstaltningsparagraf efter SL§109.

Deltagerne i undersøgelsen indgår i det daglige arbejde med de voldsudsatte kvinder og børn, og har derfor kunne bidrage med deres erfaringer i forhold til, hvordan de oplever og vurderer tilbuddet om kommunal familierådgivning, herunder de voldsudsatte kvinder og børns behov for tilbuddet, hvordan tilbuddet fungerer i praksis, samt målgruppens behov for efterværn.

Afslutningsvis vil dette kapitel indeholde et afsnit, som beskriver formålet med krisecentrenes tilbud om efterværn, og skal være medvirkende til at synliggøre forskellen på tilbud om efterværn og tilbud om kommunal familierådgivning.

Vurdering af tilbuddet om kommunal familierådgivning med udgangspunkt i målgruppens behov

Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne

I dette afsnit indgår resultaterne fra undersøgelsen.

Besvarelsene fra deltagerne svarer til 67,44 % af de krisecentre, som modtager kvinder og børn efter foranstaltningsparagraffen jf. SL§109, som samtidigt er målgruppe for tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk4.

Der har i undersøgelsepunkterne 41 – 45 været fokus på deltagernes vurdering af tilbuddet om familierådgivning med udgangspunkt i målgruppens behov.

I undersøgelses punkt 41 har formålet været at undersøge, hvordan deltagerne vurderer målgruppens behov for tilbud om kommunal familierådgivning. Deltagerne har vurderet behovet i forhold til den indsats, som krisecentret tilbyder i forbindelse med henholdsvis udslusningsfasen og udflytning i egen bolig.

41	Hvordan vurderer du kvindens behov for familierådgivning jf. SL§ 109 stk. 4 som tilbud i forhold til de tilbud, kvindekrisecenteret tilbyder i forvejen?	Antal		Procent	
	41.1 I forbindelse med udslusningsfasen				
	1. Behovet er meget stort	5		17,24%	
	2. Behovet er stort	10		34,48%	
	3. Behovet er nogenlunde	9		31,03%	
	4. Behovet er småt	5		17,24%	
	5. Der er ikke noget behov	0		0,00%	
	Total	29		100,00%	
	41.2 I forbindelse med kvindens/familiens udflytning til egen bolig				
	1. Behovet er meget stort	13		44,83%	
	2. Behovet er stort	11		37,93%	
	3. Behovet er nogenlunde	3		10,34%	
	4. Behovet er småt	2		6,90%	
	5. Der er ikke noget behov	0		0,00%	
	Total	29		100,00%	

Resultaterne viser, at der er et varieret behov under udslusningsfasen, hvor størstedelen af besvarelsene er fordelt på "behovet er stort", svarende til 34,48 % og "behovet er nogenlunde", svarende til 31,03 %.

Der er et mere ensartet behov, når det handler om kvindens/familiens udflytning i egen bolig, hvor størstedelen af besvarelsene er fordelt på "behovet er meget stort", svarende til 44,83 % og "behovet er stort", svarende til 37,93 %.

Resultaterne stemmer overens med, at vi i tidligere kapitel har dokumenteret, at mange krisecentre har en eksisterende socialfaglig praksis, som indeholder socialrådgiverfaglige indsatsområder, som er ensartede med lovens intentioner om at tilbyde familierådgivning i selve udslusningsfasen.

I undersøgelsespunkt 42 har formålet været at undersøge, hvordan tilbuddet om familierådgivning vurderes, som et tilbud til målgruppen i henholdsvis udslusningsfasen og i forbindelse med udflytning til egen bolig. Grundet formuleringen kan der være deltagere, der har besvaret spørgsmålene overordnet, og taget udgangspunkt i formålet med indsatsen, mens andre kan have svaret ud fra deres erfaringer i praksis.

42	Hvordan vurderer du familierådgivningen SL§ 109 stk. 4 som et tilbud til voldudsatte kvinder og børn?	Antal	Procent
	42.1 I forbindelse med udslusningsfasen		
	1. Meget godt	8	28,57%
	2. Godt	11	39,29%
	3. Nogenlunde	4	14,29%
	4. Dårligt	5	17,86%
	5. Meget dårligt	0	0,00%
	Total	28	100,00%
	42.2 I forbindelse med kvindens/familiens udflytning til egen bolig		
	1. Meget godt	13	44,83%
	2. Godt	13	44,83%
	3. Nogenlunde	0	0,00%
	4. Dårligt	3	10,34%
	5. Meget dårligt	0	0,00%
	Total	29	100,00%

Resultaterne af undersøgelsen viser at der, ligesom i forrige undersøgelsespunkt, fremkommer en variant når tilbuddet om familierådgivning vurderes i forbindelse med udslusningsfasen.

I forbindelse med udflytning til egen bolig vurderes tilbuddet om familierådgivning i overvejende grad at være et enten "meget godt" eller "godt" tilbud.

I undersøgelsespunkt 43 har formålet været at undersøge om deltagerne oplever tilbuddet om kommunal familierådgivning, som et ensartet eller differentieret tilbud.

43	Oplever du, at der er forskel på, hvad tilbuddet om familierådgivning indeholder alt efter hvilken kommune, der er tale om?	Antal	Procent
	1. I meget høj grad	14	50,00%
	2. I høj grad	7	25,00%
	3. I nogen grad	6	21,43%
	4. I mindre grad	0	0,00%
	5. Slet ikke	1	3,57%
	Total	28	100,00%

Resultaterne bekræfter vores antagelse om, at der i høj grad er forskel på, hvilket tilbud om kommunal familierådgivning den enkelte kvinde modtager, og at det er afhængigt af, hvilken kommune der tilbyder familierådgivning.

Resultaterne afspejler besvarelser fra godt 67,44 % af de danske krisecentre.³³ De enkelte deltagers erfaring rummer ikke kun erfaring med den kommune, hvor krisecentret er fysisk placeret, men samtidigt alle de forskellige kommuner, som krisecentret har kvinder fra, og de kommuner, som kvinderne flytter til.

14 ud af 28 af deltagere har svaret, at de i meget høj grad oplever, at der er forskel på, hvad tilbuddet om familierådgivning indeholder alt efter, hvilken kommune der er tale om. Det er 50 % af deltagerne der har den erfaring.

7 ud af de 28 deltagere, svarende til 25 % har svaret, at de i høj grad oplever, at der er forskel på tilbuddet om kommunal familierådgivning.

Samlet er der 75 % af deltagerne, der i alarmerede grad oplever, at der er forskel på hvilket tilbud kvinderne/familierne får, alt efter hvilken kommune, der skal tilbyde kommunal familierådgivning.

I undersøgelsespunkt 44 og 45 har formålet været at undersøge betydningen af etableringen af kontakten, og muligheden for at familierådgiveren er fast tilknyttet krisecentret.

44	Vurderer du, at det er afgørende for kvindens oplevelse af familierådgivningens hjælp, at der skabes kontakt til familierådgiveren inden kvindens udflytning fra krisecenteret?	Antal	Procent
	1. I meget høj grad	17	60,71%
	2. I høj grad	8	28,57%
	3. I nogen grad	1	3,57%
	4. I mindre grad	1	3,57%
	5. Slet ikke	1	3,57%
	Total	28	100,00%

45	Vurderer du, at tilbuddet om familierådgivning jf. §109stk.4 ville være bedre, hvis familierådgiveren var fast tilknyttet til det enkelte krisecenter og dermed blev introduceret allerede under opholdet?	Antal	Procent
	1. I meget høj grad	16	59,26%
	2. I høj grad	7	25,93%
	3. I nogen grad	2	7,41%
	4. I mindre grad	2	7,41%
	5. Slet ikke	0	0,00%
	Total	27	100,00%

³³ Der er på landsplan 47 krisecentertilbud, hvoraf 4 rådgivnings- efterværnstilbud el specialkrisecentre, som ikke modtager børn, hvis de modregnes er der 43 sammenlignelige tilbud. I undersøgelsen er 29 krisecentre repræsenteret.

Resultaterne af undersøgelsespunkt 44 viser, at deltagerne vurderer, at det er af afgørende betydning, at kontakten til familierådgiveren er etableret inden familiens udflytning.

Hele 89,28 % angiver, at det i meget høj eller høj grad vurderes, som værende af afgørende betydning.

Det er vores erfaring, at kontakten har betydning for kvindernes måde at bruge familierådgiveren på. Vi oplever ofte, at kvinderne fortsat benytter krisecentret til rådgivning efter endt ophold, hvis der ikke er etableret en ordentlig kontakt.

Resultaterne til undersøgelsesspørgsmål 45, at deltagerne vurderer, at det ville være bedre, hvis familierådgiveren var fast tilknyttet til det enkelte krisecenter og dermed blev introduceret for kvinden/familien allerede under opholdet.

Hele 85,19 % angiver, at det i meget høj eller høj grad vurderes, som værende bedre. 14,82 % af deltagerne vurderer, at det i nogen eller mindre grad ville være bedre. Hertil er det vigtigt at bemærke, at det efter ændringer i lovgivningen ikke længere er familierådgiveren i krisecentret beliggenhedskommune, som har handleforpligtigelsen overfor alle krisecentrets indskrevne familier.

Den kommunale familierådgiver, som ville kunne tilknyttes krisecentret, ville have mulighed for at søge kvindens handlekommune om delegationsaftale og varetage opgaven under kvindens ophold.

De krisecentre, som ofte har kvinder indskrevet fra krisecentrets beliggenhedskommune, ville med fordel kunne etablere et godt samarbejde med familierådgiveren, hvis familierådgiveren var tilknyttet krisecentret. Det ville være til fordel for kvinderne/familierne, at kontakten blev etableret allerede under opholdet.

Fordele og ulemper ved tilbuddet om kommunal familierådgivning. Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne.

I undersøgelsespunkt 46 har deltagerne angivet fordele og ulemper ved tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk4.

Deltagernes besvarelser afspejler deres erfaringer fra praksis på krisecentrene, og er medvirkende til at belyse den nuværende praksis for tilbud om familierådgivning.

Deltagerne i undersøgelsen har i besvarelserne angivet følgende fordele ved tilbuddet om kommunal familierådgivning:

- Det er en fordel at få en familierådgiver i ny kommune, som har kendskab til kommunen og dens tilbud.
- Det er et relevant tilbud til kvinder og børn. Der var større fordel ved den forrige lovgivning, hvor tilbuddet blev varetaget af en familierådgiver i krisecentrenes beliggenhedskommune, da det gav mulighed for en ensartet indsats for alle de indskrevne kvinder med børn. Det gav mulighed for at etablere et egentligt samarbejde med familierådgiveren om opgaven, og det fungerede meget effektivt ved udslusning og udflytning.
- Fordelene er, at den enkelte familie får én til at koordinere deres sag efter fraflytning, da den kommunale organisering i de enkelte kommuner kan være svær at overskue. Derudover er det positivt, at der kommer en kontinuerlig kontakt til familien, da kvinden/familien ofte oplever en tilbagevendende krise efter udflytning. Dette for at støtte op om, at familien kan påbegynde et liv uden vold.
- Der er generelt flest fordele set i forhold til den hjælp og støtte kvinden og børnene kan få tilbudt, når de flytter fra krisecentret.
- Det kan være en fordel, at krisecentrets ressourcer til efterværn kan mindskes, idet der ikke reelt er økonomiske midler til at tilbyde et tilstrækkeligt efterværn. De kvinder som får tilbudt efterværn føler sig mere sikre.
- Det er klart en fordel for kvinden, at hun introduceres for en familierådgiver, mens hun er i udslningsfasen, da det skaber tryghed for kvinden, at hun ikke står alene efter udflytning og ved hvor hun kan søge råd og vejledning.
- Det fungerer rigtig godt, når kvinderne forlader krisecentret, vel og mærke med størst succes, hvis kvinden har mødt familierådgiveren i udslningsfasen under opholdet på krisecentret.
- Det er en fordel at familierådgiveren er ansat på krisecenteret.
- Ideelt et godt tilbud, hvis der bliver fulgt op i ny kommune, gerne hvor kvinden har mødt familierådgiveren først. Det er vigtigt for kvinderne/familierne, at der er en tovholder for dem, når de flytter ud i en ny, eller egen kommune efter endt ophold på et krisecenter.

- Det er vigtigt, at der i alle kommuner er særlig opmærksomhed på målgruppens sårbarhed og behov for særlig støtte, råd og vejledning, herunder forståelse for voldens konsekvenser og vilkår. Der er brug for en casemanager. Formålet med den kommunale familierådgiver er godt, og et vigtigt supplement til krisecenteropholdet.
- Tilbuddet om den kommunale familierådgiver er et vigtigt og godt tilbud til kvinderne/familierne. Det er et godt supplement til krisecentertilbuddet. Det fungerer rigtig godt hos os, der er god kontakt, og familierådgiveren er meget flexibel, og yder den støtte og hjælp, der er behov for under udslusningsfasen.
- Der er ingen tvivl om, at der er et stort rådgivningsbehov i forbindelse med udslusning og udflytning.

Deltagerne i undersøgelsen har i besvarelsenerne angivet følgende ulemper ved tilbuddet om kommunal familierådgivning:

- Ulempen ved tilbuddet er at mange af opgaverne, som familierådgiveren skal varetage allerede bliver varetaget af krisecentret. Det er samtidigt vanskeligt at opbygge tillid til en familierådgiver over telefonen, eller i den anden ende af landet.
- Efter ændringerne i lovgivningen, hvor familierådgivningsdelen følger kvindens hjemkommune, hvilket gør det vanskeligt at etablere et samarbejde, da det derved er flere forskellige familierådgivere, der skal etableres kontakt til, alt efter hvilken kommune den enkelte kvinde kommer fra, eller flytter til.
- Oplever at opgaven nedprioriteres. Det er svært at komme igennem til familierådgiveren. Det har i perioder været så grelt, at det er oplevet, at ingen ville vedkende sig ansvaret for opgaven og ingen vidste, hvem der skulle påtage sig opgaven.
- Det er en ulempe, at tilbuddet er meget forskelligt fra kommune til kommune, og det derfor er uklart hvilken hjælp kvinden kan få.
- Det er en ulempe, at kvinden skal forholde sig til flere forskellige familierådgivere.
- Det er svært, under den nuværende udformning, at få kontinuitet i tilbuddet.
- Mange kvinder giver udtryk for, at de finder det krævende at skulle etablere kontakt til endnu en "hjælper". Mange kvinder vender tilbage til krisecentret med div. spørgsmål, selvom familierådgiveren er tilknyttet.
- Det er absolut en ulempe, at tilbuddet ikke fungerer mange steder.

- Ulemperne er den måde, hvorpå opgaven varetages på nuværende tidspunkt. Alles ansvar er ingens ansvar og det bliver tolket meget forskelligt, hvordan opgaven skal varetages. Der bliver i den grad tænkt i økonomi i stedet for bedste praksis for gode resultater. Mange får ikke tilbuddet, da ingen i kommunen kan svare på, hvem der varetager opgaven, eller ved hvad loven og vejledningen anviser. Opgaven ville løses bedst, hvis opgaven blev løst af det pågældende krisecenter, så alle fik samme tilbud, samt at der i forvejen er den fornødne viden om vold og voldens konsekvenser for kvinder og børn.
- Ulempen er, at selvom intentionen er god, så bliver der ofte ikke skabt en relation mellem familierådgiveren og familien, hvilket kan medføre, at kvinden ikke "tør" bruge personen optimalt.
- Tilbuddet stiller kvinderne en masse i udsigt, som ikke fungerer i praksis.
- Familierådgiveren er sjældent tilgængelig ved akutte behov. Da kvindernes situation ofte er lettere kaotisk er arbejdsopgaven svær at definere og konkretisere og varetages derfor bedst af en person, som ser kvinderne tæt på dagligt.
- Med udgangspunkt i, at familierådgiveren er ansat på krisecentret, eller at der er et tæt samarbejde med familierådgiveren i krisecentrets beliggenheds kommune, så er ulempen at nogle kommuner selv vil varetage opgaven og ikke lever op til deres ansvar. Kvinderne på krisecentret mærker og ser den forskel.
- Oplever at flere kvinder er så dårligt fungerende, at det er begrænset, hvor meget de kan profitere af tilbuddet samlet set. Oplever at flere kommuner slet ikke yder familierådgivning, de kender ikke til lovgivningen. Oplever at der er problemer med det mellemkommunale samarbejde.
- Det er meget forskelligt, hvordan den enkelte kommune forvalter de hensigter, der er i loven/formålet med den kommunale familierådgiver, hvilket medfører meget differentieret hjælp/støtte til de voldsudsatte kvinder/familier. På nuværende tidspunkt kræver det meget energi at få lavet aftaler om, hvem der varetager funktionen, hvem der er handlekommune og hvem der betaler.
- Den største ulempe er at familierådgiveren ikke er tilgængelig, når behovet opstår – kvindernes situation er ofte ret kaotisk og derfor er opgaverne tit akutte. Ansøgninger skal sendes med en dags varsel osv.

Gennemgangen af deltagernes besvarelse er et udtryk for, hvordan 67,44 %³⁴ af de krisecentre, der tilbyder boformstilbud efter SL§109, vurderer fordele og ulemper ved det kommunale tilbud om familierådgivning.

Overordnet viser resultaterne, at der er enighed om:

- At formålet med tilbuddet er godt.
- At tilbuddet kan være til fordel for de voldsudsatte kvinder og børn.
- At tilbuddet er et vigtigt supplement, primært i forlængelse af opholdet på et krisecenter.
- At tilbuddet ikke fungerer efter intentionerne i praksis.
- At tilbuddet forvaltes meget forskelligt, og indsatsen derfor er meget differentieret.

Gennemgangen understøtter rapportens forudgående vurderinger af tilbuddet om kommunal familierådgivning jf. SL§109stk4.

³⁴ Der er 29 deltagere, der har deltaget i undersøgelsen, i tidligere afsnit i rapporten har vi gennemgået det samlede antal af krisecentre, som tilbyder ophold efter SL§109.

Krisecentrenes tilbud om efterværn til voldsudsatte kvinder og børn kontra formål med tilbuddet om kommunal familierådgivning

I dette afsnit vil vi beskrive formålet med krisecentrenes tilbud om efterværn til voldsudsatte kvinder og børn.

Vi vil undersøge og belyse de områder i familierådgiverfunktionen, som kunne indikere sammenlignelige formål med krisecentrenes tilbud om efterværn.

I forslaget til Grundpakken beskrives tilbud om efterværn som en del af krisecentrenes tilbud til de voldsudsatte kvinder og børn efter endt ophold på et krisecenter.

I Grundpakken står der, at kvindekrisecentret har efterværnstilbud til kvinder og børn. Formålet med tilbuddet om efterværn er at støtte kvinden i at frigøre sig fra volden, da denne proces ofte er langvarig, og kan strække sig over flere år.

Der tilbydes efterværn med det formål at støtte op om den svære proces, som følger efter endt ophold på et krisecenter. Perioden kan vare fra ½ år op til 2 år efter behov. Kvindekrisecentrenes tilbud om efterværn bygger på den relationelle tillid, der er skabt under opholdet. Efterværnet kan indeholde hjemmebesøg, netværksgrupper, socialt gruppearbejde, hvor volden fortsat bearbejdes, mulighed for at vende tilbage til krisecentret for råd og vejledning, samarbejde med den kommunale familierådgiver m.m.

Gennemgang og analyse af undersøgelsesresultaterne

Med spørgeskemaets undersøgelsepunkter 48 – 52 har formålet været at undersøge, hvor mange krisecentre der tilbyder efterværn til kvinden/familien efter udflytning fra krisecentret, omfang og udstrækning af tilbuddet, og en undersøgelse af hvordan den enkelte deltager vurderer målgruppens behov for efterværn.

Det fremgår af resultaterne fra undersøgelsen, at der tilbydes efterværn på 62,07 % af de krisecentre, der er repræsenteret i undersøgelsen.

48	Tilbydes der efterværn til de voldsudsatte kvinder efter endt ophold på krisecentret?	Antal	Procent
	1. Ja	18	62,07%
	2. Nej	11	37,93%
	Total	29	100,00%

49	I hvilket omfang tilbydes der efterværn?	Antal	Procent
	1. 1-2 gange	2	11,76%
	2. 3-5 gange	5	29,41%
	3. 5-10 gange	3	17,65%
	4. 10-20 gange	3	17,65%
	5. Mere end 20 gange	4	23,53%
	Total	17	100,00%

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at det er meget varieret i hvilket omfang, der tilbydes efterværn på de enkelte krisecentre. 62,07 % tilbyder efterværn.

Gennemsnitligt tilbydes der efterværn 5-10 gange efter endt ophold på et krisecenter.

I undersøgelsespunkt 50 har deltagerne haft mulighed for at angive, hvilke andre former for tilbud om efterværn de voldsudsatte kvinder og børn tilbydes efter endt ophold på et krisecenter.

50	Har I andre former for efterværnstilbud?	Antal	Procent
	1. Netværksgrupper	6	13,33%
	2. Madklub	5	11,11%
	3. Tilbud om socialt gruppearbejde	1	2,22%
	4. Røde Kors' Q netværk	10	22,22%
	5. Vi har ingen andre former for efterværnstilbud	5	11,11%
	6. Andet (skriv her)	18	40,00%
	Total	45	100,00%

Resultaterne viser, at der flere steder tilbydes flere former for efterværn til målgruppen.

Nogle af de steder, hvor der ikke tilbydes individuelt efterværn, tilbydes i stedet en anden form for efterværn.

I undersøgelsesspørgsmål 50.6 har 18 af deltagerne, svarende til 40 % angivet, at de har andre former for tilbud om efterværn end de besvarelsesmuligheder, der var angivet i spørgeskemaet.

Deltagerne har beskrevet følgende former for tilbud om efterværn:

- Arrangementer på krisecentret, hvor nyligt udflyttede kvinder inviteres. Vi har tidligere kunne tilbyde efterværn til alle kvinder i op til et halvt år efter udflytning, men har nedlagt tilbuddet pga. besparelser.
- Kvinderne kan altid benytte krisecentrets åbne rådgivning, et tilbud som de ofte benytter sig af, i nogen grad flere år efter endt ophold.
- Alle kvinder er altid velkomne med spørgsmål – også efter udflytning.
- "Dronningegruppe", som fortsættelse af psykologgruppe på krisecentret.
- Udslusningslejligheder.
- Besøg i eget hjem.
- Børnegrupper med aktiviteter hver anden måned.
- Vi ser et stigende antal kvinder, som kontakter os efter udflytning. Det handler både om praktiske og personlige ting. Vi bruger mere og mere tid på denne opgave, men i vores takst er der ikke indlagt beløb til efterværn, hvorfor det for centret bliver en økonomisk belastning.
- Julearrangementer og en årlig sommerudflugt for alle tidligere beboere.
- Vi undersøger evt. tilbud i kvindens/familiens udflytningskommune og henviser gerne til eks. Røde Kors kvindenetværk.

Formålet med undersøgelsespunkt 51 er at undersøge, hvordan deltagerne vurderer de voldsudsatte kvinders behov for efterværn, selvom de får tilbudt familierådgivning jf. SL§109stk4. Dette for at afklare om tilbuddene kan erstatte eller supplere hinanden.

51	Hvordan vurderer du behovet for efterværn hos de voldsudsatte kvinder, selvom de får tilbudt familierådgivning §109, stk. 4?	Antal	Procent
	1. Behovet er meget stort	7	25,93%
	2. Behovet er stort	12	44,44%
	3. Behovet er nogenlunde	7	25,93%
	4. Behovet er småt	1	3,70%
	5. Der er ikke noget behov	0	0,00%
	Total	27	100,00%

Resultaterne af undersøgelsen viser tydeligt, at deltagerne vurderer, at behovet for efterværn er stort, selvom kvinden tilbydes kommunal familierådgivning. Besvarelsesprocent i "behovet er stort", svarende til 44,44 %. Hele 70,37 % angiver at behovet er meget stort eller stort.

En deltager har svaret, at behovet for efterværn er småt, når der samtidigt tilbydes familierådgivning. Det ser vi som et udtryk, at netop denne deltager har god erfaring med tilbud om familierådgivning og hvor der undervejs i forløbet ydes en særlig indsats, som er at sammenligne med formålet for efterværn.

Ved gennemgang af undersøgelsesresultaterne har vi undersøgt, om der er sammenhæng i forhold til om der er ansat familierådgiver på krisecentret. Det er ikke tilfældet.

52	Hvor tit henvender de kvinder, der har været indskrevet på krisecenteret, sig efter udskrivning for at søge om rådgivning?	Antal	Procent
	1. Meget ofte	5	17,24%
	2. Ofte	8	27,59%
	3. Jævnligt	10	34,48%
	4. Ind i mellem	6	20,69%
	5. Sjældent	0	0,00%
	6. Aldrig	0	0,00%
	Total	29	100,00%

Formålet med undersøgelsespunkt 52 har været at undersøge, hvor ofte de voldudsatte kvinder henvender sig for at søge rådgivning, når de er fraflyttet krisecentret.

Resultaterne af undersøgelsen viser, at alle deltagerne har angivet besvarelse i en af de kategorier, som angiver en form for behov hos målgruppen.

80 % af besvarelsene er fordelt på meget ofte, ofte og jævnligt.

Resultaterne giver et billede af, at deltagerne vurderer, at de voldsudsatte kvinder har et stort behov for at kunne henvende sig til krisecentrene og søge rådgivning.

Det er vores vurdering, at resultaterne af undersøgelsen også er et udtryk for vigtigheden af den relationelle tillid for de voldsudsatte kvinder.

Resultatet af undersøgelsen viser, at der kan være en tendens til, at kvinderne ofte benytter/kontakter krisecentrene for at søge rådgivning.

Det er vores erfaring, at den rådgivning eller støtte som kvinderne søger på krisecentrene indeholder områder af den socialfaglige indsats, som indgår i familierådgiverens funktioner.

Det er vores vurdering, at tilbuddet om efterværn ikke kan erstattes af tilbud om kommunal familierådgivning. Resultaterne dokumenterer, at deltagerne har en ensartet opfattelse af, at målgruppen har behov for tilbud om efterværn, selvom de tilbydes kommunal familierådgivning.

Tilbuddet om efterværn tager udgangspunkt i kvindens indre proces, og formålet er at støtte kvinden/familien i at bevare et fremtidsperspektiv uden vold.

Formålet og hensigten med tilbuddet om kommunal familierådgivning er sammenligneligt, når man gennemgår beskrivelserne i lovgivningen og tilhørende vejledning.

Vi vurderer, at tilbuddet om kommunal familierådgivning er et godt og vigtigt supplement, som primært handler om at støtte kvinden i kontakten til kommunen og alle øvrige involverede instanser, så uoverskueligheden på disse områder ikke resulterer i tilbagefald.

Del konklusion

Vi har tidligere i rapporten dokumenteret den socialfaglige indsats på krisecenterområdet, en socialfaglig indsats som afspejler de voldsudsatte kvinder og børns behov. En eksisterende praksis, som rummer tilbud om kvalificeret støtte og socialfaglig rådgivning om social- og familieretlige problemstillinger under hele forløbet, herunder indflytnings-, opholds-, udslnings- og udflytningsfasen.

Det er vores vurdering, at intentionerne for familierådgiverfunktionen rummer socialfaglig indsats på flere væsentlige områder, som alle har afgørende betydning for målgruppen, når de flytter ud i egen bolig efter endt ophold på et krisecenter. Vi mener, at kunne konkludere at tilbuddets indhold afspejler målgruppens behov, og kan være medvirkende til at sikre en helhedsorienteret indsats efter endt ophold på et krisecenter, men kan samtidigt konkludere, at intentionerne i lovgivningen og tilhørende vejledning har svære betingelser for at fungere i praksis.

Resultaterne fra undersøgelsen bekræfter, at der er stor forskel på, hvordan kommunerne forvalter lovgivningen, og hvordan de definerer "forberedelse til udflytning i egen bolig". 75 % af deltagerne svarer, at de oplever en væsentlig forskel på tilbuddet alt efter hvilken kommune, der skal tilbyde familierådgivning.

Vi kan samtidigt konkludere, at det vurderes som værende vigtigt for kvinden/familien, at der etableres kontakt til familierådgiveren inden selve udflytningen fra krisecentret.

Hele 89, 28 % af deltagerne vurderer, at det i meget høj eller høj grad vurderes, som værende af afgørende betydning for det videre forløb.

Rådgivningen vedr. udflytning i egen bolig er en af familierådgiverens centrale rådgivningsområder, men det fungerer ikke i praksis med mindre familierådgiveren kommer kontinuerligt på krisecentret, eller at der er tilknyttet en familierådgiver til krisecentret, som søger delegationsaftale med den kommune, der er handlekommune under familiens ophold.

Undersøgelsesresultaterne bekræfter, at tilbuddet om familierådgivning anses, som værende et godt tilbud, et tilbud som kvinderne/familierne har behov for, særligt i forbindelse med udflytning fra krisecentret og efter endt ophold.

En af de ulemper, som fremhæves via gennemgang af undersøgelsesresultaterne er, at de lovgivningsmæssige ændringer medfører, at kvinderne/familierne kan risikere at skulle forholde sig til flere forskellige familierådgivere, hvis de under opholdet skifter handlekommune.

Hertil er det vigtigt at understrege, at kontinuerlig kontakt med kvinden er afgørende for, at der opbygges et indgående tillidsforhold.

Voldsudsatte kvinder og børn har ofte svært ved at opnå tillid til andre, da deres livsbetingelser under volden medføre risici for at udvikle lavt selvværd og manglende tillid til andre.

Vi kan konkludere, at den tidligere dokumenterede praksis på krisecenterområdet er af afgørende betydning og medvirker til, at der sikres en mere ensartet og helhedsorienteret indsats overfor de voldsudsatte kvinder og børn.

Den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er både ensartet og en allerede eksisterende praksis.

En praksis som ikke kan erstattes af andre tilbud, men til fordel for målgruppen kan suppleres med det kommunale tilbud om familierådgivning i forbindelse med kvindes/familiens udflytning og efter endt ophold på krisecentret.

Tilbuddet om familierådgivning er et vigtigt og godt supplement, en forlængelse af den socialfaglige indsats, som oftest allerede er iværksat under opholdet på et krisecenter.

Tilbuddet om familierådgivningen kan ikke erstatte tilbud om efterværn, selvom der er ensartede intentioner i krisecentrenes formål med efterværn og familierådgiverens tilbud til kvinden/familien indtil de er etableret i egen bolig.

I tilbuddet om efterværn er det primære fokus at støtte kvinden i den personlige og indre proces i forhold til at fastholde et liv uden vold. Tilbuddet om kommunal familierådgivning har til hovedformål at sikre en fortsat helhedsorienteret indsats, og at koordinere indsatsen med øvrige instanser, hvilket er af afgørende betydning for at kvinden kan overskue sin situation og bevare den positive udvikling.

Resultaterne fra undersøgelsen bekræfter, at det vurderes, som værende et stort behov for målgruppen at modtage tilbud om efterværn, selvom der samtidigt modtages tilbud om familierådgivning. 70,37 % af deltagerne vurderer at behovet for efterværn er meget stort eller stort.

I rapportens afsluttende konklusion vil vi komme med forslag til, hvordan man kan sikre den bedst mulige socialfaglige og helhedsorienterede indsats – med udgangspunkt i de voldsudsatte kvinder og børns behov – både under og efter endt ophold på et krisecenter.

Kapitel 5.

Kommunernes implementering af tilbuddet om familierådgivning

I rapportens sidste kapitel er formålet at vurdere kommunernes implementering af tilbuddet om familierådgivning, og den tilhørende socialfaglige indsats.

Vi har valgt at tage udgangspunkt i Servicestyrelsens procesevaluering af familierådgivningsordningen til kvinder med børn på krisecenter efter servicelovens §109 stk4. Servicestyrelsens procesevaluering tager udgangspunkt i familierådgiverordningens to første år, inden de lovgivningsmæssige ændringer.

Formålet med procesevalueringen af implementeringen af familierådgivningsordningen har været at følge og understøtte lovens implementering med mulighed for løbende justering og forbedring undervejs, at afdække hvilken betydning familierådgivningen har for kvinderne, om kvinderne får tilbuddet, om de tager imod det, og hvad tilbuddet indeholder. Overordnet har formålet været at afdække, om familierådgivningen er det helhedsorienterede tilbud, der er lovens intention, og om familierådgivningen er hjælpsom for kvinderne i forhold til at få skabt sig og fastholdt et nyt liv uden vold efter ophold på et krisecenter.

Ovenstående formål med procesevalueringen er undersøgelsesspørgsmål, som faggruppen har været meget optaget af både ud fra målgruppens behov og ud fra socialrådgiverperspektivet.

Vi har, via vores erfaringsopsamlinger fra praksis, løbende evalueret på forholdet mellem lovens intentioner og udførelsen i praksis og mener, at vi i denne rapport og tilhørende undersøgelse fået belyst området tilstrækkeligt til at kunne bidrage til den samlede vurdering af - om familierådgivningen er det helhedsorienterede tilbud, der er lovens intention.

I dette kapitel er servicestyrelsens procesevaluering direkte citeret og angivet med kildehenvisning/note. Den tekst, der er citeret, vil fremstå med kursiv.

Vi har forholdt os til resultater, fokuspunkter og konklusioner fra procesevalueringen, og har undervejs kommenteret herpå, samt inddraget vores vurderinger og konklusioner fra denne rapportens øvrige kapitler.

Gennemgang af resultater, fokuspunkter og konklusioner fra Servicestyrelsens procesevaluering af implementeringen af SL§109 stk4

Det fremgår af Servicestyrelsens evalueringsrapport om implementeringen af tilbuddet om kommunal familierådgivning, at den forudgående ordning mere eller mindre var implementeret i krisecentrenes beliggenhedskommuner, da ændringerne trådte i kraft, dog på meget forskellig vis og med forskelligt rettede tilbud.

*I et notat til kommunerne fra Velfærdsministeriet ³⁵ og Servicestyrelsen dateret 2.februar 2009 står om kommunernes forvaltning og organisering af familierådgivningen; "Velfærdsministeriet ønsker at understrege kommunalbestyrelsens ansvar for, at lovens tilbud gives, men ikke at blande sig i kommunernes organisering og forvaltning af ordningen. Det er således ikke afgørende, om familierådgivningen er forankret i en børne- og ungeforvaltning eller i en familieafdeling i socialforvaltningen eller i et kommunalt krisecenter."*³⁶

Da ordningen blev vedtaget var forpligtelsen af tilbuddet pålagt de 37 beliggenhedskommuner, hvor der er placeret krisecentre.

Odense og Roskilde kommune er de eneste to kommuner, som har haft familierådgiverordningen forankret på krisecentret. På nuværende tidspunkt er det kun Odense kommune, der har en socialrådgiver ansat på krisecenteret til at varetage den kommunale familierådgiverfunktion, og på Frederikshavn krisecenter er socialrådgiveren, som noget nyt, delvis ansat til at varetage den kommunale familierådgiverfunktion.

Der havde været mulighed for at tilføre de kommunale krisecentre en ressource, og dermed sikre en mere helhedsorienteret socialfaglig indsats. Det er afgørende for målgruppen "Voldsudsatte kvinder og børn", at der bliver skabt en relation for at de har tillid og mod til at benytte sig af den hjælp og støtte, som de kan få tilbudt.

De fleste kommuner har familierådgivningsordningen forankret i familieafdelingen e.l. I nogle kommuner er der op til flere forskellige, der varetager funktionen.

Procesevalueringen har ikke, ud fra det foreliggende empiriske materiale, haft mulighed for at vurdere, om forskellen på forankring i de forskellige kommunale forvaltninger har en konsekvens for, hvordan familierådgivningen udmøntes.

³⁵ Nu Socialministeriet. Notatet er udarbejdet som svar på en række spørgsmål fra kommunerne i det første halve år efter lovens vedtagelse.

³⁶ Servicestyrelsens procesevaluering s.20

Det er vores generelle oplevelse, at den person, der har familierådgiverfunktionen oftest har særligt fokus på de lov/forvaltningsområder, som hører under den forvaltningsenhed, som de er ansat i. Vi har derfor oplevet, at der primært har været fokus på børne/familieområdet, da de fleste kommuner har forankret familierådgiverfunktionen i den afdeling. Vi oplever dermed, at rådgivningen, trods intentionerne, bliver begrænset til et område.

Procesevalueringen konkluderer, at kommunerne, som forventet, løser opgaven med familierådgivningen forskelligt. Det gælder både i forhold til samarbejdsmodel med krisecentrene, familierådgiverens fysiske placering og familierådgivningens indhold og udstrækning over tid og geografisk afstand.

Praksis i nogle kommuner er, at familierådgiveren først møder kvinden til et "overdragelsesmøde" på krisecentret, når kvinden har fået bolig og skal flytte ud for sig selv.

Det er generelt praksis, at familierådgiveren deltager i møder på krisecentret i forbindelse med kvindens udflytning fra krisecentret, hvor kvinden, kvindens kontaktperson fra krisecentret og familierådgiveren deltager. Dette uanset, hvornår familierådgiveren er kommet ind i kvindens forløb.³⁷

Procesevalueringens analyse af familierådgiverens rammebetingelser peger ikke entydigt på, at en løsning er bedre end en anden, men peger på, at det har været af stor betydning for et vellykket familierådgivningsforløb, at der har været et velfungerende samarbejde mellem familierådgiver og krisecentret med en klar rolle- og ansvarsfordeling. Som mindstemål at der er fundet en god overdragelse sted af vigtig information om kvindens sag fra krisecentret til familierådgiveren i samarbejde med kvinde.

I den overordnede konklusion om organisering og rammebetingelser påpeges, at de kommunale krisecentre, der har familierådgiveren ansat og fysisk placeret på krisecentret, ser det som en fordel, at familierådgiveren er en del af kvindernes daglige relationer på krisecentret. Det giver bl.a. kontinuitet, samt gode muligheder for relationsopbygning med kvinderne tidligt i forløbet og i det daglige. Familierådgiveren kan i princippet påbegynde arbejdet med at planlægge udflytningen med det samme, når kvinden er flyttet ind. Der er gode muligheder for en klar rolle- og ansvarsfordeling mellem familierådgiveren og krisecentermedarbejderne i hverdagen, og familierådgiveren er synlig og tilgængelig hver dag.³⁸

³⁷ Servicestyrelsens procesevaluering s22

³⁸ Servicestyrelsens procesevaluering s24

Hvis familierådgiveren er fysisk placeret på krisecenteret, giver det efter vores opfattelse mulighed for at tilbuddet om familierådgivning kan leve op til lovens intentioner, hensigt og formål. Det er afgørende, at familierådgiveren er en del af hverdagen på krisecenteret, og at familierådgiveren kobles på kvinden/familien allerede under opholdsforløbet, da planen om udflytning i princippet allerede påbegyndes der og er en del af opholdsplanen, som indgår i handlekommunes socialfaglige handleplan for kvinden/familien.

I procesevalueringens overordnede konklusion om organisering og rammebetingelser påpeges yderligere, at *hovedparten af familierådgiverne er ansatte og fysisk placeret i den kommunale forvaltning. De fleste er placeret i børnefamilieafdelingerne e.l. Generelt er praksis, at familierådgiveren kommer fast på krisecenteret 1-2 dage om ugen, enten til møder eller de har et kontor stillet til rådighed på krisecentret. Også denne konstruktion giver familierådgiveren mulighed for tidligt at blive præsenteret for kvinderne og for at opnå en god relation.*³⁹

Denne ordning giver mulighed for, at familierådgiveren tidligt i forløbet kan være medvirkende til at rådgive, støtte og iværksætte forskellige ydelser og tiltag. Familierådgiveren er ikke en del af hverdagen på krisecentret, men en fagperson, som jævnligt kommer på besøg på krisecentret.

Det er vores oplevelse, at også denne ordning, til sammenligning med den forrige ordning, giver mulighed for, at familierådgiveren kan kobles på undervejs i forløbet, og at formålet med familierådgivningen dermed kan fungere i praksis i forhold til selve udflytningen fra krisecentret.

Begge konstruktioner er velfungerende, når der er tale om kvinder fra egen kommune, altså den kommune, hvor krisecentret er fysisk placeret.

På de krisecentre, som har indskrevne kvinder fra mange forskellige kommuner, kan kvinderne kun gøre brug af familierådgiveren, som er tilknyttet krisecentret til de kvinder, som er fra den pågældende kommune, eller der kan søges om at få lavet delegationsaftaler, således at kvindens midlertidige opholdskommune overtager handleforpligtelsen i forhold til at varetage familierådgiverfunktionen under kvindens ophold.

Det er vores oplevelse, at det er en fast person, der skal varetage familierådgiverfunktionen, da det er vigtigt, at der oparbejdes en særlig ekspertise med viden om vold i de nære relationer, voldens betydning, konsekvenser og vilkår, samt hvilke særlige behov det medfører i fremtidsperspektivet.

³⁹ Servicestyrelsens procesevaluering s.24

Vi vurderer, at det er nødvendigt, at familierådgiveren placeres på krisecentrene, også på de selvejende krisecentre, hvis formålet, hensigten og intentionerne med loven skal fungere i praksis. Dvs. at krisecentrene får tilført den ressource og varetager familierådgivningen for de indskrevne kvinder under udslusningsfasen, og at de overdrager til en kommunal familierådgiver med casemanager funktion, hvis kvinden/familien flytter til anden kommune, hvor der er for stor afstand ift. krisecenterets fysiske placering.

Servicestyrelsens procesevaluering påpeger afslutningsvist i konklusionen om organisering og rammebetingelser for familierådgivningen, at *det er praksis i flere kommuner, at familierådgiveren først involveres til et overdragelsesmøde på krisecenteret med kvinde og hendes kontaktperson i forbindelse med udflytning i egen bolig.*

I den sidstnævnte model følger familierådgiveren op på det, der er aftalt på overdragelsesmødet og de allerede iværksatte tiltag initieret fra krisecenteret. Familierådgiveren besøger efterfølgende kvinden i eget hjem og hjælper hende med yderligere behov for koordinering, støtte og iværksættelse af indsatsen. Med denne praksis kobles familierådgiveren på, som en ny person i en ny fase af kvindens liv. Familierådgiveren bliver derfor engageret i det fremadrettede liv uden at have været en del af det traumatiske bagudrettede liv.⁴⁰

Efter ændringerne i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område er det vores erfaring, at der er endnu større forskel på hvordan familierådgiverfunktionen forvaltes i praksis.

Den sidstnævnte konstruktion er tydeligvis mindstemål for familierådgiverfunktionen, men ofte den konstruktion, der fungerer i praksis med mindre der er ansat en socialrådgiver på krisecentret til at varetage funktionen eller, at der er etableret et særligt samarbejde med krisecentret, sådan at familierådgiveren er på krisecenteret 1-2 faste dage om ugen, så der derved opnås en form for kontinuitet.

Vi anser det som væsentligt, at der ikke står mere i lovgivningen end tilbuddet kan leve op til, da det "udvisker" den socialfaglige indsats på krisecentrene, hvor der udføres socialfagligt arbejde til fordel og med udgangspunkt i målgruppens behov.

I procesevalueringens afsnit om "Familierådgiverens indhold og udstrækning" får man yderligere indblik i, hvilke forhold der spiller ind, når der i rapporten konkluderes, at kommunerne løser tilbuddet om familierådgivning forskelligt både i forhold til indhold, forankring og udstrækning.

⁴⁰ Servicestyrelsens procesevaluering s24

Afsnittet belyser, at der er stor forskel på, om den enkelte familierådgiver har andre funktioner ud over familierådgiverfunktionen. Nogle har fx kun den funktion og oplever at have god tid til at varetage de nødvendige rådgivnings- og arbejdsopgaver, mens andre har fuld sagsstamme ved siden af.

Det handler dermed også om, hvordan den enkelte kommune prioriterer.

Det er vores erfaring, at kommunernes prioritet hænger sammen med kommunernes tendens til at sætte økonomiske hensyn over borgenes behov.

Kommunerne lever op til kravene i loven ved at opfylde minimumskriterierne.

*I procesevalueringen beskrives, at familierådgiverne generelt bestræber sig på at være tværgående, koordinerende og støttende i forhold til kvinderne, som loven foreskriver. I en række kommuner sætter familierådgiveren tiltag i værk for kvinden fx omkring bolig, økonomi, skilsmisse/samvær mv., mens kvinden er på krisecentret. I nogle tilfælde sker det tidligt i kvindens ophold på krisecentret, i andre tilfælde sker det senere. I nogle kommuner er det krisecentret, der har iværksat tiltag og indsatser for kvinder og børn omkring bolig, økonomi, skilsmisse/samvær mv., og i disse tilfælde følger familierådgiveren op på dette og etablerer yderligere den nødvendige støtte efter kvindens udflytning fra krisecentret.*⁴¹

Alt efter længden af kvindes opholdsperiode vil der stort set altid være iværksat socialfaglig indsats indenfor flere områder i kvindens/familiens sag under opholdet på krisecentret, da det er en del af krisecentrets faglige tilbud og kerneydelse.

Rådgivnings- og arbejdsområderne, som en voldsudsat kvinde/familie har behov for hjælp, støtte, råd og vejledning er mangeartede, og behovet opstår ofte allerede under indflytningsfasen og opholdsfasen.

De ord, som præciserer funktionen for familierådgiveren, er en tværgående, koordinerende og støttende funktion. Disse funktioner indgår i ligeså stor udstrækning i funktionsbeskrivelserne, når der ansættes socialrådgivere eller andre fagpersoner, der skal varetage den socialfaglige indsats på krisecenterområdet.

I procesevalueringens afsnittet, som beskriver hvilke områder i kvindernes liv, der ydes hjælp og støtte til, indledes afsnittet med at beskrive, at de opgaver, der kan være igangsat af familierådgiveren, ligeledes kan være igangsat fra krisecenteret, hvorefter familierådgiveren følger op og supplerer de igangsatte indsatser ved udskrivningen fra krisecentret. Dette afhænger af, hvornår familierådgiveren påbegynder rådgivningsforløbet for den enkelte kvinde.⁴²

⁴¹ Servicestyrelsens procesevaluering s26

⁴² Servicestyrelsens procesevaluering s27

I rapportens efterfølgende afsnit er de forskellige rådgivningsområder tematiserede, under overskrifterne: bolig, sikkerhed, økonomi, arbejde og uddannelse, bisidder, børnene, oversætter og sparringspartnere, samtaler, netværk og bearbejdning af voldens skadevirkninger.⁴³

I rapportens evaluering påpeges, at det ofte i praksis er krisecentrene, der hjælper kvinden til at søge ny bolig, og familierådgiveren der efterfølgende følger op, når kvinden er klar til udflytning.

Vi finder det vigtigt, som der også i rapporten gøres opmærksom på, at de fleste indkomne spørgeskemaer til Servicestyrelsens procesevaluering, kommer fra Odense, København og Århus kommune. Det er alle 3 kommuner, der har god erfaring med den kommunale familierådgiverfunktion, og krisecentrene i disse kommuner har forholdsvis mange af deres egne borgere indskrevet.

Af rapporten fremgår det, at der i 2009 var 16 ud af de 37 beliggenhedskommuner for krisecentrene, der ikke indsendte spørgeskemaerne, og i 2010 var der 17 kommuner, der aldrig indsendte et spørgeskema. Bortset fra de 3 store kommuner Odense, København og Århus er der indkommet mellem 1 til 6 udfyldte spørgeskemaer fra de øvrige kommuner, der har besvaret spørgeskemaerne. Hertil nævnes, at der var 5 kommuner, der først kom i gang med at yde familierådgivning i 2010, og derfor ikke har kunnet nå at udfylde et spørgeskema på et afsluttet forløb.⁴⁴

Rapporten påpeger, som det fremgår i ovenstående uddrag, at det primært er de store kommuner Odense, København og Århus, som har deltaget i undersøgelsen/evalueringen af implementeringen af familierådgiverfunktionen. Det er kommuner, som har været med fra starten, og hurtigt har konstrueret en model, hvorefter kommunen har tilbudt familierådgivning ud fra lovens formål, hensigt og intentioner.

På Odense krisecenter er familierådgiveren ansat af Odense kommune, men placeret på krisecentret, som også er kommunalt.

Århus krisecenter har været selvejende indtil nu, men har i samarbejde med kommunen målrettet indsatsen. De familierådgivere, der har været ansat til formålet i Århus kommune har varetaget de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som hører under udsøkningsfasen. Familierådgivningstilbuddet i Århus kommune er et kontinuerligt tilbud.

⁴³ Servicestyrelsens procesevaluering s27

⁴⁴ Servicestyrelsens procesevaluering s29

Københavns kommune har sin egen visitationsenhed, som råder over pladserne på de Københavnske krisecentre, som er kommunale. Københavns kommune har et center for familierådgivning, hvor der er ansat to familierådgivere, som varetager funktionen for borgere i København. Yderligere har Københavns kommune en særlig enhed "Taske force / hjemløseenheden", som er ansvarlige for den socialfaglige handleplan, hvilket medfører, at de allerede er ind over kvindens/familiens forløb kort efter indskrivning.

Det der kendetegner særligt Odense og Århus kommune er, at familierådgiveren er involveret allerede under kvindens/familiens opholdsforløb. De angivne steder er familierådgiveren en person, som enten er fysisk placeret på krisecentret eller en person som jævnligt kommer på krisecentret, således at relationen opbygges under opholdet på krisecentret. Samtidigt er det en konstruktion, som giver mulighed for, at familierådgiveren kan kobles på de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som er forbundet med kvindens/familiens udslningsforløb. Efter ændringerne i lovgivningen særligt for de kvinder/familier, der hører til den kommune, hvor krisecentret er fysisk placeret.

I rapporten angives, at der fra primo 2009 til ultimo 2010 er ca. 1500 kvinder, der har været indskrevet på et krisecenter med deres børn. Tallet er et estimat – og det reelle tal kan derfor være både lavere og højere. Tallet er beregnet ud fra LOKK's årsstatistik. Ud af disse 1.500 kvinder med børn på krisecenter, har der været minimum 450 forløb med kvinder, der har modtaget familierådgivning. Ud af de 450 familierådgivningsforløb har 237 af kvindernes familierådgivere svaret på spørgeskemaet om familierådgivningsforløbet, heraf har 99 af kvinderne, der har fået familierådgivning, deltaget i en tilfredshedsundersøgelse af familierådgivningen.⁴⁵

Det indsamlede data kan belyse indholdet i familierådgivningen og kvindernes tilfredshed med ordningen, hvor mange der har modtaget tilbuddet, herunder hvor mange timer der er anvendt til den enkelte kvinde. Men den samme data siger ikke noget om kvaliteten af den enkelte ydelse i forhold til kvinderne eller om de tildelte ydelser/indsatser er igangsat af familierådgiveren eller er påbegyndt fra krisecentret, før familierådgiveren blev koblet på.⁴⁶

I afsnittet om "Undersøgelsens repræsentativitet" angives, at undersøgelsen ikke er fuldt repræsentativ for familierådgivere og kvinder i familierådgivningsordningen, hvorfor undersøgelsesresultaterne skal tages med et vist forbehold.⁴⁷

⁴⁵ Servicestyrelsens procesevaluering s30

⁴⁶ Servicestyrelsens procesevaluering s30

⁴⁷ Servicestyrelsens procesevaluering s32

Rapporten påpeger selv sandsynligheden for, at der kan være en vis selektion forbundet med hvilke familierådgivere og hvilke kvinder, der har udfyldt undersøgelsens spørgeskema, der er ca. 53 % af de kvinder, der har modtaget familierådgivningen, som familierådgiveren har udfyldt et skema på. Det handler også om, at der kun er ca. 20 % af de kvinder, der har fået tilbudt familierådgivning, som har deltaget i tilfredshedsmålingen af ordningen.⁴⁸

I rapportens afsnit om den helhedsorienterede indsats, handler den tilhørende analyse af undersøgelsesresultaterne om, hvad familierådgiveren vurderer konkret at have rådgivet kvinden om under rådgivningsforløbet.

Det er et formål med familierådgivningen at yde en helhedsorienteret indsats til kvinderne, og herigennem forsøge at hjælpe/støtte kvinderne med at få overblik over en række forskellige områder.

Fx viser resultaterne fra undersøgelsen, at familierådgiverne har hjulpet lidt over 50 % af kvinderne med at søge og opnå ny bolig, at 60 % af kvinderne er blevet hjulpet med at få styr på og overblik over egen økonomi, mens 70 % er blevet hjulpet med at søge offentlige tilskud/bidrag til barnet/børnene. 19 % af kvinderne er blevet rådgivet ift. at fastholde et arbejde, ca. 66 % af kvinderne er blevet rådgivet om andre forhold vedr. forsørgelsesgrundlag og 38 % af kvinderne er blevet hjulpet med at lægge et budget.⁴⁹

I vores gennemgang af resultaterne i Servicestyrelsens procesevaluering bliver vi optaget af, hvor mange kvinder i reelt antal procentsatserne svarer til. Undersøgelsesresultaterne viser fx, at familierådgiveren har hjulpet halvdelen af kvinderne med at søge og opnå ny bolig.

Ved gennemgang af rapporten fremgik det, at der arbejdes med et estimeret tal, som angiver, at ca. 1500 voldsudsatte kvinder har haft ophold på et krisecenter med deres børn i undersøgelsesperioden. Heraf har 450 kvinder modtaget tilbuddet om familierådgivning. Ud af de 450 kvinder, der har modtaget tilbuddet om familierådgivning, indgår besvarelsene fra familierådgiverne vedr. 237 kvinders forløb. Der er altså tale om halvdelen af de 237 kvinder, der har modtaget hjælp til at søge og opnå ny bolig. Det er 118 kvinder, der har modtaget hjælp på netop dette område.

⁴⁸ Tabel 2 og 3 i Servicestyrelsens procesevaluering s32

⁴⁹ Servicestyrelsens procesevaluering, figur 12 s44

Der er tidligere i rapporten rettet fokus på, at de fleste besvarelser fra familierådgiverne kommer fra de 3 store kommuner Odense, København og Århus. Særligt Odense har allerede et tilbud om tidlig og helhedsorienteret socialfaglig indsats i udslusningsfasen, fordi familierådgiveren er ansat på krisecentret, så hvis det primært er deres praksis der afspejles, finder vi det ikke anvendeligt, at resultaterne fra undersøgelsen benyttes til at afspejle den generelle implementering.

I rapportens afsnit om de fremadrettede udfordringer rettes fokus på *at få familierådgivningen ind i de nye rammer efter den omtalte lovændring fra d.1 august 2010, hvor alle landets kommuner skal have en familierådgiver, der skal samarbejde med krisecentrene rundt omkring i landet. Desuden skal de 37 beliggenhedskommuner for krisecentrene, der har opbygget et system, justere samarbejdsmodellerne og organiseringen af familierådgivningen, ligesom de skal oparbejde nye rutiner for delegationsaftaler mv. kommunerne imellem.*⁵⁰

Det er indtil nu vores erfaring, at det hovedsageligt er de kvinder/familier, der er i forvejen tilhører krisecentrets beliggenhedskommune, der får tilbud om familierådgivning. Det er ofte vanskeligt at få etableret tilbud om familierådgivning til de øvrige kvinder/familier, enten fordi tilbuddet ikke er implementeret i den pågældende kommune, eller fordi det ikke lykkes at lave en delegationsaftale med den egentlige handlekommune.

Det er i forbindelse med ovenstående vigtigt for kvinden, at kontakten etableres inden udflytning, eller som minimum i forbindelse med udflytningen, da det ellers er svært for kvinden selv at skulle etablere kontakten.

Det bliver samtidigt tydeligt for kvinderne, at de ikke modtager ensartede tilbud, hvilket efterlader et indtryk af forskels behandling.

Efter den nye vejledning anbefales det, at tilbuddet om familierådgivning påbegyndes, når det er afklaret, hvilken bopælskommune, kvinden vil få efter udflytningen og mens kvinden/familien fortsat bor på krisecentret.

Efter ændringerne i lovgivningen resulterer ovenstående i, at kvinden/familien skal etablere kontakt med to forskellige familierådgivere, en fra den oprindelige bopælskommune, og en fra den nye bopælskommune, når hun flytter i egen bolig. Det er vores erfaring, at det kan være uoverskueligt for kvinderne at skulle etablere kontakt med flere forskellige fagpersoner under deres ophold, derfor er vigtigt med kontinuitet i relationen.

⁵⁰ Servicestyrelsens procesevaluering s61

De juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer resulterer i at tilbuddet om familierådgivning bliver et meget differentieret tilbud, som er afhængig af, hvilken kommune den enkelte kvinde kommer fra og lige så afhængig af, hvor hun flytter hen efter endt ophold.

Resultaterne af undersøgelsen har vist, at familierådgivningen fungerer efter hensigten og uden store problemer de steder, hvor samarbejdet mellem familierådgiveren og krisecentrene er velfungerende, hvilket betyder, at der er en klar rolle- og ansvarsfordeling. Det samme gør sig gældende de steder, hvor familierådgiveren kommer fast på krisecenteret og/eller deltager ved overdragelsesmøder i forbindelse med kvindens/familiens udflytning.⁵¹

I procesevalueringens konklusion konkluderes, at alle implicerede fagpersoner er enige om to overordnede forhold ved familierådgivningsordningen:

- 1) At betegnelsen "familierådgiver" er forvirrende og misvisende og bør ændres til fx "koordinerende familierådgiver" eller "familiekoordinator".*
- 2) At alle kvinder på krisecentre har behov for en koordinator på deres sag.⁵²*

Som afslutning på gennemgangen af servicestyrelsens procesevaluering, er der efter vores opfattelse ingen tvivl om, at de voldsudsatte kvinder/familier har brug for en koordinerende familierådgiver, særligt efter opholdet på krisecentret.

Det er et vigtigt tiltag, og et godt supplement til krisecenteropholdet. Den samlede socialfaglige indsats er medvirkende til at sikre de voldsudsatte kvinder og børn er helhedsorienteret indsats både under og efter endt ophold, når tilbuddet fungerer efter hensigten.

Det er vigtigt, at der fremadrettet fokuseres på, at få tilbuddet implementeret i kommunerne, og at der samtidigt arbejdes målrettet på at justere indsatsen, så den tager udgangspunkt de voldsudsatte kvinder og børns behov. Endvidere er det vigtigt at den gældende lovgivning og tilhørende vejledning afspejler det reelle tilbud i praksis. Vi vil i den afsluttende konklusion komme nærmere ind på, hvilke justeringer vi anser, som værende væsentlige med afsæt i rapportens forudgående konklusioner

⁵¹ Servicestyrelsens procesevaluering s61

⁵² Servicestyrelsens procesevaluering s77

Konklusion

Fremtidsvisioner for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst

Rapportens formål er, via resultaterne fra undersøgelsen af den socialfaglige indsats på krisecenterområdet, at bidrage med et fagligt kvalificeret bud på, hvordan gældende lovgivning og tilhørende vejledning kan justeres til fordel for voldsudsatte kvinder og børn, så de sikres en helhedsorienteret indsats både under og efter endt ophold på et krisecenter.

Ovenstående opnås ved at bidrage med forslag til justeringer af krisecenterområdets foranstaltningsparagraf SL§109, med fokus på formål og intentioner både i forhold til tilbuddet under opholdet jf. SL§109stk1 og tilbuddet om familierådgivning jf. SL§109stk4.

Forslag der tager udgangspunkt i de voldsudsatte kvinder og børns behov, og med fokus på hvordan tilbuddene supplerer hinanden bedst muligt, i skellet mellem den eksisterende praksis i krisecenterkontekst, og den praksis, som der arbejdes på at implementere i kommunerne. Fremtidsvisionerne for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst er at være medvirkende til at sikre en mere ensartet og helhedsorienteret socialfaglig indsats.

Vi har undervejs i rapporten belyst og præciseret den eksisterende socialfaglige indsats på krisecenterområdet med udgangspunkt i de socialrådgiverfaglige kompetencer. Resultaterne fra undersøgelsen har dokumenteret, at det tværfaglige arbejde på krisecentrene er medvirkende til at sikre en helhedsorienteret indsats under de voldsudsatte kvinder og børns ophold, og at den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er ensartet.

Vi har i undersøgelsen af den socialfaglige indsats taget udgangspunkt i alle de rådgivnings- og arbejdsområder, som afspejler målgruppens behov for råd, vejledning, hjælp, støtte og behandling.

Resultaterne fra undersøgelsen viser, at den socialfaglige indsats er helhedsorienteret og ensartet både i indhold og udstrækning.

Vi har i rapporten konkluderet, at der udføres socialfagligt arbejde indenfor samtlige områder. Resultaterne afspejler den socialfaglige indsats på 67,44 % af de krisecentre, som har foranstaltningsparagraf efter SL§109.

På nuværende tidspunkt er den socialfaglige indsats kun benævnt, som et **kan** tilbud til den voldsudsatte kvinde/familie – i form af tilbud om rådgivning..., jf. vejledningen til SL§109stk1. Efter den juridiske gennemgang af krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109stk1, sammenholdt med resultaterne og dokumentationen af den eksisterende socialfaglige indsats, kan vi konkludere, at den socialfaglige indsats ikke er beskrevet og defineret i tilstrækkelig grad. Hverken i gældende lovgivning eller i tilhørende vejledning.

Resultaterne fra undersøgelsen giver et tydeligt billede af, at socialrådgiverne, uanset om de er ansat i socialrådgiverfunktion eller kontaktpersonfunktion, varetager de socialrådgiverspecifikke rådgivnings- og arbejdsopgaver, og er helt eller delvist ansvarlige indenfor særlige områder af den socialfaglige indsats.

I forslaget til "Grundpakken" er tilhørende vejledning udvidet og præciseret. Her beskrives den socialfaglige indsats, som en ydelse under opholdet med ordene faglig specialiseret rådgivning.

Ved gennemgang af beskrivelserne om "Grundpakken" bliver den faglige specialiserede rådgivning og støtte omkring socialfaglige og familieretlige problemstillinger tydeliggjort og præciseret.

Visionerne for "Fremtidens krisecenter" er afspejlet i forslaget til "Grundpakken". Vedtagelsen af "Grundpakken" vil medføre ændringer i krisecenterområdets foranstaltningsparagraf jf. SL§109 og tilhørende vejledning.

Ændringerne er til fordel for målgruppen og nødvendige, hvis de skal være bedre sikret. Vedtagelse af ændringerne vil samtidigt medføre en nærmere præcisering af den eksisterende socialfaglige indsats, men fortsat kun, som en overskrift om "faglig specialiseret rådgivning" i selve vejledningen.

Vi vurderer, at det på sigt kan være af afgørende betydning at få præciseret og defineret den socialfaglige indsats yderligere i vejledningen, med det formål at sikre, at tilbuddet om socialfaglig indsats bevares som en del af det tilbud, som de voldsudsatte kvinder/familier modtager under deres ophold på et krisecenter.

Efter de seneste ændringer indeholder nuværende vejledning til SL§109stk4 en fortolkning af den kommunale familierådgiverfunktion, som på mange områder har en vis ensartethed med de funktioner, som allerede varetages af bl.a. socialrådgivere under den voldsudsatte kvindens/families opholds- og udslusningsfase på et krisecenter.

Det andet og fjerde punkt i vejledning 143, som er uddybet i vejledningen efter de seneste ændringer af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, er en præcisering af familierådgiverens funktioner. Det er vores vurdering, at de beskrevne funktioner overlapper de rådgivnings- og arbejdsområder, som udføres og varetages under opholdet på et krisecenter.

Det første og tredje punkt i vejledning 143 beskriver de oprindelige formål med den koordinerende casemanager, som et supplement til de voldsudsatte kvinder/familier efter endt ophold på et krisecenter.

En casemanager, der overtager den socialfaglige indsats, hvor krisecentret slipper, og efterfølgende fungerer som et gennemgående bindeled for kvinden/familien, og dermed er medvirkende til at sikre en helhedsorienteret og socialfaglig indsats.

I rapporten har vi vurderet, at intentionerne for familierådgiverfunktionen rummer socialfaglig indsats på flere væsentlige områder, som har afgørende betydning for målgruppen, når de flytter ud i egen bolig efter endt ophold på et krisecenter.

I forbindelse med den juridiske gennemgang af intentionerne i lovgivningen og tilhørende vejledning, som handler om at familierådgiveren skal involveres allerede i udslusningsfasen, har vi vurderet at den del af funktionen har svære betingelser for at fungere i praksis.

Den socialfaglige indsats i det nuværende tilbud er alt for differentieret og betyder, at lovgivningen og tilhørende vejledning ikke afspejles i praksis.

Det er væsentligt at bemærke, at der på den ene side er lagt vægt på at tilbuddet er tiltænkt, som et supplement og en forlængelse af krisecentrets indsats.

På den anden side fremgår det af lovgivningen, at rådgivningen skal iværksættes, når forberedelsen til udflytning fra boformen påbegyndes.

Den tvetydige definition medfører både juridiske og forvaltningsmæssige dilemmaer og har resulteret i, at der er stor forskel på tilbuddets omfang og udstrækning.

Vi tillader derfor at konkludere, at funktionsdefinitionens bredde skaber en meget forskelligartet indsats, og ulige rettigheder for målgruppen.

Grundet de ændrede regler om retssikkerhed og administration på det sociale område, er det ofte ikke muligt for den kommende familierådgiver at være ind over udslusningsfasen, heller ikke selvom kvinden ved, hvor hun fremadrettet ønsker bolig, da kvinden/familien ikke er borger i den kommende kommune før hendes folkeregisteradresse flyttes.

I de tilfælde er det muligt at afholde et overleveringsmøde inden udflytning eller telefonisk at overgive oplysninger om kvindens/familiens situation, herunder oplysninger om, hvad der er iværksat under opholdet på krisecentret.

Resultaterne fra undersøgelsen har medført, at vi kan dokumentere, at krisecentrene i overvejende grad varetager og udfører de rådgivnings- og arbejdsopgaver, som er forbundet med forberedelse til udflytning(udslusningsfasen) og selve udflytningen fra krisecentret, hvilket understøtter vores opfattelse af, at forberedelsen til udflytning fra krisecentret (udslusningsfasen) er en af kerneydelserne under kvindens/familiens forløb på et krisecenter. Det er en vigtig fase i kvinden/familiens forløb under opholdet på et krisecenter, hvor rådgivningen tager udgangspunkt i det indgående kendskab til kvinden/familien.

Det er vores vurdering, at det kun er muligt for familierådgiveren at være involveret i selve udslusningen fra krisecentret, hvis familierådgiveren er fysisk placeret på krisecentret, eller som minimum har kontinuerlig kontakt til krisecentret.

De få steder hvor det fungerer i praksis er det uden tvivl en ressource tilførsel til krisecentret, og en vigtig indsats til fordel for målgruppen, som understøtter deres behov.

Familierådgiveren kan med fordel tilknyttes krisecentrene i de kommuner, hvor krisecentret er fysisk placeret. Det vil være en fordel for de kvinder/familier, som i forvejen har bopæl i kommunen, eller som efterfølgende flytter til den kommune, hvor krisecentret er fysisk placeret. Familierådgiveren kan også varetage funktionen, som familierådgiver for de øvrige indskrevne kvinder/familier, og dermed være involveret i kvindens/familiens sidste del af forløbet – den fase, der starter når kvinden har fået tilbudt en bolig, og derfor er omtalt, som selve udflytningen fra krisecentret.

Sidstnævnte er afhængig af, om kvindernes handlekommuner vil delegerer handlepligten videre. Kvinderne risikere dog, at skulle skifte familierådgiver, hvis de skifter handlekommune ved udflytning, samtidigt har vi erfaret at de færreste kommuner vil lave delegationsaftale.

Det er vores opfattelse, at tilbuddet om familierådgivning er koncentreret om udflytning i egen bolig, og om rådgivningsområder indenfor den socialfaglige indsats, som er forbundet med denne begivenhed.

Det er netop i denne fase, at der er mulighed for et overlap med den kommunale familierådgiver, såfremt der er et eksisterende samarbejde og en procedure for overdragelse. Familierådgiveren overtager den koordinerende funktion i forbindelse med kvinden/familiens udflytning fra krisecentret og er tovholder på kvinden/families sag. Familierådgiveren kan dermed medvirke til sikring af en helhedsorienteret indsats bl.a. i forhold til øvrige involverede instanser.

Krisecentrene kan udarbejde en procedure for overdragelse, men udførelsen i praksis er afhængig af den enkelte kommune. Krisecentrene kan have kvinder/familier indskrevet fra lige så mange kommuner, som det antal pladser de har.

Vi kan konkludere, at den tidligere dokumenterede praksis på krisecenterområdet er af afgørende betydning og medvirker til, at der sikres en ensartet og helhedsorienteret indsats overfor de voldsudsatte kvinder og børn frem til udflytning i egen bolig. Den socialfaglige indsats på krisecenterområdet er både ensartet og en allerede eksisterende praksis.

En praksis som ikke kan erstattes af andre tilbud, men til fordel for målgruppen kan suppleres med det kommunale tilbud om familierådgivning efter endt ophold på krisecentret.

Det er vores oplevelse, at den kommunale familierådgiverfunktion oftest først kan iværksættes, når kvinden/familien er flyttet ud i egen bolig, hvorfor vi tillader os at konkludere, at den kommunale familierådgiver i praksis primært fungerer, som en casemanager efter endt ophold på et krisecenter, hvorfor tilbuddet om den kommunale familierådgivning med fordel kan omdøbes til titlen "casemanager".

Det er vores vurdering at netop casemanagerfunktion er et godt og vigtigt supplement til de voldsudsatte kvinder og deres børn.

Det er af afgørende betydning, at alle kommuner er forpligtet til at tilbyde støtte og rådgivning, så kvinden/familiens situation ansues ud fra en særlig forståelse af de problemstillinger og konsekvenser, som det kan medføre for kvinden, børnene og familien i helhed, når der har været vold i de nære relationer.

Vi anser det som vigtigt, at lovgivningen og tilhørende vejledning jf. SL§109stk4 tilpasses, så den eksisterende praksis og indsats afspejler det reelle tilbud, og samtidigt understrege at det kommunale tilbud om familierådgivning ikke bør give anledning til, at forkorte de voldsudsatte kvinder/familiens ophold på et krisecenter. Tilbuddet skal ses, som en del af en socialfaglig og helhedsorienteret indsats, en forlængelse og et supplement til den sårbare fase efter endt ophold på et krisecenter.

Den endelige konklusion på "Fremtidsvisionerne for det socialfaglige arbejde i krisecenterkontekst" er at det er vigtigt, at der rettes fokus på at justere i den gældende lovgivning og tilhørende vejledning til SL§109, så tilbuddene kan supplere hinanden til fordel for de voldsudsatte kvinder og børn, både under (jf. SL§109stk1) og efter endt ophold (jf. SL§109stk4). En justering, som er medvirkende til at de voldsudsatte kvinder og børn sikres ens rettigheder.

Forslag om, at ændre familierådgiverfunktionen til " casemanager"

- Formålet med en casemanager er overordnet at støtte kvinden/familien til et liv uden vold efter endt ophold på et krisecenter.
- Casemanageren skal tilknyttes familien, når der er lagt en plan for udflytning. Der skal ske en overlevering fra krisecenteret til den fremtidige casemanager. Denne overlevering skal så vidt muligt finde sted inden udflytning.
- Casemanager skal støtte kvinden i kontakten til kommunens øvrige enheder, og følge op på de tiltag m.m. der er iværksat, mens kvinden har haft ophold på krisecenteret.
- Grundet kvindens/familiens behov for tillid qua relation er det væsentligt, at kvinden kun tilknyttes en case manager.
- Casemanageren skal tilknyttes fra den kommune, hvor der er en plan for, at kvinden skal flytte hen.
- Ydermere skal en casemanager fungere som et bindeled mellem krisecenter og fremtidig etablering og kontakt til ny kommune.
- Casemanageren skal have indgående kendskab og kunne informere om kommunes tilbud og muligheder for hjælp til kvinden og hendes børn.
- Med det kendskab der er til voldens følgevirkninger har det stor betydning, at kvinden har støtte fra casemanageren i forbindelse med udflytning, da dette kan udløse en ny krise. Derudover kan den nye tilværelse være en stor udfordring for en voldsudsat kvinde og hendes børn.
- Ydermere er det meget vigtigt, at casemanageren er tilknyttet minimum i et halvt år med mulighed for forlængelse. Dette begrundes bl.a. med, at mange offentlige myndigheder ikke har afsluttet sagerne under opholdet på krisecenteret og, at kvinden kan have behov for støtte i forbindelse med dette.

Grafisk design
by **Birdie design**

